

**НЕЖЕЉЕНЕ
ИНТЕГРАЦИЈЕ**

Зоран Милошевић (1959-), *Нежељене интеграције*,
Срби између неоосманске Турске и атлантистичке
Европске уније, прво издање

ИЗДАВАЧ:

Примапром доо, Бања Лука

ЗА ИЗДАВАЧА:

Горан Смиљић

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Др Живојин Ђурић, научни саветник Института за
политичке студије, Београд

Проф. др Лазо Ристић, Факултет политичких наука
Универзитета у Бања Луци

ШТАМПА:

Маркос, Бања Лука

ТИРАЖ: 300.

Монографија је настала у оквиру научног пројекта
„Демократски и национални капацитети политичких
институција Србије у процесу међународних интегра-
ција“ (179009), који финансира Министарство просвете
и науке Републике Србије.

ISBN 978-99955-728-5-3

Зоран Милошевић

**НЕЖЕЉЕНЕ
ИНТЕГРАЦИЈЕ**

Срби између неоосманске Турске и
атлантистичке Европске уније

**ПРИМАПРОМ ДОО
БАЊА ЛУКА, 2013.**

САДРЖАЈ

ПРЕДГОВОР	7
-----------------	---

I

НЕООСМАНСКА ТУРСКА И...

ПУТЕВИМА ПРЕДАКА МАРШИРАЈУ „МЛАДОТУРЦИ“	19
ТУРСКА НЕПРИЈАТЕЉ СВИХ ДРЖАВА У РЕГИОНУ?	28
ТУРСКИ ПОГЛЕД НА БАЛКАНСКЕ РАТОВЕ	34
ТУРСКА ПОТРАГА ЗА «ДОНАТОРОМ» ЕНЕРГИЈЕ	43
ЕТНО-КОНФЕСИОНАЛНИ ИДЕНТИТЕТ СРБА У „ДНЕВНОМ АВАЗУ“	68

II

АТЛАНТИСТИЧКА ЕВРОПСКА УНИЈА И ...

АРИСТОКРАТСКИ ПЛАН УЈЕДИЊЕЊА ЕВРОПЕ	113
ВРЕМЕ ЕВРОПСКИХ АНТИХЕРОЈА	122
ШТА СЕ ДОГАЂА СА НОБЕЛОВОМ НАГРАДОМ?	128
ОСОБЕНОСТИ КРИЗЕ У ШПАНИЈИ И ПОРТУГАЛИЈИ	136
ФРАНЦУСКА И РАТ У МАЛИЈУ	143
СПОЉНА ПОЛИТИКА ПОЉСКЕ: ИЛУЗИЈЕ И ТАЈНИ ЗАТВОРИ	154

III

ГЛОБАЛИЗАЦИЈА НА АТЛАНТИСТИЧКИ НАЧИН И...

ГЕОПОЛИТИКА, ПРАВО И ИДЕОЛОГИЈА	163
---------------------------------------	-----

КО КОНТРОЛИШЕ ГЛОБАЛНЕ ТОКОВЕ ТЕРОРИЗМА?	178
МИТОВИ О АМЕРИЧКОЈ АРМИЈИ	192
САД – ЗЕМЉА КОНЦЕНТРАЦИОНИХ ЛОГОРА	199
ЗАШТО ЈЕ ПОЧЕО РАТ У СИРИЈИ?	207
ГАС – РАЗЛОГ ЗА РАТ У ГАЗИ?	218

IV СТРАНПУТИЦЕ ЗАПАДНЕ КУЛТУРЕ

О (НЕ)ЧИТАЊУ КЊИГА У САВРЕМЕНОМ СВЕТУ	227.
КАПИТАЛИЗАМ ФЕМИНИЗУЈЕ МУШКАРЦЕ	237
ДА ЛИ ЈЕ ХОМОСЕКСУАЛИЗАМ БЕЗОПАСАН? ..	242
ВЕК ТРАНСПЛАНТАЦИОНОГ ТУРИЗМА	251
ШТА ПОКАЗУЈЕ „ЛАЈК“ НА ФЕЈЗБУКУ?	258

ЛИТЕРАТУРА

ПРЕДГОВОР

Србима се, како у Србији, тако и ван ње (БиХ – Република Српска) намећу интеграције које су у потпуности штетне по национални опстанак. То су интеграције у Европску унију и НАТО, те у неоосманску Турску.

Што се тиче „интеграције“ у неоосманску Турску јасно је да Србима оваква идеја апсолутно не одговора. Турци су уништењем српске средњовековне државе вратили Србе у камено доба, омогућивши исламизацију и поримокатоличавање дела Срба, што је водило у поделу српске нације и стварање Хрвата и

Бошњака, са антисрпском идеологијом, што је резултирало масовним страдањем Срба, а током одређених ратних периода и геноцидом. Набијања на колац, забрана градње и обнова цркава, те свеколико културни назадак обележја су времена окупације српских земаља од Турака. Данас, савремени Турци желе колоније, односно да пљачкају ресурсе (рудне и људске) ради свог а не српског развоја. Зато су и интеграције у неоосманску Турску неприхватљиве, али и интересима и логици неоосманизма читаоци се могу обавестити управо у првом делу књиге, који говори о томе.

Интеграције у Европску унију и НАТО, на жалост, у једном периоду, захваљујући многобројним факторима биле су прихваћене од мањег или већег броја Срба, те заслужује детаљније образложење.

Запад који смо познавали из књига и филма више не постоји, пише Андреј Сафонов за молдавски портал „AVA.MD. “Низ догађаја, од агресије на Југославију (Србију и Црну Гору), Ирак, Авганистан, Либију, сада Сирију, рад тзв. Међународног суда у Хагу, подршка свим настраностима, тајно тровање становника генетски модификованом храном, ширење вештачки произведених вируса, обнова робовласништва и колонијализма, пљачка туђег новца из банака, само је део нове слике Европске уније. Бирократија Уније, другим речима, претворила се у колективног лопова и разбојника“. Излаз је један, сматра споменути Сафонов: или ће се Западна Европа вратити својим традиционалним вредностима, или ће пропасти.

Сафонов није усамљен у оваквом расуђивању. Џорџ Сорос је, на пример, недавно написао за европске читаоце и следеће: „Криза евра је већ преобратила Европску унију од једног добровољног удружења у однос зајмодавца и дужника, из кога нема лаког излаза. Зајмодавцима прете велики губици ако би нека од држава-чланица напустила Унију, док су дужници по-

двргавани мерама које само још продубљују њихову депресију, отежавају им дужничко оптерећење и про- дужавају положај потчињености. Као последица тога, ова криза сада прети да уништи Европску унију.» Со- рош предлаже «германизацију Европе» као решење. Но, његово решење је демагогија, а можда и провока- ција, јер Немци нису успели да германизују ни мусли- мане у Немачкој¹, а камоли многобројне народе Евро-

¹ Професори са Минхенског универзитета објавили су резу- лтате научног истраживања о имигрантима у Немачкој из исламских држава, и закључили да је то **«бомба са ус- пореним дејством»**. Управо то наводе у чланку (на ен- глеском језику) објављеном 12. априла 2013. године у ча- сопису «Family Security Matters». Један од аутора је и со- циолог Хартмут, који се посебно бавио истраживањем турске популације у Немачкој и утврдио следеће: само 20 одсто Турака има стални посао, а 80 одсто живи од со- цијалне помоћи државе. Тачно 70 одсто деце имиграната немају завршену средњу школу, што значи да не могу наћи посао, а и не желе, јер већина имиграната жели да лагодно живи без радних обавеза, што им омогућава др- жава социјалном помоћи. Према законима Немачке сва- ки одрасли грађанин Немачке који је без посла има пра- во на помоћ од 482 евра месечно. Ако незапослени има дете до 18 година, онда за свако дете добија додатних 200 евра, плус помоћ у плаћању стана, комуналних услу- га, социјалног осигурања и бесплатан превоз градским саобраћајем. Тако се догодило да је рађање деце у мусли- манским породицама постао бизнис. Хартмут наводи пример 46-годишњег Турчина Кемала и његове жене Шадије који имају десеторо деце и помоћ од државе од 3.000 евра, плус бесплатан стан, социјално и јавни пре- воз. За то време неквалификовани Немац Дитер ради сва- ки дан по осам сати дневно за 800 евра, и када плати све расходе остаје му 400 евра. Зато су муслимани немачки систем плаћања социјалне помоћи породицама са више деце почел ида максимално експлоатишу. То је разлог да су многе Туркиње са немачким држављанством почеле да одлазе у Турску и доносе дете рођака, а Извод из

пе. Једино их могу неко време држати у колонјалној потчињености. Да је тако сведоче и двојица Бугара, Иван Крстав и Георги Ганев, који су за амерички "Блумберг" (8. 4. 2013.) написали како се досадашња либерална мантра о томе да су у Европској унији финансијски успешни они који су одговорни (Немачка), а неуспешни неодговорни (Грчка), просто не одговра истини. Унији, према њиховом мишељу, није потребна германизација, него промена система.

Крајем марта 2013. питањем Европске уније ба-вио се и Рус Јевгениј Алејник за часопис "Русская Германия" («Руска Немачка»), који је анализирао самит представника држава Уније. Алејник је закључио да је «спас» одложен за боља време, јер политичари нису пронашли образац за подстицање раста економије у условима екстремних мера штедње. Решења просто није било, па је све одложено до даљњег. Алејник мисли да део кривице за кризу у Европској унији носе њени лидери који су без политичког талента, без идеја, већ једноставно примењују либерални популизам као технику опстанка на власти и удовољавају жељама Вашингтона. Но, пита се Алејник, да ли је таквим политичарима – популистима могуће поверити судбину старе Европе? Чињеница је да је незапосленост у Европској унији достигла 11 одсто радно способног становништва, док је у еврозони и већа. Расте екстремни-

мати-чне књиге у овој држави се купује за 10 долара, док на граници Немачке објашњава да је дете родила док је била и уностранству. По повратку у Немачку формира документацију за дете и потом почиње да добија 200 евра месечно дечјег додатка. Зато није чуда да у анкетама већина деце муслимана у Немачкој на питање шта желите бити по занимању кад порасту одговарају «издржавано лице» ("Hartz IV Empfänger"). Једна од анкетираних девојчица ово је објаснила на следећи начин: «Хоћу да спавам до касно и да увек имам новаца, као моји родитељи».

зам сваке врсте, подстакнут економијом радикалне штедње и велике имиграције. Дуг расте, како држава у Унији, тако и грађана. Поверење у политичке руководиоце сваким даном све више се топи, а на власт долазе популисти. Можда је најбоље изразио схватање просечних западних Европљана глумца Жерар Депардје, који је рекао «да је Французима вода дошла до грла, а одсутвује било какво убеђење у то да француски политичари знају шта треба да раде». Да је тако показује вртоглави пад недавно изабраног председника Француске, кога тренутно подржава само 30 одсто грађана, а слично је и у другим државама. «Десерт» свега је притисак избеглица из Сирије, који би у Европску унију, а познато је да су рат у овој земљи изазвале Вашингтон и Брисел. Тако, што год бирократија уради у свем последичном обије се (и) Европљанима о главу.

И у тзв. локомитиви евроинтеграција, државама еврозоне није сјајно, сем У Немачкој. Према подацима «Европске банке», како преноси француски «Фигаро», крајем јануара 2013. године, свуда је смањен привредни раст (предвиђан је 1,7, а реални је 1,2 одсто). Пад привредног раста бележе и евронаде Пољска, Мађарска и Словенија. Истовремено, могућа је и успешна политика попут оне у Средњој Азији, која има раст од 6,9 одсто, као и у Русији, где је раст 3,4 одсто. Криза еврозоне је снажно умањила привлачност европских интеграција. У Енеглској најчитаније новине „Сан“ и „Дејли мејл“ не крију непријатељство према Бриселу и брислеској бирократији. „Тајмс“ и „Дејли телеграф“, које се сматрају доста опрезним и избалансираним новинама, подржавају евроскептике. И у другим државама Уније расте број присталица евроскептицима, а умањује се број заговорника уједињења Европе, који уз то, све више губе своје позиције у друштву, истиче Карлес Касахуана, бивши амбасадор Шпаније у Великој Британији. Не чуди што је британски премијер, Дејвид Камерон, средином јануара

2013. најавио, уколико буде поново изабран на ту функцију, референдум о изласку Велике Британије из Европске уније. Колико је све кренуло натрашке у Унији сведочи и хумор. Умножавају се шаливи текстови о томе како се државе Западне Европе придружују Евроазијском савезу на челу са Русијом. Такви текстови почели су се појављивати још 2011. године (на пример, сатирични чланак Љубоша Палатаа за чешки портал «iHNed.cz», „Како се распала Европска унија и обновио СССР, приручник за средњошколце“), да би ове, 2013. године, достигли невероватан размах. Но, проблем са Унијом је такав да је ђаво однео шалу, јер њени системски проблеми рађају велику патњу и неправду, не само у Европи. Шта је, дакле, разлог оваквог пада привлачности идеје интеграција у оквиру евроатлантизма?

Над Европском унијом се спроводио и спроводи се либерални експеримент, којим руководи Вашингтон, чији је циљ уништење европског идентитета у целини, о чему се читаоци ове монографије опширније могу обавестити у тексту „Дневни аваз' и Срби“, који је део ове књиге.

Стварање „пројектованог идентитета“ се, између осталог, остварује и онемогућавањем самосталне спољње политике преко «транс-атлантске солидарности» чланица Европске уније и НАТО-а, којом се блокира рационална и оправдана тежња за извлачењем из смртоносног загрљаја Вашингтона. Непослушни се у Унији и НАТО-у кажњавају, брутално и брзо, како би се сузбио вирус самосталности.

Институт породице се уништава на различите начине, а број аутохтоног становништва се умањује и самоубиственом легализацијом хомосексуализма и истополних бракова. Хришћанство, које је дало идентитет Европи у тешким временима, потискује се населвањем муслимана, посебно на Пиринејском полу-

острву, те дозволом Турској да крене у неоосманску експанзију на Балкан и Централну Европу. Такође, муслимани се подстичу да захтевају своја права и граде све већи број џамија, мењајући културни миље. При томе, што је посебно итнересантно, Вашингтон и њему потчињени центри моћи подржавају искључиво радикалне форме ислама (селефије, вехабије, Муслиманску браћу итд.), али не и традиционални ислам, управо онај које је мирољубив.

Насељавање становника из Африке и Блиског истока у Европску унију одвија се по критеријуму да, што су необразованији и што више следе криминалне обичаје, то пре добија дозволу за улазак у неку државу Уније. Према подацима Европског парламента, број нелегалних имиграната се креће од 4,5 до осам милиона (нема тачних података). Како је то саопштио Франко Фратини потпредседник Европске комисије за питања права, слободе и безбедности, највише илегалних имиграната је из Африке, Блиског истока и Азије. Оно што је посебно забрињавајуће јесте да 85 одсто тих људи представља неквалификовану радну снагу, док у САД одлази само пет одсто таквих људи.

После агресије на Либију Унију је заплуснуо нови талас избеглица из ове државе и Северне Африке (Тунис). Бирографија Брисела, наводно, није очекивала ову појаву. Већина нових иниграната у Унију су муслимани, а домаће становништво има све мање трпеливости према њима. Да је тако сведочи раст популарности Марин Ле Пен, која отворено назива муслимане окупаторима (на изборима је добила поверење 23 одсто гласача). Експерти већ говоре о паници у Италији, Француској и Шпанији. Ови необични имигранти, често пљачкају и убијају домаће становништво, а жене силују, што заштитници људских права превиђају, а жртве немају коме да се обрате за помоћ и заштиту (Имигранти су одговорни за 70 одсто убистава и око 50 одсто силовања у Унији). Све се то одвија уз знање

и подршку бриселске бирократије, али и левих радикалних партија и група, које јавно истичу да Европи не треба стари идентитет већ нови, а „стари“ становници не могу бити носиоци новог идентитета.

Из ове трагичне и тешке ситуације тешко је наћи излаз, уколико се не распадне Европска унија и суштински престане да постоји. Опет се долази до питања (и потврдног одговора) о потреби окретања својим хришћанским коренима и самосталној (спољној) политици, те буђењу националног поноса у државама Европске уније и Балкана, јер то представља излаз и спас од нестанка. Другим речима, долази се до сазнања да се Европска унија мора правно и политички ликвидирати, као и све њене институције, да би бриселска бирократија сишла са политичке сцене. Свима који су учествовали у раду институција Уније, наравно, треба забранити политички рад (што легалним, што подразумевајућим методама), а неке и процесуирати. То ће омогућити да се у европским државама појаве нови, другачији политичари, који се не плаше да примене адекватне мере и решења за спас народа.

Да би се догодила обнове Европе потребне су хитне и ефикасне мере, а међу првима је конституирати снажну власт, која неће подлећи утицају либерала и левих радикалних партија и покрета. Потребан је и другачији политички рад и коришћење савремених социјалних технологија у области медија, као и обнова улоге хришћанства у друштву. Потребна је ревизија имиграционе политике, тако да се омогући долазак спортиста, научника, песника, друштвених радника, а не криминалаца и необразованих.

Повратак традиционалним вредностима у култури европских народа неминовно ће довести до вишеполарног света, односно до укидања монопола САД-а, јер је то данас императив опстанка. У том новом свету Русија треба да подржи обнову позиције Немачке,

Француске и Италије, а ограничити било какав утицај Енглеске, чак и њених финансијских институција, јер преко ње се види катастрофални утицај Вашингтона. Што се тиче САД, оне не играју улогу какву су играле деведесетих година, када су контролисали планету. Европске државе и Русија треба да онемогуће било какав утицај Вашингтона у Европи, и приморају га да води изолационистичку политику.

Европска унија је, јасно је, изгубила право да се представља као заштитник људских права и слобода човека и слободног предузетништва у свету и Европи, јер је компромитовала и злоупотребила ове идеје у циљу самоуништења културе и посебности европских народа. Јер, Унија (и САД) да би опљачкали неку државу или појединце, прогласе режим или председника «диктаторским», а појединце (пословне људе) «терористима», те им заплене имовину и новац, који се «замрзавају», а потом троше од институција Уније или неких невладиних структура. Бирографија Уније се не обзире на то да је то туђи новац, него га без икакве бриге савести троши по свом нахођењу. То је случај Кипра, Либије... Другим речима, говор о људским правима и слободама на Западу представља само меидијску пропаганду и покриће за нелегалну конфискацију туђег новца и имовине.

Тајни затвори ЦИА у Европи, агресија на СР Југославију (Србију и Црну Гору), Ирак, Авганистан, Либију, достава оружја страним плаћеницима и терористима у Сирији да руше легитимни режим, сведочи да се Унија претворила и извор рата и нестабилности у савременом свету. То наводи на закључак неке геополитичаре, попут Дугина, да је потребно извршити делиберализацију Европе, на много ефикаснији начин него што је рађена денацификација Немачке 1945. године и касније, јер је либерализам много опаснији. Либерализам је током XX века отворено уништавао хришћанство (све конфесије), али и породицу у Ев-

ропи. Зато либерализам мора бити маргинализован и представљен младим Европљанима као коров, као зло.

Чему нас, дакле, учи криза у Европској унији?

Најважнија поука је да се не треба потчињавати идеолошки, ни политички, а посебно не економски, неке ко пропада. Новац који имају грађани потребно је улагати не у банке Европске уније, него у економију своје земље или, евентуално, у неку другу државу где не краду туђи новац из банака. Ту економисти мисле на југоисточну Азију, Латинску Америку или развијајуће државе Африке. У овим деловима света могућа је изузетна зарада, а да вам евро-комесари неће украсти новац, јер је ван њиховог домаћаја.

Књига је, дакле, настала из спајања више радова објављених у научним часописима, зборницима радова са научних конференција (неки на руском у руским часописима и зборницима), те недељнику „Печат“ и порталима „Нова српска политичка мисао“ и „Факти“, током 2012-2013. године. Пошто су, сваки на свој начин, изазвали пажњу читалаца, то нас је то мотивисало да све то „укоричимо“ и уједињено предамо суду јавности.

Аутор

I
НЕООСМАНСКА ТУРСКА И...

ПУТЕВИМА ПРЕДАКА МАРШИРАЈУ „МЛАДОТУРЦИ“

Министарство омладине и спорта Турске реализује пројекат невероватан, у новијој историји. У оквиру тематских летњих школа (кампова), а у пројекту „Школе лидерства за младе“, који су почели од лета 2012. године, започиње потпројекат „Путевима предака“. Како истиче турски новинар Чагери Ерхан за лист „Turkiye gazetesi“ полазници су одабрани студенти који су прошли одређене тестове, а који имају особине вођа. На летњим школама уче различите предмете: међународне

односе, геополитику, историју, политикологију, књижевност, право и учествују у различитим играма и забавама. Око 3.000 одабраних студената, укључујући и питомце војних академија, из целе Турске укључено је у овај пројекат.

ШКОЛОВАЊЕ УПРАВЉАЧКЕ ЕЛИТЕ

Министар омладине и спорта Републике Турске, Суат Килич, главни је организатор ове несвакидашње школе за будуће турске политичаре, док су финансијска средства обезбедили држава Турска, те САД и Велика Британија. У пројекат „Путевима предака“ нису укључени сви полазници, већ само најбољи кандидати прошлогодишње летње школе. Ове курсисте упућује на Балкан (осам држава) у веома важну мисију: да се упознају са турском историјом на Балкану. Има мишљења у самој Турској да су то у ствари будући политичари и војници које ће управљати овим деловима обновљене Османске империје. Да је ово мишљење исправно, сведочи податак који је објавила академик Јелена Гускова у чланку за јерменски портал www.armtoday.info да су **питомци турских војних академија, дакле будући официри, почели са учењем српског и албанског језика, јер према НАТО плановима, када Србија уђе у ову војну организацију, Србима и Албанцима комадоваће турски официри**. У другој фази ће процес добити обрнут смер – Срби и Албанци ће учити турски као језик неоосманске империје.

Омладина у Турској већ у основној школи почиње да учи историју османлијских освајања држава на Балкану и у Централној Европи и њихово претварање у домовину Турака. Међутим, мало је ко од живих Турака из Турске имао могућност да види ове старе „турске земље“ и прође местима која се описују и

књигама и уџбеницима или спомињу на часовима у школама.

Географија, историја и међународни односи треба да буду неодвојиви део образовног система, јер топоним Сремски Карловц, већина Турака зна по Карловачком миру. Буда – симбол великих победа Османлија над Хабзбурзима, Марица, Варна, Мохач – историјска су места где је Мехмед II Освајач разбио крсташку војску. На Косову је „погинуо Мурат I за праву веру смрћу мученика“ – истиче Ерхан. Никопоа асоцира на победе Бајазита I, који је због својих оригиналних војних нападачких акција добио надимак „Муња“. У Салоники се родио Мустафа Кемал Ататурк, оснивач савремене Турске. Одбрана тврђаве Канже постала је симбол јединства, храбрости и генијалности Османлија, док је битка код Естергома оставила дубок траг туге у свести Турака. Но, нико од младих из Турске није видео ова места, нико не зна на самом терену где су она и како изгледају.

Оно што је интересантно, истичу турски руководиоци пројекта „Путевима предака на Балкану“, та места нису далеко од Цариграда – највише 500 километара од центра овог некада главног града славне Византије, а сада окупираног од Турске, док је сам Балкан и мање – око 100 километара. Сва та места некада су била у саставу Османске империје, са поносом истиче Ерхан.

ГРЕШКА У СИСТЕМУ

Пропагатори идеје о упознавању предела који су некада били под окупацијом Османлија истичу да је турски школски систем направио велику грешку раздвојивши историју од географије. Механичко учење географских назива, без истицања историјског значаја у већини случајева доводила је до равнодушног приказивања места на карти, што се после окончања школо-

вања заборави. У таквој атмосфери школовања и под утицајем доминантне западне културе, турска омладина страсно жели да види Париз, Њујорк, Токио или Лондон, а нико не мисли о посети градова „Румелије“ (турски назив за територију Балкана и дела Централне Европе која је улазила у састав Османске империје), о којима се доста говори на свим нивоима школовања. Зато их је потребно преваспитати и усмерити на Балкан.

Раздвајање географије и историје суштински је негативно утицало на формирање представа код турске омладине о свету и региону, као и о улози Турске. За већину младих у Турској, укључујући и студенте, Скопље, које изузетно подсећа на турску културу и начин живота, даље је од Берлина. Турска омладина не зна да има још Турака, односно потурица на Балкану – од Тетова до Александрополиса, од Пазарџика до Пловдива. Уз овакво школовање, омладина у Турској не разуме ни садашњу тежњу Турске да обнови свој утицај на Балкану. Омладина углавном мисли да се појам „Османлијски свет“ односи на прошлост и не могу да схвате да данашња Турска има могућности да се Балкану наметне као лидер и реши многа питања на Балкану, наравно у своју и корист њених балканских савезника.

„БАЛКАНСКИ ВОЗ“

Када се све описано зна, онда је важност пројекта „Путевима предака на Балкану“ или, како га медији називају ово „Балкански воз“, инициран од турског министарства омладине и спорта је очигледна, истиче Чагери Ерхан. Дати пројект има „позитивну улогу у нашем систему образовања као средство продубљивања знања и схватања савременог система међународних односа“. Но, оно што је интересанто јесте констатација једног анонимног турског чиновника из

турског министарства омладине и спорта да омладинци који „купе карту за балкански воз не купују само карту за обично екскурзионо путовање већ место у будућој политичкој хијерахији и реорганизацији Балкана“.

Но, описани пројекат није једини. Пошто српски медији углавном прећуткују турску активност и активност домаћих политичара у зближавању са овом земљом, потребно је указати на сазнања Рускиње Јелене Гускове (иначе српског академика), која је изнела за већ спомињани јерменски портал www.armtoday.info. Коментаришући Османски пројекат на Балкану Гускова каже: „Скоро цели век Турска се није мешала у догађаје на Балкану, јер је њено присуство асоцирало на петстогодишње ропство, које је значило муку за српски, бугарски и друге народе на Балкану. Али, Турска се после много година враћа на Балкан“. Међутим, „од распада Југославије Турци почињу да се намећу Балкану као политички центар и истичу да су они били носиоци универзалних вредности, да су „сачували Српску православну цркву, културу, традицију, нису асимиловали Србе и Македонце, а обнова турске власти на Балкану постала је омиљена тема турских научника и политичара“, истиче Гускова. Министар спољних послова Турске, Ахмет Давутоглу је 2010. године у Сарајеву отворено почео да говори „о османској окупацији Босне као о историји коју треба обновити“. Министар Давутоглу није остао на речима, после тога је предузео низ активности и организовао да Балкан посете бројни турски политичари са републичког и локалног нивоа, како би успоставили контакте са локалном елитом. Од 2009. године Турска поспешује путовања својих званичника у државе Балкана: Албанију, Црну Гору, Румунију, Бугарску, Србију, Босну и Херцеговину, Македонију и, наравно, окупирани Космет. Турска је предузела и важан корак – укидање виза за грађане низа балканских држава,

како би несметано могли да путују у Турску. Потом је уследило нуђење „добрих услуга“ и упад у сферу економије и привреде балканских држава, наравно уз сарадњу корумпиране домаће „елите“. Директорка једне државне установе у Бањој Луци потписнику ових редова изнела је податак да „нема мира од Турака, који теже да се на све начине увуку у Републику Српску. Стално долазе и нуде новац, разне донације и сарадњу. Све хоће, само да потпишемо Уговор о сарадњи. Једва сам успела да се одбраним“.

Ипак, захваљујући балканској псеудоелити, Турска остварује своје планове: од 2003. до 2010. године закључени су споразуми о слободној трговини. Турске фирме граде путеве по Албанији, фабрике у Македонији, аеродром у Приштини, а спровode се и економски форуми са Румунијом, Косметом, Албанијом, Црном Гором и Босном и Херцеговином. Турска је и у Србији успела да се економски укорени захваљујући градоначелнику Београда, Драгану Ђиласу (Бус-плус и други пројекти). Турска активно ради са балканским „елитама“ и организује на својој територији расправе о решавању политичких и других питања у Европи и Азији, при чему истиче да исламски карактер Турске не спречава да се говори о „братским односима са свим балканским народима“, а за Давутоглуа су Турци заједно са Босанцима, Србима и Хрватима „део исте чорбе“.

Турске се намеће и као војни лидер на Балкану, пре свега преко држава које стреме у НАТО, пружајући подршку (финансијску и стручну) обуци и реорганизацији локалних арија по стандардима НАТО. У том смислу честе посете турских генерала, па и начелника генералштаба Турске Илкера Башбуга Србији, БиХ и Албанији представљају део исте стратегије.

И на пољу науке Турска активно дела. Од 2009. године (састанак се догодио у Скопљу), под покрови-

тељством Анкаре пишу се заједнички уџбеници историје за Турску, Македонију, Албанију и Босну и Херцеговину, са амбицијом да се то прошири на цели регион, односно подручје бивше Османске империје. Такође, започет је пројекат размене студената. Истамбулски универзитет „Ајдин“, који у свом саставу има 14 факултета и 17.000 студената заинтересован је да у Подгорици отвори Универзитет (обећање Мила Ђукановића Турци наравно имају) за све студенте Балкана, који би омогућио студентима да уче о турским програмима. Циљ је да ови студенти буду кадровска база за делатност турских фирми на Балкану, као и да повежу Турску и народе Балкана у економском, политичком и културном смислу.

АМЕРИЧКИ НАЛОГ

Отварају се турске ТВ станице на румунском, албанском и српском језику, а отворен је и заједнички (балкански) Научно-истраживачки институт за турколошка истраживања у Призрену са задатком да отвара простор за организацију балканских форума под турским покровитељством и организацију међународних балканских научних и политичких конференција. Присуство Турске муслимани на Балкану су са одушевљењем поздравили, али део елите се и хлади. Јер, после посете турског министра спољних послова Давтоглуа са свитом привредника Сарајеву, где су домаћим муслиманима уместо индустријализације и улагања у индустрију понудили да буду узгајивачи коза, све се преокренуло. Сарајлије су турску понуду доживеле као увреду. Турци су направили грешку, јер не познају менталитет сарајлија, који садржи високу дозу нарцизма и препотенције. Они би да буду господари, а не турски козари.

Интересантно је да православни политичари, изузимајући Милорада Додика, председника Репу-

блике Српске, углавном ћуте и покуравају се наређењу САД да сарађују са Турцима. Додик је оценио да намере Анкаре нису добронамерне и подсетио да су они 500 година овде уништавали наше национално достојанство и вршили геноцид над Србима.

Ипак, Турци се не осврћу много на прилично усамљеног Додика, о чему сведочи и став Редакције турског листа „Yeni Safak“, која је почетком марта 2013. године у уводном чланку, изнела став да је за Турску и Балкан будућност у османском обрасцу, те предвиђа следеће: „У наредних 50 година ми ћемо се наћи пред сасвим другачијим светом. Државе-нације су иживљене и глобализација у америчкој верзији омогућава да се некадашње османско империјално искуство појави 'као светла будућност'.“ Пут ка «неоосманској светлој будућности», истиче Мехмет Озкан у другом чланку за исти лист („Yeni Safak“) има само један проблем: негативне емоције становника на спомен речи Турци и Турска, као и осећај кривице код Турака за догађаје током окупације Балкана од стране Османлија“. Ово друго се у Турској успешно разбија развијањем става да су балкански народи криви за „геноцид над Турцима током Првог светског рата“, те да је обавеза Турака да се врате на Балкан. Но, пројекти које Турска уз помоћ САД и Велике Британије остварује на Балкану, треба да емотивне препреке балканских народа према Турцима у потпуности разбију. Посебну улогу у том пројекту имају телевизијске станице, које су добиле право да врло повољно, скоро бесплатно, емитују турске серије, а које имају за циљ да поправе углед Турака и Турске у очима балканског становништва и потру негативне емоције према новим Османлијама. Јер, показало се у пракси, САД и Велика Британија су помогли Турским политичарима да сломе већи део политичке елите балканских народа, али обичан народ са својом самосвешћу и сећањем на турске злочине још пружа отпор овим турским и америчким

плановима. Зато су пуштене турске серије да промене емоције народа – да почну сажаљевати и потом волети Турке. На срећу, има и обичног света који не гледа телевизију, па ни турске серије. Можда је у њима клица отпора и слободарства. Ко зна?

ТУРСКА НЕПРИЈАТЕЉ СВИХ ДРЖАВА У РЕГИОНУ?

Премијер Ирака, Нури ал Малики, 20. априла 2012. године је, како преносе светске агенције, изјавио «да се Турска претвара у непријатеља свих држава региона, због свог покушаја да доминира и због мешања у њихове унутрашње послове». У унутрашње послове држава на Блиском истоку највише се меша турски премијер Тајип Ердоган (али и други званичници и разне службе), који стално говори како други премијери из околине треба да се понашају да би угодили турским интересима. На овај начин Ердоган је прозвао Ирак,

Сирију (више пута), Иран, Саудијску Арабију, Катар, Египат, али и Русију и Кину. Ердоган се меша у све, чак и у религиозна питања. Ако у региону јача неки политичар, то се Ердогану не свиђа и његови коментари су да он «монополише власт, што није демократски», да је то «политички егоцентризам», а у религиозна питања се меша тако што штити интересе муслимана сунита на штету интересе шиита. Интересантно је да, када разговарате са исламским политичарима са Блиског истока о турској политици и Ердогану, они по правилу одговоре: «Ердоган је као вино – прија док га пијете, али после од њега боли глава!» Такође, карактеришући народе који улазе у исламску цивилизацију и зону неоосманске политике, а образ-лажући зашто морају да се покоре Турцима, износи следећи стереотип: Арапи су рађају као пророци, Персијанци као песници, а Турци као војници. Војници, наравно, поковају друге. Све ово је навело неке аналитичаре из блискоисточног региона да се запитају «Зашто Турска губи свој геополитички утицај у региону?» Да ли због милитаристичке политике Ердогана или је нешто друго у питању?

СТЕРЕОТИП КОЈИ ШИРИ ЕРДОГАН: АРАПИ СУ ПРОРОЦИ, ПЕРСИЈАНЦИ ПЕСНИЦИ, А ТУРЦИ ВОЈНИЦИ

Просто због ирационалности турске политике немогуће је утврдити где почиње унутрашња, а где спољна политика, јер због питања везана за функционисање саме државе унутар турског друштва, попут геноцида на Јерменима, палестинског питања, размештања америчких радара на турској територији уперених против Ирана, све су сложенији односи са Ираком, а све се више заоштравају и односи са Русијом због Сирије. Анкара све више признаје да у Турској постоји курдско питање, али се упоредо са тим отвара и јерменско. Ердоган је обећао Бриселу да ће курдско

питање бити решено новим Уставом, чији предлог треба да буде написан до краја прве половине ове године, а све због уласка у Европску унију (што подржавају само САД и Велика Британија, али не и остале државе Уније).

Владајућа исламистичка партија «Правде и развоја» жели да се брзо обрачуна са прошлошћу и дала је домаћи задатак режимским историчарима и научницима да поново напишу историју нације и државе, од почетка. Оснивачу турске републике, Кемалу Ататурку, одузима се улога и статус који је имао у историји државе и свде се на најмању могућу меру, са тенденцијом потпуног заборављања. У ту сврху објављена је одлука владе о празницима, којом је укинут празник који се славио 19. маја – Дан сећања на Ататурка, који се залагао за секуларизам и републиканску традицију. Пошто је већина интелектуалаца против актуелне политике владе, то их све више х влада хапси.

Кемал Киличдароглу, председник највеће опозиционе Народно-републиканке партије (НРП), која, иначе, наставља традицију Ататурка, противи се овоме и својим оценама актуелне турске политике често нервира Ердогана. Недавно је Киличдароглу објавио чланак и америчкој штампи у којем је позвао Запад «да не дозволи да Турска даје образац демократије на Блиском истоку, јер је имала веома негативну улогу у 'арапском пролећу' на Блиском истоку». Ради се о томе да је Ердоганова влада подржала најекстремне исламисте, а не демократе и секуларисте током «арапског пролећа». Влада Ердогана, на захтев Европске уније, такође, решава и низ трагичних догађаја из прошлости: политичка убиства недужних људи, геноцид над Јерменима, за шта углавном оптужује режим Ататурка и војни врх. Зато хапси генерале. Између осталих, ухапшен је и бивши начелник генералштаба турске армије, Илкер Башбуга. Ухапшен је 6. јануара 2012. године и оптужен за пропагирање идеја противних власти и за

руковођење «терористичком тајном организацијом 'Ергенекон' и за покушај државног удара» (завера против садашње владе Турске). Башбуг је, наравно, одбацио све оптужбе.

ЧИСТКЕ НА ТУРСКИ НАЧИН

Када је дошла на власт, Ердоганова партија правде и развоја сменила је целокупни војни врх (у пензију је послато 134 генерала и адмирала), а нови сукоб исламиста и војника започео је хапшењима високих официра. Оптужен је и бивши командант авијације Тахсин Шахинкај, а све по споменутом предмету „Ергенекон“, на основу кога се од 2007. године до данас догађају хапшења официра. Међутим, отвореног за јавност судског процеса нема. До данас по овом случају ухапшено је око 300 официра и адмирала. Интересантно је да тужилаштво тражи да се чак и председнику опозиционе Народно републиканске партије одузме посланички мандат, како би му се судило по предмету „Ергенекон“. Ухапшени генерали тврде да је све измишљено и да се ради о политичком прогону следбеника Ататуркове идеје, а што је све уверљивије, јер се у предмет уводе и цивили који тада нису били политички активни (што је случај са Кемалом Киличдароглуом).

Ситуација је таква да се говори о чистки међу интелектуалцима који су критични према «умереном исламизму». У страниј штампи се пише да је више од 150 професора универзитета, асистената и новинара тренутно у турским затворима. Од ухапшених турских интелектуалаца треба споменути и случај Мехмета Перинчека (затворен је 21. августа 2011.), који одговара по оптужници у случају «Ергенекон», а за дела његовог оца, председника Радничке партије, Догуа Перинчека. Само захваљујући томе што «демократска» западна штампа ову тему игнорише, проблем тур-

ских интелектуалаца није добио светски одјек. Чак је и амерички амбасадор у Турској, Френсис Рикардоне, у дневнику «Hurriyet» изразио недоумицу „зашто се у Турској интелектуалци и новинари налазе иза решетака?“ У оваквим условима све је мање научника и интелектуалаца спремних да изнесу своје ставове по одређеним питањима, што је забринуло и заштитнике људских права у Турској. Већина ових организацију за заштиту људских права усвојила је Декларацију у којој, између осталог, пише: „Дајте да заједно радимо да Турска постане демократска држава“. Међутим, Турска, према оцени ових организација, „све више се удаљава од принципа демократије“.

Аналитичари истичу да овај ужас на унутрашњем политичком плану произлази због бројних промашаја на пољу спољне политике, па се тиме жели ућуткати критика и скренути пажња на друга питања. Јасно је да нови лидери држава у којима се догодило „арапско пролеће“ (Тунис, Египат, Либија) нису хтели да послушају Ердогана и препишу турски политички систем. Турска политика и по питању Сирије не доводи до пожељних резултата, јер свргавање Башара Асада се не назире, а ушло се у сукоб и са Француском по питању геноцида над Јерменима у Османској империји. И на све то долази „савршена грешка“ изведена 29. децембра 2011. са убиством 35 мирних Курда, који су живели на граници са Ираком, па је власт управо ових дана, после истраге, признала грешку.

Истина, постоје и експерти у Турској који, иако нису сагласни у потпуности са унутрашњом политиком, указују да је одбацивање кемализма и усвајање исламизма и неоосманизма довело до обнове утицаја Анкаре у државама које су некада улазиле у састав Османске империје, наводећи као најбоље примере Грузију и Србију, које апсолутно следе пантурске интересе.

ГРУЗИЈУ И СРБИЈУ ПОТЧИЊАВАЈУ ТУРСКОЈ

Према подацима које је изнео грузијски опозициони политичар, Леван Пирвели, Грузија се задужила до 150 одсто БНД, а незапосленост је достигла 50 процената. Истовремено је из државе која има 4,5 милиона становника побегло, због репресије и «трбухом за крухом» 1,5 милиона људи и они, углавном, издржавају рођаке који су остали у земљи. У таквим условима САД инсистирају да се Грузија потчини Турској, што је довело до предаје свих аеродрома и важнијих предузећа овој држави, а инвестиције које стижу «са запада» турске су, а не европске или америчке. То је резултат илузије о Грузији као делу евро-атлантског система. Наиме, у Грузији се говорило о три могућности: ући у Европску унију, Османски или у Евроазијски савез (са Русијом, Казахстаном, Белорусијом). Желело се у Унију, а освануло се у Османском савезу. Јасно је да у оваквом савезу од грузијске државе, религије и народа неће остати ни камен на камену. Јер већ се догађа исламизација Грузије са сунитским предзнаком. Ово је посебан парадокс, јер у Грузији има муслимана-шиита, који су били лојални држави, а сунитски ислам се у овом делу света доживљавао као агресорски. Још једно понижење становништва Грузије изведено је у режији актуелног грузијског председника и турског премијера Ердогана, који су потписали договор о изградњи у граду Батуму џамије султана Абдула Азиза, који је на најсуровији начин својевремено освојио Грузију. Против овога су се побунили и грузијски муслимани, али узалуд. Што се тиче Србије, овде се мање више доста зна о сарадњи актуелне српске власти са Турском, те предаји Анкари српских државних и националних интереса. Но, како истичу грузијски и руски аналитичари, Срби ће тек доживети шок, када се обелодани да се и њима припрема исламизација, јер се већ (тајно) преговара о изградњи неколико великих џамија и Исламског факултета у Београду. Јасно је да ови обј-

екти превазилазе потребе муслимана у главном граду. Посебно је иритирајуће што ће највећа џамија носити име освајача Београда 1521. године – Сулејмана Величанственог.

ТУРСКИ ПОГЛЕД НА БАЛКАНСКЕ РАТОВЕ

Према подацима портала «ialon.de» Турска је током свог постојања, али углавном као Османска империја, водила 448 ратова (без нових са Курдима и данас са Сиријом). Балкански ратови део су те историје. Нема народа, сем Срба, који су били под турским ропством, а да не тврде да је део њиховог народа потпуно истребљен са неке територије, тачније да је доживео геноцид. То тврде Алжирци, Јермени, Арапи, Грци, Черкези... Балкански ратови су без сумње били ослободилачки, јер бројни народи, и хришћански и муслимански, нису

звали Османлије да њима господаре; не постоје договори влада о интеграцијама, тако да прича неких исламских верских поглавара да се радило о интеграцијама попут данашњих у оквиру Европске уније падају у воду, јер су напросто имагинарна политичка конструкција! Но, на овом нашем простору увек је било оних који су радије желели странца за господара, па овакве маштарије немају у промишљеном политичком животу прођу ни места. Наравно, рачунајући управо на овакве заговорнике историјског сећања, турски медији и држава такође обележавају годишњицу Првог балканског рата, али на један специфичан начин. Занимљиво је видети како они, после 100 година, интерпретирају ове догађаје.

Ако се погледају наслови у турској штампи, али и пригодне државне и научне манифестације, може се поуздано извести закључак да актуелна исламистичка власт премијера Ердо(г)ана сматра да „Балкански ратови означавају стогодишњицу геноцида над турским народом на Балкану“. Управо под овим насловом и новина «Turksam» из пера Озлема Суслуоглуа (Özlem Süslüoğlu) упућује читаоце у збивања на Балкану 1912. године.

«Година 2012.... Стогодишњица Балканских ратова. Прошао је, дакле, век од када је 1912. године на Балкану избио рат, који је имао кључни значај за формирање географије и политичке историје целокупне Европе и Балканског полуострва. У нашој држави (Турској), али и у балканским државама обележава се овај догађај: једни славе, други тугују. Апсолутно контроверзан карактер имају ова сећања и, наравно, изазивају питање: Да ли Балканске ратове треба славити или заборавити?»

Турцима је главни кривац за Балканске ратове Русија. Наиме, према мишљењу значајног дела турских историчара, од 1853. године Русија је водила по-

литу са циљем да потчини Османску империју, која је после устанка у Египту под вођством Мухамеда Али-паше Египатског, манифестовала свеколику слабост. У том периоду се о Османској империји говорило као о «болеснику», па је Русија ковала планове да отме «болесникове» територије. На «срећу», кажу турски историчари, Велика Британија није то прихватила, јер је сматрала да Османска империја омогућава сигурну комуникацију са британским колонијама на Истоку, посебно у Индији, а плашила се и изласка Русије на Средоземно море, те је тежила да одржи непромењено стање на Балкану. Пошто се ни Француска није сложила са поделом Османске империје, Русија је остала усамљена.

93. РАТ

Оставши без савезника, Русија се ослонила на хришћане у Османској империји и затражила је да буде њихова заштитница. Русија је, између осталог, тражила да хришћани коначно стекну право контроле цркве у Витлејему, изграђене изнад места где је рођен Христос. После турско-руског рата за Влашку и Молдавију, почео је Кримски рат, 1853. године. «Овај рат», сматрају турски историчари, «има посебно место у Балканским ратовима». Наиме, европске државе на челу са Британијом и Француском подржале су Турке и Руси су изгубили овај рат и потписали за њих неповољни Париски мировни споразум. После овог рата, Турци су покушали реформе и дали одређена права хришћанима, као и могућност Русији да «штити истовернике», чиме је Русија, ипак, постигла свој циљ – да постане заштитница православаца, који су били већина на Балкану. После тога, Русија је подстакла устанак Срба, 1875. године (у Србији и Црној Гори), чиме се формирала политичка и војна доктрина у овим државама, која је била узрок Првог балканског рата 1912. године. Поред Русије, и Италија је омогућила Балкански рат, јер је годину дана раније заузела Триполи-

танију, коју је раније контролисала Османска империја.

Без обзира на то што је Османска империја победила у Кримском рату, држава је доживела велике губитке јер је створен огроман дефицит у буџету због финасирања рата, па се новац морао позајмљивати од западних држава, а потом се појавио и проблем његове отплате. То је довело до успостављања финансијске контроле западних држава над Османском империјом, те формирања полуколонијалног статуса државе Османлија. Да би се прикупио новац за повраћај дуга западним државама, Османска империја је подигла порезе на Балкану, што је био повод за устанак балканских народа, 1876. године.

Две године раније појавио се проблем Черкезије која се налазила на обалама Црног мора. Наиме, Османлије су овде насељавали муслимане који су дошли са Северног Кавказа – око 500 000 миграната, али пошто су ови почели масовно да умиру, поново су пресељени, овај пут на Балкан, што је изазвало велику нетрпељивост хришћана према придошлицама, које су на веома агресиван и примитиван начин тражиле место под балканским Сунцем. Априла 1876. дошло је до устанка Бугара против Черкеза. Османска империја је у крви угушила устанак, али је јавно мњење на Западу коначно схватило да су хришћани жртве османске политике и јавило се саосећање солидарности, нарочито према Бугарима, када је реч о енглеској политици. После устанка Бугара, уследио је устанак Срба, што је опет изазвал саосећање Европе. Русија је почела да помаже Србе, упутивши чак и добровољце. Османска империја је после Константинопољске конференције, као и Лондонске конференције одбила да реши питање хришћанских народа на Балкану, што је био повод за нови турско-руски рат, познат као «93. рат» (руско-турски рат 1877 – 1878, турски назив 93 Harbi – 93. рат).

Упоредо за захтевима Румуна у Бугара за независношћу, догађа се низ устанака «националних мањина», што је са 93. ратом довело «до геноцида турског народа на Балкану». Турци и други муслимани су бежали из устанцима захваћених подручја (турски историчари и новинари балканске територије називају «окупираним од Срба, Бугара, Грка и Румуна»). «За време опсаде Плевне, бугарски народ је ушао у град и побио све рањене Турке.» Долазак избеглица у градове под влашћу Османске империје негативно је утицао на економију државе.

После Сан-стефанског мира и Берлинског трактата изменила се ситуација на Балкану, на коме се као «резултат геноцида» смањио број муслимана, а доминација Русије била је појачана. Турски историчари сматрају да је са Балкана емигрирало око 1 500 000 муслимана, а да је убијено око 300 000 муслимана, а према америчким и 400 000. У том смислу, «93. рат» је довео до ситуације да су муслимани први пут постали мањина и тако је било све до Балканских ратова, када престаје присуство Османске империје на овом простору.

БАЛКАНСКИ РАТ 1912. ГОДИНЕ

Турци сматрају да су Бугарска, Србија, Црна Гора и Грчка почеле Балкански рат, не да би се ослободили, већ да би уништили Турке на Балканском полуострву. «Циљ је био да се апсолутно протерају Турци и муслимани са територије Балкана и затре турски и османски идентитет на Балкану, што је довело до тога да рат 1912. године није био рат, већ геноцид». Због тога на данашњи дан (15. октобар) од истока до запада и севера до југа Труске могуће је срести се са мухацирима (избеглицама) који се сећају геноцида и слања у данашњу отаџбину», пише Озлем Суслуоглу.

ТУРСКО (ПОД)СЕЋАЊЕ НА БАЛКАНСКИ РАТ

Стогодишњица Балканског рата у Турској и оним деловима бивше Османске империје, који још увек са носталгијом гледају на овај период, обележена је различитим манифестацијама. У Цариграду је одржан научни скуп на тему Балканског рата, где је учествовало 78 научника из 11 држава (углавном муслимана), а који су дошли до цифре од 632.400 погинулих муслимана у Балканском рату, те да су Турци жртве овог рата. У граду Киркларелију одржано је «Сећање на погинуле у Балканским ратовима», а у Текирдагу на тамошњем Универзитету одржан је округли сто на тему «100 година Балканских ратова», а све говори учесника, целе или у деловима, пренела је турска штампа. У Едирну, уз сарадњу са Институтом за истраживање Балкана, администрацијом града, те друштвеним организација из иностранства и подршком владе Турске, 27. јула 2012. године одржан је округли сто, а градоначелник Едирне Гекхан Сезер је истакао да «ово није празновање, већ сећање на трагедију». У граду Киренији 18. априла 2012. године у организацији тамошњег Америчког универзитета, Клуба турколога и Светског турског клуба одржан је научни скуп «Стогодишњица Балканских ратова и геноцид над Турцима», а тема сама по себи говори шта је на скупу изговорено.

Но, турска штампа посебно истче да се «у сећању на геноцид над Турцима на Балкану» посебно истакла Сарај Босна, тј. муслимани из Босне и Херцеговине, који су уз сарадњу са телевизијском станицом ТРТ одржали концерт «Симфонија братства», уз учешће бројних уметника-муслимана из свих балканских држава. За муслимане из БиХ «Балкански ратови су изузетно важни, јер су они омогућили Сребреницу. И док су муслимани 11. јула, туговали због масовног убиства Сребреничана, дотле су Срби певали на концерту» пише Озлем Суслуоглу.

Актуелна турска (политичка) елита још ћути, мада се турски премијер Ердо(г)ан и лично укључио у обележавање 100 година од Балканских ратова, промовишући неоосманску политику и на симболичан начин. Наиме, он је купио једну књигу, како сведочи Карине Тер-Саакјан за портал „PanARMENIAN.Net“, која говори о овом периоду истакавши да постоје објективне књиге о догађајима почетком XX века и препоручио монографије неколицине турских аутора, остали аутори по Ердо(г)ану не говоре истину.

На крају, морамо рећи да невероватна једностраност и идеологизованост турског погледа на Балканске ратове не обећава ништа добро. Турци покушавају да наметну светском јавном мњењу стереотип да су они жртве, а не балкански народи, ваљда као равнотежу за геноцид извршен над Јерменима и данас спровођен над Курдима. Мада до данашњег дана званична Анкара негира геноцид над Јерменима (за годину дана убили су око 1 500 000 Јермена) и другим народима који су живели у Османској империји, без обзира на то да ли су или нису били муслимани. Историја одавно познаје то да целат оптужује жртву и чуди се што му други не верују. Када се данашњим Турцима спомене геноцид над другим народима и свезружно и штетно што су учинили другима током постојања Османске империје, они ће самоуверено тврдити да они са тим немају ништа, јер нису наследници Османске империје, да је то друга идеологија, а данашња Турска друга држава. Ако је тако, зашто актуелна турска влада јавно каже да води неоосманску политику, управо ону из времена Балканских ратова?

Анализа турског сећања на Балканске ратове јасно говори о томе да се Турци спремају за повратак на Балкан, па вероватно зато себе представљају као жртву, јер ако је Турцима нанета неправда, онда њу треба исправити – повратком на Балкан! Зато није неосновано што неки руски аналитичари упорно тврде да је

НАТО агресија на СР Југославију 1999. године, као и подршка муслиманима БиХ током грађанског рата 1992–1995, само наставак Балканских ратова. САД и Европска унија су подршком муслиманима у БиХ и Албанцима на Космету омогућили да се Турци врате, за сада истина само у БиХ и Космет. У другим балканским државама то се спроводи на софистицирани начин, преко културе (турске ТВ серије) и економије (БУС плус)... Турска војска је већ стационирана, како је познато, на Космету и Албанији, а кад ће у остале делове Балкана још је неизвесно. Све у свему, ваља се бојати да су руски аналитичари у праву: Први балкански рат није завршен.

ТУРСКА ПОТРАГА ЗА ДОНАТОРОМ ЕНЕРГИЈЕ

О енергетској сарадњи Русије и Турске

Савремени друштвени процеси се обликују уз помоћ различитих механизма. Поред господарења енергентима, демократија је омиљено средство америчког геополитичког утицаја.² САД као «колевка» савремене демократије очекују солидарност (послушност) од новајлија на том путу. Демократија је за америчку геополитику инструмент дневне политике, у ствари идеологија, која омогућава остварење америчких интереса у свету. Зато је и «извозе». Но, демократија није свемогућа, мада не треба

² Види: Зоран Милошевић, *Откривање државе*, Институт за политичке студије, Београд, 2010, стр. 22 – 27.

занемарити њене учинке на потчињавању непокорених народа. Но, јаче средство геополитике од демократије су свакако енергенти. Разматрајући, дакле, место енергената у савременим међународним односима и геополитичким процесима, неопходно је приметити да они представљају основу у интересима држава, али и кључ за разумевање политичких збивања у свету. Енергенти утичу на стратегију, али и на текуће дипломатске и политичке одлуке.³

ГАС – САВРЕМЕНО СРЕДСТВО ГЕОПОЛИТИКЕ

Анализе руског „Центра стратешких оцена и прогнозе“ показују да су САД крајње забринуте развојем догађаја у сфери војне политике и геополитике, јер криза у Европској унији у скорије време може да се одрази на могућности Брисела да извршава преузете обавезе у НАТО-у, што ће довести до кризе Алијансе. Но, то није најстрашније за Вашингтон. Још већа претња за доминацију САД у свету представља, поред Кине и Русија, при томе, што је посебно важно, не у војној сфери, већ у области економије. Управо такав закључак намеће Институт стратешких истраживања Војног колеца армије САД у тек објављеним резултатима истраживања „**Природни гас као инструмент државне политике Русије**“.⁴

Гас је, дакле, постао средство геополитике, јер је врло реална потреба савремене индустрије и цивилизације. Према мишљењу аутора овог важног истраживања, Русија се споро, али сигурно уздиже и без обзира на скупи нуклеарни потенцијал почиње да има све

³ Л. В. Савин, *Современая структура энергополитики, Геополитика*, Выпуск 3, Москва, 2010, стр. 4.

⁴ Види: Зоран Милошевић, *Повратак белих господара, Неоколонијализам или интеграције?*, ЗМ и Клуб српских родољуба, 2012, стр. 183.

важнију улогу у угрожавању глобалне доминације САД. «Русија XXI века више није Русија с краја XX века». На крају XX века, после серије разорних „демократских“ преображаја, државе Русија је у америчким стратешким документима записана као «failed state» - «пропала држава» и сматрано је да у наредним деценијама неће представљати за САД и НАТО потенцијалну претњу. Међутим, у протеклој деценији догодиле су се суштинске промене и садашњу важност Русије треба оцењивати сасвим другачије, сматрају аналитичари Пентагона.

Пре свега, изменио се геостратешки контекст. Последњих година постало је јасно да се «нафтна ера» ближи крају. Управо ова чињеница и њено констатовање аксиом је даљег планирања Пентагона, јер она намеће обавезу поновног разматрања претходних прогноза о збивањима у свету у наредним деценијама. **Садашњи светски поредак је устројен тако што су «крв цивилизације» - нафту, контролисале САД својом војном и економском моћи.** Све етапе у добијању нафте (експлоатација, њена прерада и крајња продаја), као и формирање тржишта овог енергента, све је било под контролом америчких компанија. Америчка берза дефинише каква ће бити цена нафте сутра, **јер америчка војна машина тренутно контролише више од 60 одсто нафтоносних реона планете Земље.** Од момента победе нафте над угљем у годинама Првог светског рата, сва потоња геополитика XX века концентрисала се око нафтоносних предела Земље. На пример, Хитлер је као неопходан услов за успешан рат против СССР-а сматрао задржавање контроле над румунским нафтним територијама, слично су размишљали и у Москви, тј. да нема успешне одбране од нацистичке Немачке, без задржавања под својом контролом нафтних поља СССР-а. Друго, криза у односу САД са арапским светом 70-их година XX века довело је ову државу до велике економске кризе. Крах СССР-

а, што се у медијима веома мало спомиње, изазван је жестоки политичким притиском Вашингтона и арапских шеика да се снизи светска цена нафте крајем 80-их година XX века. Уопштено говорећи, савремена индустријска цивилизација је «свет нафте». Цео светски поредак после Другог светског рата одржавао се тако што су САД себи обезбеђивале директни приступ већини нафтних поља. У овој борби, САД су биле победници, јер им је успело да формирају систем контроле тржишта нафте – од правних питања њене експлоатације до инфраструктуре и самог тржишта, што је увек омогућавало уклањање непокорних у овој сфери. Ипак, ситуација почетком XXI века се изменила, јер је постало познато да су резерве нафте на измаку, а да се алтарнативни извор енергије, попут биогорива и ветра, још не могу масовно користити у индустрији.⁵

У новој ситуацији, прво место у енергетској хијерархији заузео је природни гас. Овај природни енергент је најбоља замена за нафту, а има и низ предности над нафтом, што доводи до повећане тражње за њим. Гас представља и еколошки чист енергент, његове светске резерве умногоме превазилазе залихе нафте, што дозвољава обезбеђење потреба садашње цивилизације на Земљи минимум наредних 250 година.

Но, према аналитичарима Пентагона, прелазак на коришћење гаса у индустрији, грејању и другим сферама, доводи и до неминовности преустројства светског поретка. Свет више неће бити «свет нафте» у коме су САД имале водећу улогу, већ ће то бити «свет гаса» у коме оне имају веома слабе позиције.

⁵ Сергей Гриняев, Газовая эра России, <http://segodnia.ru/index.php?pgid=2&partid=45&newsid=15343>

Специфичност тржишта гаса је у томе што се то тржиште много разликује од тржишта нафте, те спречава „господара тржишта нафте“ и његов војно-политички потенцијал да буде и господар гаса. Прво, гас је другачије распоређен, равномерније у односу на нафту. За контролу гасних извора потребно је много више снаге и средстава. Гас се на тржиште доставља углавном гасоводима и његова улога у економији државе која га користи је велика. То снажније везује државе кориснике гаса за државе извознике гаса него што је то чинила нафта. Оно што је посебно важно јесте сама гасна инфраструктура, као и правила тржишта гаса, која се у последњој деценији формирају без учешћа САД. Главну реч овде има Русија, а „Газпром“ је онај који успоставља правила (стандарде) и „моду“ у питањима организације тржишта гаса.

Достава руског гаса на тржиште Западне Европе започето је још у доба постојања Совјетског Савеза, чиме се успоставила зависност данашње Европске уније од доставе гаса из Русије. Мада се већ тада у Западној Европи формирала политика на основу правила да се не сме куповати гас од Русије у износу већем од 10 посто потреба.⁶ Ипак, Русија је разбила ову политику Брисела изградњом гасовода «Плави ток» 2002. године до Турске, а потом «Северног тока» по дну Балтичког мора, док ове године креће и изградња «Јужног тока» преко Балканског полуострва. Тренутно Руси у Европску унију достављају 25 посто потребног гаса. Но, Брисел и даље ради на томе да ограничи доставу гаса из Русије у државе Европске уније. Тренутно се води прави «гасни рат», а део тога је и покушај да се умањи значај природног гас добијањем гаса из шкри-

⁶ Газпром и мировая газовая политика,
http://www.stoletie.ru/rossiya_i_mir/gazovyje_vojny_xxi_veka_819.htm

љаца.⁷ САД тренутно сагледавају како могу да утичу на ову област и интензивирају, пре свега, истраживања повезана са добити и доставом гаса. Такође САД активно истражују експлоатацију «течног природног гаса» и гаса добијеног од шкриљаца. Међутим, према оцени стручњака Пентагона ни једна од ових технологија тренутно не може да се такмичи са технологијом експлоатације природног гаса. За експлоатацију «течног природног гаса» потребна је веома скупа инфраструктура, док је експлоатација шкриљаца веома опасна по човекову околину.

Све то је довело аналитичаре из Института стратешких истраживања до закључка да је неизбежан раст утицаја Русије у наредним деценијама. Већ сада, систем пословања у области гаса доводи до нарушавања јединства на основама атлантизма не само Европске уније већ и НАТО-а. Већина чланица НАТО-а је већ потрошач руског гаса, а са применом одлуке да се одустаје од коришћења нуклеарне енергије зависност ће се само повећавати. Уколико се нешто не предузме, наводе стручњаци Пентагона, већ 2019. године од руског гаса зависиће 91 одсто држава Централне и Источне Европе. Ово Русији даје могућност не само да одређује цене на тржишту гаса већ и да овај енергент користи као веома ефикасни инструмент геополитичког утицаја. Пошто не постоји могућност диверсификације доставе гаса, то значи да ће већина држава Европе бити талац нове ситуације, што ће се одразити на постизање консензуса у питањима војне стратегије и коришћења НАТО-а у разне сврхе. Русија нема војни потенцијал да сруши НАТО конвенционалним војним оружјем, али има, по свој прилици, економски. Од момента пуштања у рад «Северног тока» ситуација се за САД погоршала, јер алтернативни путеви доставе гаса, као и изградња гасовода «NABUCCO» постају нере-

⁷ Исто.

ални. Зато аналитичари америчког Института стратешких истраживања упозоравају да Вашингтон нема много времена да измени ситуацију у своју корист.⁸

Русија, није тајна, своје енергетске потенцијале користи и у геополитици, са жељом да оствари следеће циљеве:

- Обезбедити доставу енергената континенталној Европи (преко гасовода Северни и Јужни ток, а такође и партнерство са Белорусијом и Украјином);
- Учинити све да се искористи у потпуности капацитет гасовода «Плави ток», који иде по дну Црног мора до Турске, те се укључити у нафтовод Баку-Тбилиси-Џејхан);
- Онемогућити изградњу гасовода «NABUCCO»;
- Формирати тржиште са Казастаном, Азербејџаном, Туркменистаном и Ираном и претворити велики евроазијски гасни конзорцијум у берзу (у перспективи, онаа би трговала уз помоћ евра или рубље);
- Стабилизovati ситуацију на Северном Кавказу, те повећати утицај на Јужном, а пре свега у Азербејџану;
- Изградити нафтоводе и гасоводе до Кине;
- Зближити се са Јапаном и започети заједничке енергетске пројекте.⁹

⁸ Путин: Изградња „Јужног тока” почиње крајем 2012., <http://www.politika.rs/rubrike/Svet/PutinIzgradnja-Juznog-toka-pocinje-krajem-2012.sr.html>

⁹ Л. В. Савин, Современая структура энергополитики, стр. 10 – 11.

Посебно болно питање за Вашингтон, јесте повратак у Кремљ Владимира Путина марта 2012. године, јер га сматрају креатором и визионаром нове руске геополитике.¹⁰ Зато Вашингтон «губи живце» и пре времена активира рад антируских покрета и организација, како у самој Русији, тако и у Централној Азији (где постоје велика налазишта гаса), како би се поништио договор Русије и Туркменистана, Казахстана и других држава о експлоатацији гаса и његовом извозу преко руских гасовода на тржиште Европе.¹¹ Кривично гоњење и неправедна осуда бивше украјинске премијерке, Јулије Тимошенко, такође је повезана са гасом. Наиме, наручиоци њеног хапшења и судског процесуирања су Вашингтон и Брисел, како би показали свим политичарима у свету како ће проћи сви они који у области гаса сарађују са Русијом.¹²

Од самог почетка, дакле, «Јужни ток» се нашао у центру геополитичких игара, започетих од стране Европске уније, а на подстицај Вашингтона.¹³ Брисел,

¹⁰ Слободан Самарџија, Америка неће Путина, објављено: 12.09.2011, <http://www.politika.rs/rubrike/Svet/SAD-necese-Putina.sr.html>

¹¹ Види: Зоран Милошевић, Како Америка тежи изборној «победи» у Русији, *Печат*, бр. 196, Београд, 2011, стр. 42 – 54.

¹² Види: Зоран Милошевић/Никола Гаврић, „Јужни ток“ и решавање конфликта у Босни и Херцеговини, у зборнику: *Конфликти*, Клуб интелектуалаца 123, Европски дефендологија центар за научна, политичка, економска и криминолошка истраживања, Бања Лука, 2012, стр. 154 – 171. Зоран Милошевић, *Идентитет Европе: будућност муслимана у Европској унији*, Институт за политичке студије, Београд, 2012.

¹³ Южный поток и геополитика, <http://www.fondsk.ru/news/2012/06/11/uzhnyj-potok-v-geopoliticheskom-kontekste.html>

наиме, посматра енергетску безбедност Уније као одстрањење Русије из доставе гаса државама које чине ову глобалистичку творевину. Због тога је, 2003. године у Будимпешти организован самит поводом изградње гасовода «Набуко», који би требало да елиминише Русију са гасног тржишта Уније и обезбеди доставу гаса са Блиског истока и Прикаспијског региона (Азербејџан). Но, «Набуко» се показао мртворођенчетом, јер може, реално, да покрије само 12 посто потреба Уније за гасом.¹⁴ На тај начин, енергетска битка није завршена, јер су се у борбу непосредно укључиле и САД које су себи поставиле задатак да «контролишу изворе енергије у свету».¹⁵ Влада САД је усвојила 2007. године документ «Стратешки план за 2007–2012 буџетску годину» у којем је поставила задатак да се бори против растућег утицаја Русије у сфери енергије, па је закључила «да мора спречити енергетску сарадњу Русије и Европске уније».¹⁶ У том смислу Азербејџан и Турска добијају важну улогу у овој политици Вашингтона.

О ПОЧЕТКУ ЕНЕРГЕТСКЕ САРАДЊЕ РУСИЈЕ И ТУРСКЕ

После слома Совјетског савеза, крајем 1991. године, појавио се проблем дефинисања односа Русије и Турске. То је учињено 1992. године када су политички представници Москве и Истамбула потписали Договор о односима две државе, који је потврдио узајамни

¹⁴ *The New York Times*, 11/06/2008

¹⁵ Ноам Хомскиј, *Гегемония или борьба за выживание: стремление США к мировому господству*. Москва, 2007. стр. 27 и 242.

¹⁶ Види:

<http://www.state.gov/documents/organization/156215.pdf>

статус «пријатељске државе».¹⁷ Ово је, свакако, велики успех, јер са Турском дефинитивно није лако сарађивати. Пошто, како то са правом истиче Мариус Векерлеу, «Турска представља образац државе – проблема».¹⁸

Ипак, пошто је Турска по питању енергената зависна земља и потребна јој је нова политика за решавање нагомиланих проблема (од енергетских, водних, до курдског и других питања),¹⁹ онда и сарадња са геополитичким противником САД постаје императив опстанка.²⁰ Но, сагласност САД за ову сарадњу неопходна је и она постоји, јер и Турској и Вашингтону одговора да постоје различити достављачи нафте и гаса Турској. Ово, такође, не спречава Турску да буде главни спонзор противника Москве на Кавказу, Блиском истоку и Европској унији.²¹

Руско – турска сарадња у области трговине природним гасом датира у 1984. годину, када с у две др-

¹⁷ А. В. Болдырев, Черноморские проливы в политике Турции и России в 1992 – 2008 гг., сборник статей: *Ближний восток и современность*, Институт востоковедения РАН / Институт Ближнего востока, Москва, 2009, стр. 5.

¹⁸ Мариус Векерлеу, Турция: политические перспективы, *Геополитика*, Выпуск IX, Москва, 2011, стр. 42.

¹⁹ Mehmet Barlas, Türk siyasetinde "Büyük Proje" eksiği mi var?, *Sabah*, 05/08/2012

²⁰ Традиционална спољна политика Турске је трансатлантистичка и верни је савезник Западног блока. Види: Барыш Достер, Турция между двух континентов, двух цивилизаций и двух сил, *Геополитика*, Выпуск IX, Москва, 2011, стр. 14.

²¹ Види: А. А. Сотниченко, Турция: геополитическая ось Евразии, *Геополитика*, Выпуск IX, Москва, 2011, стр. 12.

жаве потписале први Споразум о куповини руског гаса. Турски стручњаци, у то време, почели су да изражавају забринутост око важног питања: да ли Турска може да потроши гас који је купила, а забринутост се претворила у панику Министарства државног планирања. «Све ће се завршити тиме да ћемо платити гас који нећемо потрошити», рекао је бивши министар Јурдакул Јигигјуден у интервјуу за светске медије.²²

Достављање гаса из Русије у Турску започето је, како смо напред навели, још у Совјетском савезу.²³ Совјетска држава се обавезала да у Републику Турску у наредних 25 година, почевши од 1987. године, по комерцијалним условима, доставља природни гас у следећем обиму и роковима:

- 1987. год. - 1,5 млрд. м³
- 1988. год. - 1,5 "
- 1989. год. - 2,3 "
- 1990. год. - 3,0 "
- 1991. год. - 3,5 "
- 1992. год. - 4,0 "
- 1993-2011. год. - 5,0-6,0 млрд.м³

Године 2006. избио је «Први гасни рат Турске и Русије», јер је Анкара уз подршку Европске уније развила стратегију изградње система који би са четири различите стране достављао гас у Унију.²⁴ Прва

²² "Hurriyet Daily News", 09. 08. 2010.

²³ СССР - ТУРЦИЈА - ГАЗ - 1984 г. СОГЛАШЕНИЕ МЕЖДУ ПРАВИТЕЛЬСТВОМ ТУРЕЦКОЙ РЕСПУБЛИКИ И ПРАВИТЕЛЬСТВОМ СОЮЗА СОВЕТСКИХ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИХ РЕСПУБЛИК О ПОСТАВКАХ ПРИРОДНОГО ГАЗА ИЗ СССР В ТУРЕЦКУЮ РЕСПУБЛИКУ,
<http://allturkey.narod.ru/rusturkgaz1984.htm>

²⁴ Дмитрий Верхотуров, Россия и Турция на пороге "газовой войны", <http://www.apn.ru/opinions/article9593.htm>, 2006-03-15

маршрута иде од прикаспијских држава, друга из Северне Африке и држава Персијског залива, трећа на север Европе преко Аустрије и четврта на југ Европе, преко Грчке и Италије. **Турска би се, на тај начин, претворила у енергетски коридор Европске уније.** Суштина ове политике је смањивање куповине гаса од Русије, на чему су инсистирале САД, а што је, иначе, изазвало жестоку реакцију руске стране, јер би тиме Русија била принуђена да продаје гас Турској, а она Европи. Русија је, како знамо, успешно разбила ову политику Уније.

Достава гаса из Русије у Турску започета је 1987. године, али купљене количине су се показале недовољним, па је Турска тражила нови Споразум са повећаном количином гаса (додатних осам милијарди кубних метара). Потом 1990. године следи молба за још већом количином гаса, па је 1997. године потписан Споразум о изградњи гасовода «Плави ток» од Русије, тачније руских налазишта гаса до Турске, а преко дна Црног мора. «Плави ток» је био руски одговор на туркменски конкурентски пројекат (тада се водила борба за турско тржиште), наводи Владимир Сокор, старији аналитичар фонда "Jamestown Foundation" из Вашингтона.

Са повећањем броја налазишта природног гаса (Азербејџан, Туркменистан и друге бивше совјетске републике) довела је до увећане конкуренције између Турске и Русије, посебно после тога када је Турска са British Petroleum-ом и азербејџанском компанијом SOCAR постала акционаром нафтовода «Баку – Тбилиси – Џејхан» (БТЦ), који је био дуг 1768км и који је завршен 2005. године. Русија није хтела да подржи овај нафтовод, што је раздражило Турке, и наставила је да своју нафту превози танкерима корз Босфор. Према службеним подацима из 2009. године, Русија је овим путем послала 51.422 танкера нафте (145 милона

тона нафте или четвртину свог извоза), јер није хтела да нафту извози поменути нафтоводом.²⁵

ТУРСКА – ЕНЕРГЕТСКИ КОРИДОР ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ

Но, сарадња и конкуренција Русије и Турске одвија се уз снажно присуство и утицај Европске уније, која је важан партнер, како за Русију тако и за Турску, посебно у сфери трговине, инвестиција, технологије и туризма. Пошто се ради о три важна геополитичка центра моћи, њихова економска сарадња постаје индикатор будућности, ако не и њен гарант.

Размена роба Русије и Европске уније је 2011. године износила 308 милијарди евра; Русија је трећи партнер у трговини Европске уније; Турска је седми трговински партнер Уније; Русија заузима друго место у спољној трговини Турске; Инвестиције из Европске уније у Русију износе 120 милијарди евра (2010); Инвестиције Русије у Унију (2010) износиле су 42 милијарде евра; Турска годишње из целог света привуче инвестиција у износу између 13 и 14 милијарди евра.²⁶ Русија ступа у нови период односа са Турском, јер постаје пријатан партнер у економској геополитици Турске. Сарадња у области енергената квалификује Русију и Турску, између осталог, и за водеће кандидате у решавању кризе на Блиском истоку.

Током последње деценије Турска се позиционира као алетрантивни пут за транспорт гаса. Турска је дозволила изградњу «Јужног тока» преко своје тери-

²⁵ Договором о односима Русије и Турске, које су прихватиле обе државе 1992. године, дефинисано је да главни контролор Босфора и Дарданела буде Турска. Види: А. В. Болдырев, нав. дело, стр. 5.

²⁶ Bahadır Kaleağası, Rusya'nın DTÖ üyeliği ve Türkiye, *Radikal*, 28/08/2012

торије, а заузврат добила обећање да ће Русија своју нафту, коју извози преко Босфора бродовима, почети да шаље преко нафтовода БТЦ, који Турска сматра важним за растерећење Босфора, што би смањило број бродова који пролазе овим путем за 50 посто.

Турској је потребна и електрична енергија, у том смислу произведена и у атомским централама, јер увози 98 посто гаса и 92 посто нафте за шта је, на пример, 2008. године платила 50 милијарди долара. Уколико би обезбедила довољно струје, могла би да умањи увоз нафте и гаса, али и да спречи непријатности и штете, јер Иран и Азербејџан често нису у стању да испоруче договорени гас, због временских непогода.

Председник компаније «Газпром», Алексеј Милер каже да сваке године из Турске добија писмо у којем се каже да Иран и Азербејџан нису способни да испоруче договорени гас, те га моле да повећа испоруке Турској (више од договореног).

Све би то деловало прилично идилично да Турска није зона утцаја САД и Европске уније. Наиме, САД и ЕУ су „решили“ турско питање. Под плаштом стратешког партнерства са САД (узеле су Турску за свог асистента на Блиском истоку), при-мењујући низ мера Анкара је у потпуности постала зависна и контролисана. Како се показало, Турска је после Саудијске Арабије и Катара држава где САД имају највећи утицај.²⁷ Зато питање енергетске сарадње Русије са овом земљом има стратешки значај, јер даје полугу утицаја на турску политику, која све више постаје мешавина „панисламизма, неоосманизма, пантуркизма и вестернизма“, што оставља, између осталог, и трага у култури и политици Турске.

²⁷ Дмитрий Верхотуров, Россия и Турция на пороге "газовой войны", <http://www.apn.ru/opinions/article9593.htm>, 2006-03-15

Из изложеног се може разумети што су економско-трговачки односи Русије и Турске, мање или више, често изложени „тесту времена“. Последњи такав тест је био у октобру 2011. године, када је Анкара ултимативно затражила од Москве да учествује у формирању цене гаса, претећи да ће, ако се не уважи њен став, отказати наруџбине овог енергента.²⁸ Турска је, како истичу руски научници и аналитичари, увек била незгодан партнер и многи су из поменутих редова наговештавали хлађење односа између Москве и Анкаре у најскорије време. Међутим, последњих десет дана децембра 2011. године дали су неочекиван резултат, јер је постигнут изузетно повољан договор за Русе око испоруке руског гаса Турској за 2012. годину.²⁹ Обим испорука гаса је увећан на две милијарде кубних метара. Ово је на неки начин „награда“ руској страни, која је за време сусрета премијера Руске федерације, Владимира Путина и министра енергетике и природних ресурса Турске, Танера Јилдиза, турска страна и службено предала ноту Министарства спољних послова поводом пројекта „Јужни ток“. Нота је садржавала пристанак да се дају све неопходне дозволе за реализацију гасовода „Јужни ток“ кроз економску зону Турске. Нажалост, нема информација под каквим условима је све ово реализовано.

Турска овим није застала у каналисању транспорта енергената преко своје територије, јер је преговарала и са Државном нафтном компанијом Азербејџана (SOCAR) о стварању конзорцијума за изградњу гасовода Азербејџан – Турска – Европска унија, а ту је и „Набуко“ (за сада само у плановима), који би тре-

²⁸ Андрей Полевой, Направления энергопотоков: Россия и Турция находят формулу сотрудничества?, <http://win.ru/ekonomicheskie-interesy/1325870200>, 07.01.2012

²⁹ Исто.

бало да из Каспија доведе гас до Европске уније, али, опет, преко Турске. На тај начин могуће је закључити да на јужном правцу све доставе гаса у Европску унију контролише Турска. У свему овоме и Русија и Турска виде могућност доминације у региону, а у свему томе Европска унија је само прости објекат у великој гасној игри.³⁰

Током августовске посете руског премијера Владимира Путина Турској, 2009. године потписани су Споразуми које су стручњаци оценили као «стратешки пробој» у односима две државе.³¹ Што се тиче гаса, два премијера (Путин и Ердоган) потписали су Протокол о сарадњи у гасној сфери, у оквиру кога је турска страна дала сагласност руској страни да спроведе истраживање по питању изградње «Јужног тока» по дну Црног мора за Европску унију. Такође, две државе су потврдиле заједничке планове да се изгради и «Плави ток 2», који доставља гас у Сирију, Либан, Кипар и Израел. Ердоган и Путин су се, такође, договорили тада да продуже уговор о достави гаса у саму Турску. Што се тиче нафте, премијери су потписали Протокол о сардњи у тој области, којим је Русија узела учешће у раду нафтовода БТЦ, јер је један од учесника и италијанска компанија Епi, која има важно учешће у гасоводу «Јужни ток». У оквиру сарадње у области атомске енергије потписан је Протокол о сарадњи којим је предвиђена изградња атомске централе у Мерсин Ак-ују. Такође, потписана су и два међудржавна споразума о сарадњи у области мирнодопског коришћења атомске енергије и о оперативном обавештавању о нуклеарним хаваријама и размени информација о нуклеарним постројењима.

³⁰ Исто.

³¹ Ильшат Саатов, к.п.н., Россия и Турция: дружба от газа до вуза, <http://dakazan.ru/2009-08-07/rossiya-i-turciya-druzhba-ot-gaza-do-vuza/>

Неочекивано, турска страна је иницирала и отварање турско-руског универзитета у Турској. Турски премијер је ово образложио потребом за учењем руског језика, који је све потребнији у области туризма и другим гранама економије, и становишта употребе тог језика у бившим туркијским совјетским републикама.

У целини, сусрет два премијера се оцењује као «дипломатско-енергетски продор» у односима две земље, а потписани споразуми сведоче да Турска постаје важан, ако не и стратешки партнер, Русије. Такође, споразуми могу да значе да Русија жели да Турска заузме самосталнију позицију у односу на САД и НАТО.

„Гаспромбанка“ је постала партнер турске гасне компаније „Avrasya Gaz“, купивши део њених акција (око 20 одсто).³² Турска је куповином, 2011. године од Русије 26 милијарди кубних метара гаса избила на друго место (прва је Немачка) по количинама купљеног гаса. Руски гас се доставља у Турску на основу три одвојена споразума, два регулишу доставу гаса у Турску преко „западне маршруте“ (Трансбалкански гасовод), а трећи преко „Плавог тока“. „Западна маршрута“ обезбеђује гасом Истамбул и његова приградска насеља (укупно око 15 одсто потреба Турске). Према турским проценама, потребе ове земље за гасом су око 50 милијарди кубних метара, тако да простор за даљу сарадњу постоји.

Почетком јуна 2010. године тадашњи руски премијер Владимир Путин посетио је Турску да би са домаћинима (пре свих турским премијером) разматрао

³² Россия и Турция: перспективы сотрудничества в газовой сфере,
<http://inosmi.ru/overview/20120813/196557365.html#ixzz26PVYnDGT>

стварање «Енергетске алијансе».³³ Из владе Руске федерације је саопштено да је Москва предала Турској резултате испитивања морског дна Црног мора са циљем избора најбоље маршруте за изградњу «Јужног тока» и сада се чека одговор турске стране. «Јужни ток» би требало да елиминише конкурентски пројекат доставе гаса у Европску унију – «Набуко».

Русија покушава да пацификује Турску сарадњом у области енергије, највише у коришћењу гаса. Тако је фебруара, 2009. године тадашњи руски председник, Дмитриј Медведев, током разговора са турским колегом истакао да је «Под нашим економским односима постављен моћни фундамент – низ великих пројеката, а међу њима се издваја Плави ток». Поред тога, сарадња је обухватила и област електричне енергије, нуклеарне енергије и област сарадње у индустрији.³⁴

Непријатељи из времена хладног рата, Русија и Турска, нашли су заједнички језик у области енергетике, без обзира на постојеће дипломатске спорове.³⁵ Турска је дала сагласност да руски гасовод „Јужни ток“ прође преко територијалних вода Турске, а Русија се, за узврат, обавезала да инвестира 20 милијарди долара у изградњу прве атомске централе у Турској. „Наше две државе су успеле да разлуче неслагања и да се односи уздигну благодарећи економским добитима“, сматра Синан Улген, председник Центра за проу-

³³ Наталья Гриб, Владимир Соловьев, Елизавета Кузнецова, Россия и Турция переведут переговоры с Газы на газ, <http://www.eprussia.ru/press/articles/15781.htm>

³⁴ Россию и Турцию объединил газ, <http://www.dni.ru/economy/2009/2/13/159409.html> ; Упор. РФ увеличила экспорт газа в Турцию, <http://www.dni.ru/russia/2007/1/4/96848.html>

³⁵ Jacob Resneck, New energy between Cold War foes Turkey, Russia, *The Washington Times*, 03/09/2012

чавање економије и спољне политике у Стамболу.³⁶ Према проценама потребе за гасом у самој Турској ће се до 2023. године дуплирати, али пошто то не може да обезбеди, Турска се дала у потрагу за партнером који би изградио нуклеарну централу.

Стога је недавно постигнута сагласност око изградње атомске централе («Акују») од стране Русије у Турској. Међутим, разногласја по кључним међународним питањима и даље остају, понајвише око Сирије и радио-локационе станице НАТО-а у Турској. Но, економска сарадња може подстаћи сарадњу Москве и Истамбула, што би била добра основа за проналажење обрасца односа две државе, заснованом на приоритету економије над политиком.³⁷ Од 1990. године трговачки односи су почели успоном, без обзира на политички дијалог. Већ 2002. године робна размена је достигла четири милијарде долара. Но, највећа сарадња почела је у области енергије, па тако Турска 64 одсто својих потреба за гасом задовољава тако што овај енергент купује у Русији.

Турска атомска централа треба да почне са радом 2019. године и градиће се на обали Средоземног мора, недалеко од града Мерсин. Ова централа обезбедиће пет одсто потреба Турске за струјом. Средства за изградњу у потпуности ће обезбедити компанија Росатом. Руска компанија, осим што ће изградити атомску централу, биће и њен једини власник и управљаће њеним радом током свег времена њеног рада, а такође ће слати у Русију истрошено гориво на прераду. Ови договори сведоче о изузетно високом нивоу сарадње два дојучерашња непријатеља.

³⁶ Исто.

³⁷ Газ и атом скрепят союз России и Турции,
<http://www.turtsia.ru/Content/18663 %B8%D0%B8>

Наравно, ово није случајно и из љубави. Раст потреба за енергијом у Турској је један од најбржих у свету – око девет посто на годишњем нивоу. Изградња и обезбеђивање нових извора енергије нису усклађени са потребама, па се данас у Турској догађају свакодневна искључења струје за домаћинства, као и уличне расвете. Истовремено, рад привредних субјеката се омогућава увозом како електричне енергије тако и других енергената. Турска струју увози највише из Русије, а преко Грузије, без обзира на лоше политичке односе Тбилсија и Москве.

Турска у оквиру економске глобализације може претендовати на улогу «епицентра енергетског развоја», али ово решење има велики недостатак – недостатак извора енергије, па проблем покушава да реши уз помоћ суседне Грузије, у којој Турска жели да гради хидроцентрале. Другим речима, да би решила енергетске проблеме, Турска покушава да изврши „меку“ окупацију Грузије, уз помоћ идеолошки индоктринираних атлантистичких кадрова, а која је богата електричном енергијом, како би обезбедила «донатора електричне енергије». Наравно, окупација се изводи у оквиру евро-атлантских интеграција и турског покровитељства над Грузијом по питању њеног уласка у НАТО. Но, како истичу грузијски аутори, ово не одговара самој Грузији. Ипак, укључивање Грузије у енергетски систем Турске одвија се интензивно, почевши од 2009. године.³⁸ Другим речима, Турска трага за „донаторима“ енергије у свом кружењу, односно на простору које је некада улазило у састав Османске империје, па у том смислу и на Балкану, пре свега на Космету и Херцеговини.

³⁸ Владимир Цхведиани, Грузинские ГЭС как часть турецкой экономики, 16.11.2012, <http://www.georgiatimes.info/analysis/83141-1.html>

Русија, Иран и Турска „играју важну улогу у глобалном односу моћи и у сукобу Запада и Азије. Уколико се Запад изгуби у државама Азије, он ће изгубити своју глобалну доминацију“.³⁹ У једном делу пројекат „Велики Блиски исток“ је створен ради контроле Турске и Ирана, али и стварање основе за неутрализацију Русије. Зато важан део у овом пројекту имају Курдистан и Сирија. Уколико падне Сирија ни Русија и Иран не могу више сачувати свој утицај на Блиски исток.

Током јулског сусрета председника Русије, Путина и премијера Турске Ердо(г)ана у Кремљу, постало је јасно да Турска постаје «стратешки важан и поуздан партнер за Русију».⁴⁰ Пре свега, у области енергетике, металургије, културе и, наравно, туризма. Руско-турска робна размена достигла је 32 милијарде долара, а лидери две државе сматрају да је реално достићи обим од 100 милијарди долара. Турска заузима друго место по куповини руских сировина.

«Јужни ток» ће допремити у Турску 26 милијарди кубних метара гаса, а више иде само Немачкој. Иначе, 2016. године преко овог гасовода, који ће ићи дном Црног мора на дубини од два километра, достављаће се трећина гаса потребног Европској унији.⁴¹ Турску традиционално посећују туристи из Русије, па је тако 2011. године посетило Турску 3,5 милиона Руса, што је резултат (и) поједностављеног визног режима.

³⁹ Erol Manisalı, Rusya, İran ve Türkiye'nin Önemi, *Cumhuriyet*, 10/09/2012

⁴⁰ Россия – Турция: туризм, газ, а теперь еще и атом, <http://news.mail.ru/politics/9630667/>

⁴¹ Исто.

МОГУ ЛИ РУСКИ ЕНЕРГЕНТИ УТИЦАТИ НА ГЕОПОЛИТИЧКУ ПРЕОРИЈЕНТАЦИЈУ ТУРСКЕ?

Посета премијера Туске, Рецепа Тајипа Ердо(г)ана, Азербејдану 11–12. септембра 2012. године „раздражила је Русију“. Наиме, заједно са азербејданским домаћинима Ердо(г)ан је демонстрирао светској заједници да не постоји могућност за мирно решење проблема Нагорно Карабаха.⁴² Уз агресивну улогу Туске у Сирији и сличне улоге око Ирана, то све може утицати на агресивност Турцима братског Азербејдана према Јерменима и избијање на границама Русије великог рата, који не може проћи без ангажо-вања Русије. Зато су руски аналитичари Ердо(г)анову активност у региону оценили као „раздражујућу“. Иран, опет, смета Турској који у региону чува паритет моћи, и не дозвољава Турској да диктира са позиције силе своје интересе. Сукоб у овом региону одговара само САД и нема сумње да Ердо(г)ан подстиче Азербејдан на рат у интересу ове државе.

Поред тога, Турска тежи да прошири свој утицај на Јужном Кавказу (преко Азербејдана и Грузије) у региону чији геополитички значај расте, што, такође, није у руском интересу. Ово дозвољава закључак да је ангажовање Турске на регионалном нивоу углавном у функцији одбране интереса НАТО-а, САД и Европске уније, то јест – западне осе, што овој држави може у будућности да нанесе велике штете, а сам однос са САД постаје изузетно труп и штетан за турске националне интересе.⁴³ Зато за турску страну постаје све

⁴² Рауф Миркадыров, Россия раздражена активностью Турции,
<http://inosmi.ru/world/20120831/197526800.html#ixzz26PX BQsjh>

⁴³ Nakan Rona, Türkiye kimle dost olacak?, *Yeni Mesaj*, 17/08/2012; Колика је зависност Турске од САД све-

актуелније питање са којом државом, сем „наше старије браће са Запада“ или савезом се спријатељити и искрено сарађивати? Избора, свакако, има: од Азербејџана, Узбекистана, Казахстана, Киргизије па до Кине и Русије.

Гас и атомска енергија свакако приближавају две земље и снаже савез Русије и Турске, али у ком правцу ће сарадња две државе ићи још није извесно, јер постоји Турска зависност од САД, што на неки начин поништава све што Турска уради на зближавању са Русијом. Управо на то наводе последњи догађаји.⁴⁴ Наиме, у Габали је одржано Друго заседање Савета стратешке сарадње Азербејџана и Турске, где су председник Алијев и премијер Ердо(г)ан потписали низ докумената, који су раздражили Москву. Ради се о формирању «јединственог турског простора од Анадолије до граница Централне Азије и Кине». Совјети су

дочи и синтагма „Обамини Турци“, тј. кадрови који су изашли испод шињела Фетхулаха Гулена (живи у Пенсилванији, сарадник ЦИА и „власник“ бројних исламистичких универзитета и колеџа). Ови Турци подржавају Обаму на председничким изборима у САД. „Обамини Турци су покренули сајт turks4obama.com уз помоћ којег прикупљају новац за изборе и, наравно, агитују за подршку Обами.

На другој страни САД су незадовољне улогом Турске као партнера „у питањима очувања мира“ (пре свега због „секташке праксе Анкаре“. Суштина је да САД инсистирају на праву гласа у постреволуционарној Сирији свих верских и националних мањина, у том смислу и Курда, што Турцима не одговара, а и „устаници“ у Сирији не воле Курде, што, опет, омогућава да револуционарно стање у „постреволуционарној Сирији“ потраје.

⁴⁴ Турција начинает раздражать Россию, Зеркало.az, <http://www.inosmi.ru/sngbaltia/20120914/199164778.html#ixzz26SgwnZqW>

пантуркизам разумевао као расистичку идеологију, према којој сви народи који говоре на неком од турских језика представљају једну нацију и имају обавезу да следе Турску и уједине се у Туран који се простире од Балкана (муслимани-Словени и Албанци се разумевају као Турци) до Сибира. За време СССР-а идеологија пантуркизма је проглашена антисовјетском, антинародном и тумачена је као „турска грана нацизма/фашизма“. Данас Москва пантуркизам сматра идеологијом која угрожава виталне руске интересе, али и саму територијалну целовитост државе. Идеолози „великог Турана/Турске“, како пише Јарослав Батуков за сајт „globscore.ru“ данас стављају улог на развој сепаратизма код Турака у Русији, којих има око 15 милиона. Но, главни проблем за Русе и Владимира Путина је тај што идеја пантуркизма, под покровитељством Запада, представља главни изазов евроазијским интеграцијама и опстанку саме Русије као државе.⁴⁵

Други проблем је у медијском продору Турске у Азербејџан и друге државе Централне Азије, чиме се шири не само идеологија пантуркизма него и атлантизма. Затим је ту раздражујућа улога Азербејџана у Сирији и Ирану, те планирани улазак Азербејџана у НАТО под покровитељством Турске. На све то се надовезује покушај решавања нагорно-крабахског (јерменског) проблема без Русије.

На споменутом заседању у Габали, турски премијер Ердоган је критиковао руску позицију по питању Сирије, због чега су аналитичари закључили да то значи и «крај официјелног стратешког партнерства». Не ради се само о Сирији, већ и о Грузији, коју Турска припрема за улазак у НАТО, што такође раздражује Русију. Турски официри су током заједничких војних маневара са грузијском војском положили и

⁴⁵ Види: Зоран Милошевић, Пантуркизам и неоосманизам, *Печат*, бр. 227, Београд, 2012, стр. 49.

венац на споменик погинулим у Грузијско-руском рату 2008. године, што је политички чин који не може а да не разјари руску страну.⁴⁶

Покровитељство САД над Турском доноси своје горке плодове, тј. политичку кризу Турској. Незадовољни турски народ (Русија има одређене позиције код опозиционих партија) већ излази на улице (29. октобра су биле велике демонстрације које је силом разбила полиција), при чему премијер Ердо(г)ан постаје политички изолован: посвађао се са свим суседним политичарима, изгубио је подршку унутар државе, а успео је да се завади и са Москвом.⁴⁷ Такође, Турска је постигла слабије резултате и у економији, што се тумачи нерешеним питањем Сирије, Ирана и Израела. Такође, јасно је да је Ердо(г)анова влада у пат позицији. Ушла је у конфликт са свим суседима и Русијом по жељи САД, јер Вашингтон жели да створи «Велики Блиски исток» у коме кадрови из Турске треба да имају велику улогу. Све то говори да Русија, да би преотела Турску од САД, мора још више да уложи у пројекат сарадње са овом значајном државом, а посебно у формирање политичких кадрова.

⁴⁶ Види: Michael Cecire, *Zero Problems 2.0: Turkey as a Caucasus Power*, *World Politics Review*, 21/09/2012

⁴⁷ Сергей Василенков, Эрдоган оказался в политическом вакууме, <http://www.pravda.ru/world/asia/centralasia/31-10-2012/1132857-erdogan-1/>

ЕТНО-КОНФЕСИОНАЛНИ ИДЕНТИТЕТ СРБА У „ДНЕВНОМ АВАЗУ“

(за период од 23. јуна до 31. децембра 2012.
године)

Односи припадника три различите конфесије у Босни и Херцеговини, после рата 1992–1995. године, уређени су Дејтонским мировним споразумом, али и даље траје медијска и политичка борба, врло често подстакнута и подржана из страних центара моћи. У том смислу, медији си поуздани индикатори правца кретања политике у држави. Ми смо се определили за истраживање описа етно-конфесионалног идентитета Срба у „Дневном авазу“, водећем дневном листу муслимана у БиХ. Током истраживања, користили смо методе анализе са-

држаја тог дневника у вези са Србима и социо-политичке анализе тог материјала. Дакле, као посебна категорија анализе садржаја јављају се православни Срби, а за узорак су узети сви бројеви поменутог дневника у периоду од 23. јуна до 31. децембра 2012. године. Јединица анализе био је чланак у вези са темом.⁴⁸

О „ДНЕВНОМ АВАЗУ“

„Дневни аваз“ је основан 1993. године у Сарајеву као месечни лист под називом „Бошњачки аваз“. Године 1994. преименован је у „Аваз“⁴⁹ и од тада излази седмично, да би 1995. године прерастао у дневни лист под данашњим именом. Финансије за покретање овог медија обезбедио је тадашњи председник Босне и Херцеговине Алија Изетбеговић, са циљем да направи искључиво муслимански лист. Данас овај лист излази под окриљем компаније „Аваз рото прес“, која је у власништву контроверзног бизнисмена и од пре три године политичара, Фахрудина Радончића.

„Подсећања ради“ – пишу новинари „Слободне Босне“ – „у октобру 2009. године угашени седмичник Фахрудина Радончића 'Глобал', а након тога и 'Дневни аваз', објавио је схематски приказ мафијашке хоботнице коју су сачинили експерти ОХР-а, уз асистенцију 'домаћих издајника', а под покровитељством тадашњег првог замјеника високог представника Раффија Грегориана. У том схематском приказу Фахрудин Радончић је заузимао значајно мјесто. Очекивано и

⁴⁸ Види: Miroslav Vujević, *Uvođenje u znanstveni rad u području društvenih znanosti*, Informator, Zagreb, 1986, стр. 128 – 134.

⁴⁹ Занимљиво је то да је то једини дневни лист у Федерацији са турским, односно персијским називом. Аваз иначе значи „вест“, а „кум“ овога листа, насталог у еуфорији туркофилског национализма, није био, вероватно, свестан тога да назив није турског, већ персијског порекла.

предвидиво, Раффи Грегориан постао је потом метом свих Авазових издања јер је одбио спријечити и зауставити истраге о сумњивим пословима Радончића и њему тада блиских пословно-политичких партнера⁵⁰. „Сам Радончић схеме је редуцирао на монтирање исламског тероризма бошњачком народу, при томе игноришући осталу кориштену терминологију у схемама типа организовани криминал, корупције, прања новца итд. Тадашњи и садашњи високи представник Валентин Инцко наредио је провођење истраге о настанку спорних схема, а Радончић је најавио покретање тужбе против Раффија Грегориана пред америчким судовима. Јавности су до данас остали непознати детаљи око (не)проведене истраге у ОХР-у, а Радончић, након одласка Грегориана, више никада није споменуо најављену тужбу пред америчким судовима.“⁵¹ Конкурентске новине „Ослобођење“ објавила је информацију да је Фахрудин Радончић на плавој листи Интерпола (то значи да је особа о којој се прикупљају подаци, јер могу бити починиоци тешких кривичних дела). Служба безбедности (СИПА) је саопштила да је дала сагласност да Радончић буде министар безбедности, иако недостају подаци за 12 (укључујући ратно време) година из живота овог политичара.⁵² Но, колико је нама позната политика САД, оне воле баш овакве људе – довољно корумпиране да би били послушни. Дакле, могло би се рећи: идеалан кадар у спровођењу америчких корпоративних интереса у БиХ.

⁵⁰ Mirsad Fazlić, „MINISTAR (NE)SIGURNOSTI: Žikino kolo ministra Radončića“, http://www.slobodnabosna.ba/vijest/1258/ministar_ne_sigurnosti_zikino_kolo_ministra_radonchica.html.

⁵¹ Исто.

⁵² Lana Rizvanović, „Otkud ministar sigurnosti na plavoj listi Interpolu?“, *Oslobodjenje*, 14. mart 2013, стр. 3.

Радончић „Дневи аваз“ често користи за обрачунавање са политичким неистомишљеницима, људима из других медија, поготово са власником конкурентских новина „Ослобођење“. Тренутно су то најтиражније дневне новине у Босни и Херцеговини. Тираж новина у 2005. години износи око 90.000, а нема података за период после наведене године. За потребе иностранства, а посебно за немачко говорно подручје, задужна је једна штампарија у Франкфурту. Поред „Дневног Аваза“, иста кућа издаје неколико других новина као што су „женски“ лист „Азра“ и „Спорт“.⁵³

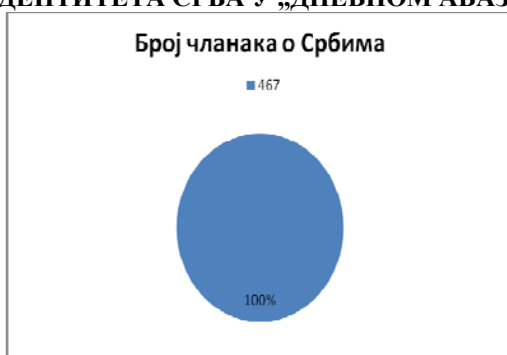
УЛОГА МЕДИЈА У ИЗГРАДЊИ (НАЦИОНАЛНОГ И РЕЛИГИЈСКОГ) ИДЕНТИТЕТА

„У производњу сукоба и мржње према „другом“ медији данас имају значајну улогу свуда у свету. У не тако давној прошлости, медији су на просторима бивше Југославије били најзначајнија машина у фабрикама за производњу непријатеља. Да би се лакше обрачунали са њима, медији су развијали једноставне моделе и препознатљиве стереотипе. Свакако је најзаступљенији био модел антагонизма. У оквиру овог модела увек је дефинисано „добро“ и „зло“. „Ми“, према тој матрици, смо најбољи, најпапетнији, најјачи, најлепши, најстарији народ, "ми" смо толико „нај“ да су нам чак и порази посебни, јер смо "ми" на страни правде. „Они“ су ти који су зли, најгори, они су криви

⁵³ http://hr.wikipedia.org/wiki/Dnevni_avaz. Истраживања медија од стране „Медија пулса“ – који прати читаност штампе, слушаност радија и посећеност веб портала, као и потрошњу на оглашавање у штампаним медијима – показала су да су се током последњих избора на нивоу целе БиХ политичке партије највише оглашавале у „Дневном авазу“, а потом у „Pressu РС“. Види: *Највеће поверење Pressu RS и „Dnevnom avazu“*, <http://www.najvesti.com/balkan/bih-balkan/706343-Najvece-poverenje-Pressu-RS-i-Dnevnom-avazu.html>.

за прошлост, садашњост и будућност. Текстови у новинама, телевизијски прилози стварани по моделу антагонизма, често су се граничили са бизарношћу током ратова који су се одвијали деведесетих година. Оно што је такође бизарно јесте сличност која се примећује на просторима бивше Југославије у покушајима да се истакне „сопствени“ народ, а при томе омаловажи „други“. Сукоби на просторима бивше Југославије завршени су потписивањем Дејтонског мировног споразума. Иако је рат завршен, антагонизми, сада и међу новонасталим државама, у великој мери су преживели, присутни су и дан-данас. Многи медији су наставили са потенцирањем разлика, уз неизбежне оптужбе друге стране за почетак рата, те за национализам и екстремизам. Истицање стереотипа и разлика неминовно води у говор мржње у медијима,⁵⁴ што је у анализираном примеру „Дневног аваза“ очигледно. За новинаре и власника „Аваза“ рат против Срба није завршен, само се наставио другим (пре свега медијско-пропагандним) средствима.

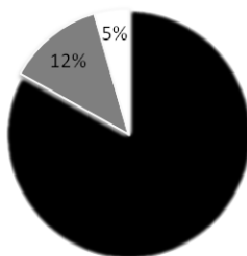
АНАЛИЗА САДРЖАЈА ЕТНО-КОНФЕСИОНАЛНОГ ИДЕНТИТЕТА СРБА У „ДНЕВНОМ АВАЗУ“

⁵⁴ Невен Обрадовић, *Медијска презентација националних стереотипа кроз анализу дневне штампе Србије, Босне и Херцеговине и Хрватске*, Мастер рад, Филозофски факултет, Ниш, 2012, стр. 49.

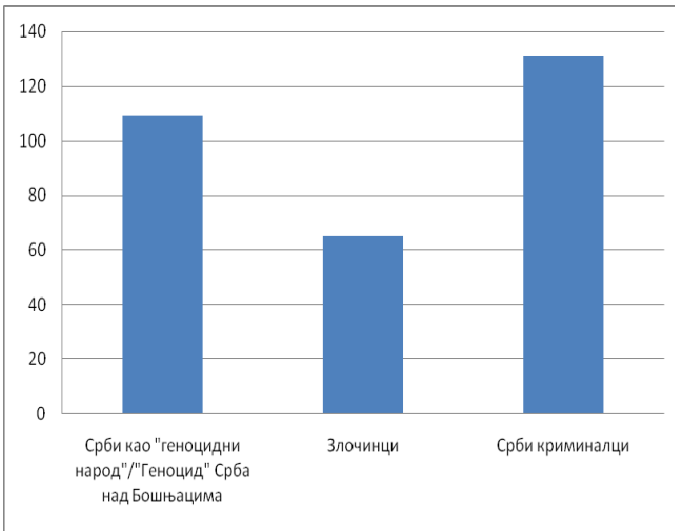
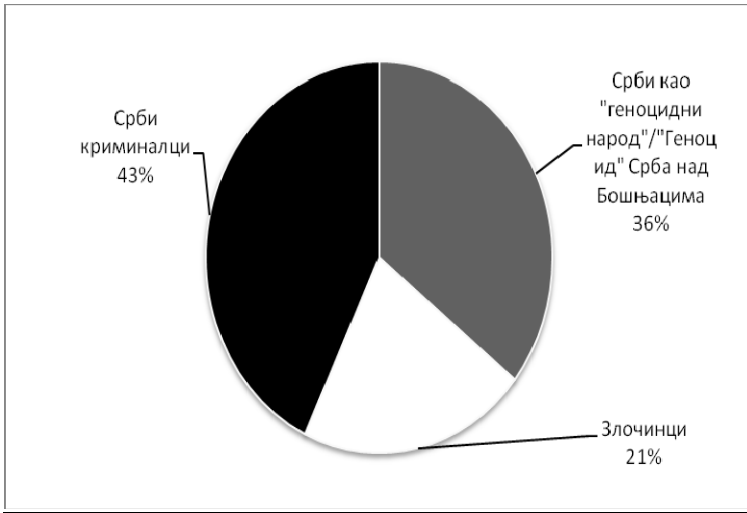
Став аутора чланака о Србима

• Негативан ■ Неутралан □ Позитиван

Став аутора чланака о Србима

Главни генератори подсећања и активирања стереотипа о Србима у „Дневном авазу“, током анализираних периода, били су: стална писања о криминалним радњама које су починили Срби, односно „српска мафија“; наметање стереотипа о Србима као „геноцидном народу“, односно о „Србима као злочиначком народу“, а преко праћења „суђења“ у тзв. Хашком трибуналу бившем председнику Републике Српске – Радовану Караџићу и генералу војске Републике Српске – Ратку Младићу због оптужби за ратне злочине и етничко чишћење на територији Босне и Херцеговине; те омаловажавање представника Српске православне цркве и борба против режисера Емира (Немање) Кустурице. Оно што је интересантно јесте то да САД и Велика Британија подстичу „Бошњак“⁵⁵ да наставе са по-литиком мржње према Србима. У ову „политику“ по-дршком се повремено укључују и неки Срби из Србије, што за добре познаваоце овдашњих прилика и не би требало да је неко изненађење, с обзиром на постојеће „идентитетске поделе и конфликте и у самом српском транзиционом друштвом“, а који су добрим делом и дуго били подстицани и од стране српске политичке и друштвене, а посебно интелектуалне „елите“.⁵⁶

⁵⁵ Салих Селимовић истиче да је први талас наметања босанскохерцеговачким муслиманима „бошњаштва“ долазио од Турске, други од Аустро-Угарске, трећи од САД и Велике Британије. „Турци су потцењивали и исмијавали муслимане називајући их Бошњацима, што у дословном преводу значи празноглав, глуп, тврдоглав“. Види: „Пропадамо јер смо се одрекли предака“, интервју Салиха Селимовића Биљани Живковић, *Печат*, бр. 258, од 8. марта 2013, стр. 32 и 33.

⁵⁶ Видети: Александра Мирковић, Душан Вучићевић, „Идентитетска подела као једна од основних линија расцепа у српском транзиционом друштву“, *Зборник радова, Филозофски факултет, Ниш*, 2012.

Такође, утисак је да одређене организације и појединци из Србије „снабдевају“ негативним материјалом о Србима листове из Федерације БиХ, као и да постоји медијска сарадња између ових и дела српских медија у сатанизацији Срба из БиХ и уопште у „бошњачкој“ политици мржње према Србима,⁵⁷ која се прилично организује и финансира споља. Истраживање Срђана Пухала о етничкој дистанци и (ауто)стереотипима грађана БиХ показују да 22,9 одсто „Бошњака“ формира свој став према Србима (и другима) на основу медија из Федерације БиХ.⁵⁸ Исто истраживање указује на то да су Срби у очима „Бошњака“: свадљиви (84,3%), не воле друге народе (43,4%), неискрени (42,7%), кукавице (30,6%), нељубазни (20,2%), некултурни (17,9%), хладни (17%), лењи (16,4%), али зачудо ипак осећајни (19,7%). „Као што видимо из резултата, Бошњаци о Србима немају високо мишљење“,⁵⁹ закључује Пухало, али ми мислимо да је то преблага констатација. Истраживање, заправо, показује не

⁵⁷ „Западни креатори 'Дејтона', на челу са САД, за све недаће недовршене државе БиХ, оптужују власти Републике Српске. Ближи им је концепт који заговара муслиманско Сарајево о унитарној БиХ него хрватски концепт са трећим ентитетом. С тога су њихови 'гаулајтери' у Босни, сви одреда, неки више неки мање, од Вестендорпа, Петрича, Ешдауна до Лајчака, откидали парче по парче суверености српског ентитета и преносили га на БиХ. Више од седамдесет надлежности РС пренето је на БиХ све под изговором имплементације Дејтонског споразума. Само Ешдаун сменио је на стотине српских политичара, који су стварали Републику Српску. Види: Момчило Суботић, „Република Српска: двадесет година борбе за опстанак“, *Српска политичка мисао*, бр. 2, Београд, 2012, стр. 423.

⁵⁸ Srđan Puhalo, *Etnička distanca i (auto)stereotipi građana Bosne i Hercegovine*, Friedrich-Ebert-Stiftung, Sarajevo, 2009, стр. 51.

⁵⁹ Исто.

да они немају високо мишљење, већ да имају поразно и неи-скрено мишљење о Србима.

КОНФЕСИОНАЛНИ ИДЕНТИТЕТ СРБА У „ДНЕВНОМ АВАЗУ“

„Дневни аваз“ је у анализираном периоду релативно мало писао о Српској православној цркви и православљу, али углавном инцидентно, стереотипно и негативно, а о Исламској заједници позитивно. Највише је да новинара „Аваза“ излило се на владикау зворничко-тузланског Василија (Качавенду) и Григорија, епископа захумско-херцеговачког и приморског из Требиња.

Разлог за писање о епископу Василију је најавна његовог одласка са функције, чему се „Аваз“ нескривено орбадовао. „Контровезни владика зворничко-тузлански Василије Качавенда с те функције одлази због сумње да је одговоран за смрт Милића Блажановића, устврдио је за 'Дневни аваз' адвокат Душко Томић“. „Подсетимо, на основу изјава бившег ђакона монаха Бојана Јовановића, Качавенда је повезиван са сексуалним искоришћавањем и педофилијом, а медији су писали о Качавендиној наводној умешаности у (само)убиство младог богослова Милића Блажановића. Познат је и као свећеник који је благосиљао ратне злочинце прије њихових похода, а спомињан је и у исказима жена силованих у рату“.⁶⁰ Дакле, из текста се може закључити да је владика, између осталог, и убица и педофил и ратни злочинац и силоватељ жена.

Нешто касније, 17. новембра 2012. „Аваз“ у рубрици „Личност седмице“ посвећује овећи чланак епископу Качавенди са насловом: „Одлазак феудалног владара“ и поднасловом, тачније оптужбом: „Тражио је и добивао туђе куће, државно земљиште, новац из буџета, а давали су и верници. Изградио је на десетине

⁶⁰ *Dnevni avaz*, 10. novembar 2012.

православних храмова, али никоме није положио рачуне“. То је, дакле, требало да буде, по интонацији овога дневника, епископов грех. Но, у антрфилеу стоји наслов „Ђавољи владика“, у коме се подмеће да је имао такав надимак, што је нетачно, као и остатак тврдњи: „Близак је са Радованом Караџићем и Ратком Младићем, а његова улога у ратном периоду је више него огавна. Никада није одговарао за сумње да је за вријеме рата силовао Бошњакињу у цркви, те рушио бошњачке куће у Бијељини.“

Септембар 2012. године обележен је реговањем владике захумско-херцеговачког Григорија. Он је на Међународном сусрету за мир религијских лидера, а на панелу „Сарајево после 20 година: од конфликта до сусрета“, на речи муфтије Церића реговао на следећи начин: „Уважени муфтија, сјећам се посјете Вашингтону, када смо заједно вечерали с Артуром Шнајдером. Разговарали сте тада на енглеском језику, који ја довољно познајем да сам схватио да сте рекли: Хрвати имају Хрватску, Срби Србију, а што нама не дате једну државу – БиХ“. ⁶¹ Поред тога, владика Григорије је рекао да поглавар Исламске заједнице у БиХ, Мустафа Церић, жели да од БиХ направи исламску државу. „Владика Григорије је подсетио Церића да је приликом разговора са њујоршким рабином рекао и да „нема јеврејства без јеврејске државе и нема ислама без исламске државе“. Даље је Григорије истакао да се у БиХ од стране „Бошњака“ „стално настоји правити БиХ без Срба и Хрвата, што није могуће“. Уз то је додао и „да је Церић говорио о свом сну о БиХ с једним пресједником и једном владом, те о Сарајеву као симболу мултиетничког града и заједнице свих вјера и религија“, а шта то значи видело се опет из дискусије Це-

⁶¹ *Dnevni avaz*, 12. novembar 2012.

рића који је рекао „да се у БиХ зна ко се коме треба извинити“.⁶²

Церић је одговорио да су такве оптужбе лажне и да су довеле до геноцида над Бошњацима, те да он није муфтија, већ реису-л-улема. Поред тога, додао је и следеће: „Мислим да с тим треба прекинути и доста је тога да Бошњаци сваки дан морају понављати да не желе исламску државу. Поносан сам што сам муслиман и што смо већина, иако неки кажу да нас је превише.“

Оно што је интересантно јесте потпуно различито виђење ситуације у БиХ од стране православних и муслимана у БиХ. Што је најгоре, сарајевски медији у потпуности игноришу невоље и проблеме Срба.⁶³ Срби истичу да су угрожени и да им се не враћа одузета имовина, а „Бошњаци“ мантрају о геноциду над њима и злочину који су починили Срби. Поред тога, нема ни повратка прогнаних. Патријарх српски Иринеј је у септембру 2012. посетио Сарајево, што су сарајевски медији, па тако и „Дневни аваз“, мање-више прећутали, односно игнорисали. Патријарх је између осталог рекао: „Овде се изгледа српски народ и српска црква маргинализују, јер није учињено оно што је учињено у другим црквама и другим верским заједницама. Српска православна црква ће учинити са своје

⁶² *Глас Српске*, 12. септембар 2012.

⁶³ Каква би судбина Срба и Хрвата била да „Бошњаци“ остваре своје снове, кад и у оваквој БиХ доминирају на руководећим положајима у заједничким органима. На нивоу БиХ постоји 71 руководећа позиција од којих 33 заузимају „Бошњаци“, а по 19 Срби и Хрвати. Доминација Бошњака је највише изражена у министарствима за људска права и избеглице, те спољну трговину и економске послове. Од 117 руководећих места у агенцијама 54 заузимају „Бошњаци“. Види: *Глас Српске*, 6. јул 2012.

стране колико може да помогне да тај проблем буде решен. Колико ћемо успети, видећемо“.⁶⁴

Ипак, потврде да је БиХ све више исламска долазе и са других страна. На пример, мађарска агенција „Bosnewslife“ објавила је текст Памеле Гелер, која сматра да БиХ постаје све више исламска, што је посебно уочљиво у Сарајеву, који се претворио у блиско-источни град. „Према њеним речима, оно што се дешава јесте стварање шеријатске државе и базе за цихадисте у Европи“.⁶⁵

Но, једно од важних, а уопште неспомињаних питања у медијима тзв. Бошњака јесте невраћање конфисковане имовине Српској православној цркви током социјалистичке Југославије, иако је Исламској заједници у БиХ и Римокатоличкој цркви иста враћена. Другим речима, имовина није враћена само Српској православној цркви. Због тога ће се Српска црква обратити Европском суду за људска права.⁶⁶ Српској цркви је посебно важно да поврати зграду богословије у Сарајеву, која се налази у самом центру града, а у којој је тренутно смештен Економски факултет.⁶⁷ Очигледно је да тзв. Бошњацима не прија да Српска црква има зграду у центру града кога сматрају „престолицом“ БиХ.

Коментар Ведране Кулаге по питању невраћања имовине Српској цркви је веома поучан. Кулага пише: „Судбина Српске православне цркве је најбољи показатељ како се у 'мултиетничком' Сарајеву не поштују правила равноправности и како је свака изјава која долази од федералних званичника чиста лаж и нови

⁶⁴ *Глас Српске*, 11. септембар 2012.

⁶⁵ *Глас Српске*, 20-21. октобар 2012.

⁶⁶ *Глас Српске*, 4. март 2012.

⁶⁷ *Глас Српске*, 5. март 2012.

покушај обмане свима који их читају, гледају и слушају. (...) Сарајевска власт показала је да скоро сваки договор са представницима православне вјероисповести остаје само мртво слово на папиру које је унапријед осуђено на пропаст. Јер њих није брига за Српску православну цркву ни за српски народ, а ни за правду и правичност. И толико о мултиетничком Сарајеву и честитим намјерама оних који њиме ведре и облаче, а изигравају стално друге. И без мало стида бацају прашину у очи. Па и цркви!⁶⁸

„ДНЕВИ АВАЗ“ И КУСТУРИЦА

„Дневни аваз“ се специјализовао и за нападе на познатог уметника Емира Кустурицу. Тако у издању од 23. 6. 2012. доноси чланак „Обијесни поход“, због „његовог обијесног похода на босанску историју“, а све ради изградње Андрићграда. Аутор чланка, А. Хацић, између осталог, крајње злонамерно констатује: „Али, оно што је тачније и од претходног (да пљачка буџет РС – З.М.) је да већ сада њихова вишеградска махала у изградњи постаје провизориј из кога заудара Кустуричина патолошка жеља да се како-тако примакне Сарајеву, да га бар пљуне, кад већ није у стању у њега да сиђе и, колико је минут, завири у његов дух, у рају“. У том контексту, „Дневни аваз“ приказује као „личност дана“ извесног Страхинју Жерајића, који је организовао потписивање петиције да се не дозволи одношење камења са куле Петрине за изградњу Андрићграда.⁶⁹

Скоро сваки наступ Кустурице, а чија је тема БиХ, наилази на злураде коментаре „Дневног аваз“. Тако 20. октобра 2012. у додатку „Седмица“, под насловом „Нова сновиђења Емира Кустурице“, руга се трдњи овог уметника да је у Републици Српској на

⁶⁸ *Глас Српске*, 4. март 2012.

⁶⁹ *Dnevni avaz*, 22. јун 2012.

власти социјалдемократија. „Халуцинацијама 'неимара' Емира Немање Кустурице никада краја. Овоме градителу дрвених и камених скаламерија привиђају се (подвукли аутори) нове државе где их нема, нове моћне регионалне силе тамо гдје пензионери гладују, људи остају без посла, гдје царују криминал и корупција, а новац порезних обвезника, односно грађана, завршава код шачице локалних моћника“. „Република Српска уздигла се високо изнад просјека БиХ и представља регионалну силу – лупио је Немања Кустурица у једном интервјуу“.

Крајем децембра „Дневни аваз“ је поново исфабриковао „аферу“ да би утврдио да су то „нове подвале Кустурице“, јер се наводно становници једног села из општине Рогатица буне да им се урушавају куће због сечења камена за изградњу Андрићграда у Вишеграду.⁷⁰

„Дневни аваз“ напада Кустурицу чак и тада када нема проверене доказе, као што је то информација о томе да он гради Андрићград на земљи „Бошњака“. Наиме, у једном од чланака новинар са иницијалима Б.Б. тврди да се „Андрићград Емира Кустурице гради на узурпираних осам дунума земље која, према документацији (која не постоји – З.М.), припада наследицима вишеградског земљопоседника Пашана (Мустафе) Хацића. То тврди његов унук, Мухамед Пршеш, али нема тачних катастарских и грунтовних доказа.⁷¹ Пршеш најављује тужбу против РС, Вишеграда и Кустурице. Иако је, дакле, цела прича сумњива, име Кустурице се повлачи као кривца. Уколико и има каквих незаконитости, Кустурица није крив, јер је земљу за Андрићград добио од града Вишеграда и Републике Српске. Он, другим речима, није адреса за свађу.

⁷⁰ *Dnevni avaz*, 26. decembar 2012.

⁷¹ *Dnevni avaz*, 20. februar 2013.

Но, „ниски ударци“ долазе и од некадашњег сарадника Кустурице, академика Абдулаха Сидрана, признатог националисте, који је најавио да ће, ако поживи, написати роман о Кустурици. „Ако поживим имало дуже него што је према садашњем стању ствари могуће, озбиљно бих размишљао о томе да напишем роман у којему би главни јунак имао животну путању сличну или идентичну путањи режисера Емира Кустурице. Која грађа! Ни најмаштовитији писац је не би умيو измаштати. Била би то литерарна сензација! Можда се и догоди, ко зна!?“⁷² Ипак, дакле, псеудоелита из Сарајева не може да опрости Кустурици што се јавно и аргументовано изјаснио као Србин, указавши на то да су и други муслимани у БиХ српског порекла, као и то што се сврстао у српску, а не у „бошњачку“ културу.

Да би се разумеле утврђене чињенице потребно је обратити пажњу и на утицај политике САД и Европске уније на деструкцију националних идентитета у корист европског, улогу медија и улогу САД у ширењу мржње према Србима у БиХ, јер, показало се, „Дневни аваз“ је само пуки извршитељ налога из Вашингтона.

АНАЛИЗА СТЕРЕОТИПА ВЕЗАНИХ ЗА ПСИХОЛОШКИ И СОЦИЈАЛНИ ОРГАНИТЕТ ДРУГОГ

Невен Обрадовић у свом мастер раду „Медијска презентација националних стереотипа кроз анализу дневне штампе Србије, Босне и Херцеговине и Хрватске“ бавио се истраживањем стереотипа и прилично добро запазио да „Дневни аваз“ по писању о Србима није лист који би могао добити епитет поуздане, већ таблоидне штампе, жељне сензација, при чему Србе третира на крајње једностран и негативан начин. Он је своју анализу започео од времена почетка суђења

⁷² *Dnevni avaz*, 28. februar 2013.

генералу Ратку Младићу и запазио *истицање стереотипа о кривици „другог“ народа за сукобе и рат.*⁷³ „Најава суђења“ у „Дневном авазу“ објављена је у понедељак 14. маја; наднаслов овог текста, који је потписан иницијалима А. М., гласи: „У Хагу почиње суђење сребреничком касапину“, док је наслов следеће садржине: „Крвник Младић пред свједоцима злочина“. У самом тексту се поред навода главних тачака оптужнице, међу којима су најтежа дела етничког чишћења, напомиње да су сва та дела садржана у оптужници против „сребреничког касапина“. Употреба речи „касапин“, „крвник“ у оквиру оваквих текстова у супротности је са новинарским кодексима, поготово јер се ради о насловима који се прво уочавају. *Иако уредништво „Дневног аваза“ тврди да је озбиљна новина, из наведених наслова можемо закључити да се ради о сензационализму, па и о говору мржње према Другом, који је карактеристичан за таблоиде, истиче Невен Обрадовић.*⁷⁴ Но, млади истраживач је превидео да се корен „таблоидности“⁷⁵ „Дневног аваза“ налази у изјавама водећих америчких и британских политичара, а да муслимански медији у БиХ само то понављају.⁷⁶ То нас наводи на закључак да *пре таблоидности „Аваза“*

⁷³ Невен Обрадовић, *Медијска презентација националних стереотипа кроз анализу дневне штампе Србије, Босне и Херцеговине и Хрватске, op. cit.*, стр. 49.

⁷⁴ Исто.

⁷⁵ Медији иначе од свог настанка, више или мање, доприносе вулгаризацији укуса. Види: Зоран Милошевић, *Социологија масовних комуникација*, Завод за уџбенике и наставна средства, Источно Сарајево, 2007, стр. 88 – 89.

⁷⁶ „Дневни Аваз“ је чак и покојног председника Србије, Слободана Милошевића, до те мере „блатио“ у својим написима, третирајући га као Балканског касапина“ (види: *Dnevni avaz*, 12. mart 2013). Али и овај таблоидни појам има корен у изјавама америчких и британских политичара.

треба говорити о таблоидности америчке спољне политике. Употреба оваквих термина, без обзира на то што се ради о оптуженику за најтеже ратне злочине, јесте непримерена и отворено подстиче говор мржње, који очито у овом случају не смета светски моћницима и хуманистима. Овакви наслови служе и да се појача утисак на читаоца, иако су јасно наведени тешки злочини који су сами по себи довољни за представљање проблема. Употреба оваквих атрибуција за опис личности која је била на месту команданта војске одређеног народа свакако води и ка стварању или, у овом случају, појачању стереотипа⁷⁷ о народу у име чије војске је издавао наређења.

Ауторка „Дневног аваза“ наводи да жртве злочина које је починио Ратко Младић очекују да ће се кроз пресуду доказати да је „Република Српска настала на геноциду, а да је Србија покренула агресију која је довела до стварања такве геноцидне творевине“. Ауторка у овом случају кроз лик Ратка Младића говори о Дејтонском споразуму, међународно признатом ентитету у оквиру Босне и Херцеговине, и о *држави Србији, која је пред међународним судом ослобођена оптужбе за геноцид на територији Босне и Херцеговине. Овим се актуелизује стереотип о кривици само једне стране за сукобе.* Овде имамо и једну парадоксалну ситуацију, у тексту се јасно указује поверење Хашком трибуналу када је суђење Младићу у питању, а истовремено се поништавају раније одлуке Међународног суда, који се налази у истом граду. Ова-

⁷⁷ Иначе се у социологији, али и у политологији, медије често оптужују да шире стереотипе о другима, посебно о конкурентским социјалним групама а на привредном терену и о неким производима. Међутим, они који познају медије знају да је основи задатак масовно-комуникационог убеђивања утицај на ставове и стереотипе, односно предра суде. Види: Зоран Милошевић, *Социологија масовних комуникација*, стр. 118–119.

кво изражавање позитивног, односно негативног става о одређеној међународној институцији у зависности од тренутне ситуације и расположења јавног мњења, одлика је готово свих медија на простору бивше Југославије.

Примитивна антисрпска пропаганда „Дневног аваза“ и њему сродних медија у БиХ и против права Срба на сопствени национални идентитет, културу и веру, поред осталог, има за циљ и *разарање српске културе*. Наиме, ширењем негативних стереотипа о Србима, они који то чине и они који то наручују рачунају на то да ће код овог народа нестати, под утицајем пропаганде, осећај културног и сваког другог јединства, кохеренције, припадности и посебности, те да ће прећи у нове, пожељније идентитете који се не квалификују као криминални, геноцидни и злочиначки.⁷⁸

⁷⁸ Појам идентитета подразумева одговор на питања: Ко сам ја? Ко је „други“? Дакле, идентитет се увек одређује наспрам неког другог, па је „другост“, тј. принцип разлике, релација у којој се дефинише идентитет. Ерик Ериксон дефинише идентитет као способност да се сачува унутрашња истоветност и континуитет и да се о себи мисли као о различитом бићу у односу на друге. Али, то не означава једном заувек дато стање, већ је реч о процесу самоидентификације и разграђивања идентитета у току развоја индивидуације појединаца или групе, те се идентитет мора схватити као динамичка категорија. Елементи од којих се састоји осећање идентитета су: осећање јединства, кохеренције, припадности, аутономије. У процесу индивидуације, идентитет и припадност појединца групи (или групе широј заједници) у одређеном моменту долазе у сукоб, али процес раста осећаја припадања заједници, који се изражава у прихватању заједничких вредности, не искључује аутономију као осећање релативне независности и самосвести, што значи да идентификација с колективним идентитетом не означава нужно асимилацију индивидуалности, већ је претпоставка за процес индивидуације. Види: Аљоша Мимица, Марија Богдановић, *Со-*

Национализам је и данас главна претња интегритету Босне и Херцеговине, али у спрези са исламом он постаје још опаснији, како је оцењено у најновијем извештају Међународне кризне групе (МКГ). „Политички ислам је у Босни нова појава“, пише у извештају који је – под насловом „Ислам и национализам – опасни босански танго“ – данас објављен у Бриселу. У извештају се констатује да је Исламска заједница (ИЗ) у БиХ током вођства Мустафе Церића пригрлила бошњачки идентитет и постала важан политички фактор, залажући се за бошњачку националну државу, уз образложење да Срби и Хрвати такве државе већ имају. МКГ указује на то да је ова идеја пала на плодно тле међу Бошњацима, али да иритира босанске Србе и Хрвате. „Уместо тога, ИЗ би требало да промовише визију државе као заједничког пројекта у којој се сви осећају као код куће“, каже се у извештају.

Стручњаци МКГ су оценили да су екстремни исламисти, који укључују бивше муџахедине, релативно безопасни јер су малобројни, живе у изолованим заједницама и не учествују у јавном животу, али да *спој главне струје ислама са национализмом представља озбиљнију претњу*. "Исламска заједница промовише патриотски загрљај са државом", изјавила је током представљања извештаја директорка МКГ за Европу – Сабина Фрејзер, додавши да стабилност БиХ зависи од тога да ли се Срби и Хрвати у БиХ могу да уклопе у такав оквир.⁷⁹

Политички ислам је новина у БиХ и његов раст је претња секуларним партијама и немуслиманима, а

циолошки речник, Завод за уџбенике, Београд, 2007, стр. 180–181.

⁷⁹ „Међународна кризна група: Спој ислама и национализма опасна претња за БиХ,“
<http://www.nspm.rs/hronika/medjunarodna-krizna-grupa-spoj-islama-i-nacionalizma-opasna-pretnja-za-bih.html>.

на маргинама друштва се појавио читав низ нетрадиционалних исламских група и селефиста, што доводи до „раста страха од тероризма“, наводи се даље у извештају Међународне кризне групе.⁸⁰ Главни фактор у ширењу политичког ислама је Исламска заједница БиХ и њен бивши вођа Мустафа Церић, који тражи да држава БиХ буде само бошњачка, јер Хрвати и Срби већ имају своје државе.⁸¹

Следећи пример је рекламирање једне крајње србомрзачке књиге. Наиме, почетком јула 2012. Представљена је књига „Културоцид на Дрини“, аутора Шемсе Туцаковића, који Србе назива „барбарима“, „који су спалили ријетке споменике исламског градитељства, само зато што се у њему вјерници позивају на пут добра, на разумијевање и сарадњу“. Овај смишљени говор мржње даје овој етничкој зајеници и одредници предодређености да не воли добро.⁸² Узгред речено, није нам познато да је на овом подручју било баш толико значајних „споменика исламског градитељства“. Неспорно је да је исламска цивилизација на тлу БиХ оставила и значајне споменике, али не треба испустити из вида чињеницу да је у овом делу Балкана настала прича о заосталости у овој регији Европе и БиХ, што је била последица управо доминације ислама и Османлија, који су се противили модернизацији друштвеног и политичког живота.

Колико мржње има у умовима дела политичке „елите“ Сарајева, говори и чланак Сулејмана Купусовића од 23. јуна 2012. године у коме, поводом гостовања Народног позоришта из Сарајева у Бања Луци и њихових импресија, изриче твдње попут ове – да је

⁸⁰ *Глас Српске*, 27. фебруар 2013.

⁸¹ Исто.

⁸² *Dnevni avaz*, 6. јул 2012.

Бања Лука „метропола геноцидног недоношчета“. Такође, ту се у потпуности негира страдање Срба у БиХ, а посебно у Сарајеву речима: „Почесто би требало износити чињенице и из области културе, односно из тог свјетски признатог феномена отпора умјетника и грађана Сарајева дивљаштву барбарских хорди с околних брда. Из ината лажима додиковско-гебеловске машинерије у којима се тврди да се 'већ 1992. године десио геноцид протјеривања више од 150 хиљада сарајевских Срба од муслиманске Армије БиХ', или да су 'сарајевски Срби били злостављани и убијани у више од 200 логора у Сарајеву', или да 'данашњи Срби у Сарајеву од страха не смију прићи трафици да купе новине на ћирилици, а камоли да се негдје запосле“. Даље се Купусовић устремљује на Добрицу Ћосића речима: „Било би неукусно и потпуно депласирано да моја маленкост, као Бошњак и заклето Босанац, говори о изреченим будалаштинама, 'минхаузеновским' лажима достојним Добрице Ћосића и његове срамне књиге 'Босански рат'.“

У септембру 2012. године „Дневни аваз“ опет брани тезу о Сарајеву као мултиетничком граду, што је учинио преко изјаве Социјалдемократске партије, а поводом изјаве председника РС Милорада Додика да „прави Срби већ имају своју партију, њима је доста којекавих Пударића и Пејановића“ (промуслимански оријентисаних Срба из Сарајева). Социјалдемократска партија не наводи неке аргументе – јер већина од 150.000 протераних Срба из Сарајева није се вратила – већ наводи да Сарајлије бирају ову партију која је мултиетничка, а што би требало да је и доказ мултиетичности Сарајева (!).

УТИЦАЈ ПОЛИТИКЕ САД И ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ НА ДЕСТРУКЦИЈУ НАЦИОНАЛНИХ И ТРАДИЦИОНАЛНИХ ВЕРСКИХ ИДЕНТИТЕТА

Распад Варшавског пакта, те Совјетског Савеза, Југославије и Чехословачке (дакле, све три источно-европске, социјалистичке мултинационалне федерације) на једној, те појава Европске уније и јачање НАТО-а на другој страни, сведоче о два несагласна процеса. У првом случају, чехословачки, совјетски и југословенски идентитет је брзо напуштен и замењен етничким и регионалним идентитетима⁸³, а у другом случају напуштају се етнички и регионални идентитети у корист европског.⁸⁴ Један од нових идентитета који се појавио на простору бивше Југославије јесте „бошњачки“, чиме је остварен давно осмишљен пројекат Аустро-Угарске⁸⁵ о удаљавању муслимана из БиХ

⁸³ Реч идентитет је латинског порекла, а у корену има реч *idem*, што значи исто. *Identitas* се може превести као исто или истоветност. Према томе, реч идентитет означава однос по којем је неко биће, појава или својство једнако самом себи. У том смислу, појам идентификовати значи поистоветити. Идентитет, сходно томе, означава битна својства неког предмета или бића, дакле, оно трајно својство које је, на пример, камен чинило каменом.

⁸⁴ Види: Л. В. Сагитова, „Етнорегионална идентичност: социјалне детерминанте и конструктивистска дејелност СМИ (на примеру Републике Татарстан)“, у зборнику: *Гражданские, этнические и религиозные идентичности в современной России*, Ин-т социологије РАН, Москва, 2006, стр. 253.

⁸⁵ „Од када су се отуђили од православне вере и српске нације, у време турске окупације српских земаља, босански муслимани, као и муслимани Рашке области, трагају за својим идентитетом. Повлачење „Болесника са Босфора“ из Европе будило је наде да ће се муслимани вратити у крило српске нације, а онда је један други освајач, Аус-

од српског националног корпуса, као и о супростављању нове нације „Бошњака“ Србима, те стварања повољне ситуације за превођење Срба у ислам и нову нацију⁸⁶, као проверено атлантистичку по свом вредном и политичком опредељењу. Затим, такав пројекат је био и у функцији супростављања идеји окупљања свих Срба у једну државу, што се скоро увек коментарише у негативном смислу као Велика Србија.⁸⁷

тро-Угарска, учинио све да их потпуно отуђи од српске идентификације, и то првенствено на два начина: конструкцијом „босанске нације“, као вештачке, политичке нације, и задржавањем турског, феудалног аграрног система, који је дестимулативно деловао на евентуално српско опредељивање босанских муслимана.“ Момчило Суботић, „Република Српска: двадесет година борбе за опстанак“, стр. 423.

⁸⁶ „Дневни аваз“ популарише сваки поступак преверавања Срба, односно прелажење у „бошњаштво“. Тако је извесна Дуња Илић из Београда, представљена као позната певачица, прешла на ислам, што је добило свеколику медијску подршку у Сарајеву. Види: *Dnevni avaz*, 1. mart 2013.

⁸⁷ Академик Мухамед Филиповић у разговору за „Дневни аваз“ тврди да је издвајање Републике (?) из састава БиХ „злочин сепесије“. „Академик Мухамед Филиповић у разговору за 'Дневни аваз' подржао је став министра вањских послова БиХ Златка Лагумџије да су изјаве Милорада Додика, председника РС и СНСД-а, у којима пријети раздруживањем, празне фразе, али и веома опасне по мир и сигурност у БиХ. Али, Филиповић сматра да те изјаве нису опасне због тога што би се могао догодити такав чин, него што се њима чини понављано кривично дјело узнемиравања б-х јавности, што за огроман број људи доноси поновни стрес сличан оном у рату, и стога оне који дају такве изјаве обавезно треба кривично гонити.“ Испада, што је дозвољено „Бошњацима“ није Србима. Да ли је ово нацизам? Да ли је вербални деликт опет у моди? Шта ћемо са онима који узнемиравају Србе причом да су „геноцидни“,

Свеколику расправу о идентитету, према расположивим подацима, подстакла је Европска унија са жељом да створи позитивну климу за трансформацију националних идентитета у глобални, европски. Стога је преко научних и медијских пројеката „отворила“ проблем идентитета, а главни ослонац у овој хајци Брисела на национални идентитет имале су неке невладине организације, медији, али и део научне заједнице профитно усмерене. Наравно, не – како смо већ констатовали – ради објективног научног проучавања питања идентитета, већ ради његове трансформације. Зато су научне часописе и медије запљуснули чланци, извештаји и емисије које су, по правилу, биле против националних идентитета, односно указивале на „штетност“ националног идентитета.⁸⁸

Донекле је ова акција Уније разумљива и одлуке институција Европске уније све више утичу на животе становништва, што значи да читав простор Уније не може бити само сведен на тржиште, већ да њене институције морају бити прихваћене од европских грађана. „Притом су проблеми легитимизације политичког система и формирање европског идентитета уско повезани. Сматра се, наиме, да без формирања европског идентитета не може бити ни ваљане легитимизације Европске уније“.⁸⁹

да је Република Српска „геноцидна творевина“? Види: *Dnevni avaz*, 12. septembar 2012.

⁸⁸ У Западној Европи креатор негативног става према нацији и националном је Римокатоличка црква, која је у овоме видела нешто партикуларно и историјско, нешто што има свој почетак и крај и помало подсећа на третирање националног идентитета у исламу. Види: Зоран Милошевић, *Друштвена доктрина Римокатоличке цркве*, Институт за политичке студије, Београд, 2001, стр. 109–113.

⁸⁹ Tihomir Cipek, „Politike identiteta Evropske unije: u 'potrazi za kolačićima male Madeleine'“, *Anali*, br. 1, Zagreb, 2005, стр. 139.

Идентитет се, уз појам конфликта, интереса и моћи, од осамдесетих година прошлог века јавља као једна од најважнијих категорија политичке науке.⁹⁰ Идентитет се често посматра као нешто што даје политичко-емоционални легитимитет. Другим речима, колективни идентитет одређује деловање људи, па је он важан не само за следбенике неког идентитета већ и центре моћи. Идентитети, посебно колективни, важни су јер утичу на делотворност и (не)стабилност политичког система.⁹¹ Но, када је у питању европски идентитет, односно идентификација становништва Европске уније са овом глобалистичком творевином, према мишљењу значајног броја истраживача, он је могућ искључиво кроз „формирање пројектованог идентитета“.⁹² Дакле, о европском идентитету, у овом смислу, могуће је говорити само као о политичком или грађанском идентитету, као и у случају других наднационалних идентитета тог типа који представљају чисто конструктивистичке идентитетске категорије.⁹³

Јасно је да тако значајна друштвена и политичка чињеница као што је Европа мора имати темеље, а идентитет управо јесте једна од саставница заједништва и темељ Европе: без идентитета – једноставно

⁹⁰ Исто, стр. 140.

⁹¹ Исто, стр. 141.

⁹² Исто, стр. 142.

⁹³ Више о различитим схватањима европског идентитета и могућности његовог реалитета, као и о националном идентитету у условима савремене глобализације и пратећих процеса регионалне интеграције, види: Александра Мирковић, „Значај и одрживост националног идентитета у савременим глобализацијским и интеграционим процесима“, *Национални интерес*, Vol. 13, бр. 1/12, Београд, 2012, стр. 79-109.

речено – Европа није ништа!“⁹⁴ Идентитет Европе, према Павићу, чине: грчко, античко наслеђе; римско право и латински језик; јеврејско-хришћанско наслеђе; развој уметности, какву други нису имали; затим, боја коже (бела) европских народа, који су претежно индо-европског језика; Европа је родоначелник демократије, владавине права и носилац идеје слободе; Европа је колонијалном политиком и европеизацијом других делова света дала печат читавом свету (свет се еропеизовао).⁹⁵

На руку глобалистима и заговорницима разарања националних идентитета иду на руку и одређени процеси. На пример, развој савремене информационе технологије, те њен залазак иза оквира традиционалних националних држава, формирање транснационалних компанија и корпорација, развој савремених средстава комуникације и процеси глобализације. Али се појављује и сумња у те вредности – да нису оне довеле до обнове међунационалних и међуетничких конфликта. Савремена постнационална економија је дала нов изазов за традиционалне обрасце колективног идентитета, у том смислу и националних. У веку масовних миграција и убрзаних процеса глобализације – у

⁹⁴ Radovan Pavić, „Što je Europa, ili – pitanje identiteta“, *Arhiv*, br. 1, Zagreb, 2009, стр. 511.

⁹⁵ Исто, стр. 512-513. „А то одмах значи да *ислам не може бити саставница европског идентитета*, јер је он страна, источњачка и на мачу уведена/увезена религија“, истиче помало смело Павић на стр. 512 цитираног чланка.

Ова чињеница отвара питање интеграције „Бошњака“ у нови европски идентитет, јер ако ислам није европски и није прихватљив као сегмент европског националног идентитета, онда и подршка изградњи овог идентитета код босанскохерцеговачких муслимана је временски ограничена, вероватно до разарања српског идентитета и државе. Упор.: Rade Kalanj, *Modernizacija i identitet*, Politička kultura, Zagreb, 2008.

којима главну реч имају средства за масовну комуникацију: телевизија, филм и интернет – поставља се логично питање о даљем постојању суверенитета националних држава.⁹⁶

Зато се говори о томе да се „у савременим теоријским приступима идентитету наглашава (се) чињеница да је идентитет динамична појава која се гради кроз процесе. У том контексту често се говори о изградњи, прекрајању или конструисању идентитета. Овакав приступ подразумева да при стварању идентитета постоји неки план или пројекат који се на тој основи може и реализовати. Пројекте замишљају и спроводе одређене групе и појединци. У литератури се такве групе називају *елитама*.“⁹⁷ А речено је већ да је за постојаност и учвршћивање националног идентитета потребан (и) непријатељ.⁹⁸ У случају „Бошњака“, евидентно је, то су Срби.

Непријатељ је често, у појмовнику многих народа и култура, варварин. Зато „када је реч о односу пре-

⁹⁶ А. В. Лукина, „Технологии производства и утверждения национальной идентичности“, у зборнику: *Гражданские, этнические и религиозные идентичности в современной России*, Ин-т социологии РАН, Москва, 2006, стр. 233.

⁹⁷ Duško Petrović, „Anatomija identiteta“, *Etnološka istraživanja*, Zagreb, 2006, стр. 210. О конструисању идентитета видети: Зоран Милошевић, *Од Малоруса до Украјинаца*, Завод за уџбенике и наставна средства, Источно Сарајево, 2008.

⁹⁸ Види: Т. В. Евгеньева, А. В. Селезнева, „Образ 'врага' как фактор формирования национальной идентичности современной российской молодежи“, *Полития*, № 3, Москва, 2007, стр. 83 – 92. И сувенири имају значај за идентификацију, посебно у емиграцији. Види: Анна Печурина, „Матрешки, иконы и Пушкин: личные вещи и культурная идентичность в эмиграции“, *Laboratorium*, № 3, Москва, 2011, стр. 199–203.

ма другом, страном и различитом, налазимо се на плану транскултурног оцењивања. Оно нас упућује на једну веома стару реч, која је и данас у честој употреби: *варварство*. Наиме, после рата са Персијанцима, у Грчкој се усталио обичај да се светско становништво дели на два неједнака дела: *Грке*, дакле 'нас' и *варваре*, то јест 'друге', странце.⁹⁹ Овај образац примењен је и у процесу стварања идентитета „Бошњака“, где улогу непријатеља и „варвара“ имају Срби.

Но, проблем није тако једноставан: разорити националне идентитет и створити, нови – европски или „бошњачки“! Како сведочи Ерих Фром „Све док човек нема субјективно задовољавајући оквир оријентације, он не може да буде ментално здрав“.¹⁰⁰ Другим речима, идентитет је и питање менталног здравља, не само политичке визије. Зато се људи чврсто држе етничког и религијског идентитета (већ према околностима), јер им дају осећај припадности (чиме задовољавају једну од својих базичних потреба, каква је потреба за припадање групи), доприносећи тиме и њиховом здрављу. Рушење националних идентитета људима отвара простор за дезоријентисаност, па и за масовна ментална обољења. Чини се да управо у пропаганди „Бошњака“ према Србима може да се препозна патологија мржње и, како би то Фром рекао, „компензацијског насиља“.

Зато, опет по Фрому, „проблем осећања идентитета није, као што се то обично сматра, само филозофски проблем или проблем који се односи на наш ум и мисао. Потреба за осећањем идентитета произлази из самих услова људске егзистенције, и то је извор најјачих тежњи. Пошто не могу да останем здрав без

⁹⁹ Никола Божиловић, „Култура и приказивање разноликости“, *Култура полиса*, бр. 18, Нови Сад, 2012, стр. 20.

¹⁰⁰ Erich From, *Zdravo društvo*, „Naprijed“, Zagreb, Nolit, Beograd, 1986, стр. 54.

осећања свога 'ја', морам да чиним готово све да бих стекао ово осећање. Иза ове јаке страсти за положајем и сагласношћу налази се баш та потреба и она је некад јача чак и од потребе за физичким одржањем.“¹⁰¹ Фром истиче да идентитет доприноси и интелектуалној оријентацији. „Чињеница да човек има разум и имагинацију не води само ка потреби за осећањем сопственог идентитета већ и ка потреби да се интелектуално оријентише у свету. Ова потреба може да се упореди са процесом физичке оријентације, која се развија у првим месецима живота, а завршава се када дете почне да хода, да додирује ствари и да рукује њима, схвативши шта су оне. Али када се дете оспособи да хода и говори, предузет је тек први корак у правцу оријентације“.¹⁰²

Нација настаје када се створе услови за то, али све, према мишљењу Младена Звонаревића, почиње економијом, односно променама у економским односима; затим следе промене у социјалним односима (ломе се дотадашње везе између пољопривредника и становника града, између елите и народа), што води ка промени идеолошке сфере и политичко-административне сфере (у том смислу држава има важну улогу у стварању идентитета). Следе промене у психолошкој сфери у којој се осећај групоцентризма трансформише у осећај *етноцентризма*, тј. осећај припадности једном (новом) народу.¹⁰³

За идентитет становника Балкана, а посебно Срба, важна је чињеница да се у геополитичком сми-

¹⁰¹ Исто, стр. 52–53.

¹⁰² Erich From, *Zdravo društvo*, „Naprijed“, Zagreb, Nolit, Beograd, 1986, стр. 53.

¹⁰³ Mladen Zvonarević, *Socijalna psihologija*, Školska knjiga, Zagreb, 1985, стр. 482 – 484.

слу он дефинише као „међупростор“,¹⁰⁴ односно као „мост између различитих степена развоја“.¹⁰⁵ Фактички, то значи да овај међупростор често мења „господара“, те да је и идентитет народа Балкана изложен честим трансформацијама и притисцима. За Србе је, као што је познато, посебно трагичан био период губитка средњовековне државности и вишевековног робовања под Османлијама. То је довело до процеса деконструкције националног идентитета (настављеног и касније, у обновљеној држави монархијског типа, да би врхунац доживео у револуционарно-комунистичкој, супранационалној творевини)¹⁰⁶, односно стварања услова за прозелитизам и превођење или прелазак Срба у неправославне религије, које су послужиле као основа за нове идентитете, пре свега хрватски и бошњачки.

Из поменутих ситуација стварају се, гледано са аспекта социјалне групе (нације, класе, расе), и односи према другој, различитој или страноме и испољавају се у два основна вида: као затварање у себе и отвореност према другима.¹⁰⁷ Код босанскохерцеговачких муслимана, како се читалац може уверити праћењем „Дневног аваза“, ово правило се манифестује у

¹⁰⁴ Види: Zoran Milošević, *Geopolitika*, Evropski univerzitet, Vrško, 2013.

¹⁰⁵ Riccardo Nicolosi, „Dijaloška tolerancija, konstrukcija bosanskog kulturnog identiteta i uloga islama (devedesete godine)“, *Sveske*, br. 27–28, Sarajevo, 2013, стр. 1.

¹⁰⁶ О процесу деконструкције и присилног потискивања националног идентитета Срба, све до степена његовог „самозаборава“, говорила је Александра Мировић у једном интервјуу на тему југо-носталгије и евроинтеграција, датом за емисију „Документ: Памтим само срећне дане“ (ауторка и водитељка Ержика Пап-Рељин), ТВ Војводине, од 23. фебруара 2010. године.

¹⁰⁷ Никола Божиловић, „Култура и приказивање разноликости“, *Култура полиса*, бр. 18, Нови Сад, 2012, стр. 33.

затворености према Србима и Србији и отворености према Турцима и Турској. У случају таквог међупростора, не треба пренебрећи из вида и историјску позадину, као и поремећене унутрашње економске односе и привилегије у партиципацији у власти.

Намерна затвореност у средину из које потичемо у социолошкој науци се сматра показатељем варварства, док признавање плуралитета група, друштва и људских култура – постављање других равноправно са собом, представља део (нове) цивилизације и цивилизованог понашања.¹⁰⁸ Другим речима, могло би се закључити да понашање новинара и политичког центра моћи који стоји иза „Дневног аваза“ (и других медија који следе политику мржње према Србима) представља варварство.¹⁰⁹

Из позиције културног егоизма, национализма и расне и религијске надмености¹¹⁰ лако се долази до

¹⁰⁸ Исто.

¹⁰⁹ „Дневни аваз“ је, између осталог, 23. јуна у додатку „Седмица“ донео опширнији текст Авде Хусеиновића о „Креаторима и војницима велике Србије“. Иако је, дакле, у науци доказано да је то аустро-угарски мит, те се аутор могао послужити и тим сазнањима, њему очигледно то не одговара, па наставља у духу пропаганде пропале монархије. Он ту набраја неспојиво, непроверене податке и мишљења и истиче да је режим Слободана Милошевића био геноцидан, да су Срби чинили „злочине над Бошњацима“, да су Срби „измишљали властите жртве, за нападе оптуживали муслиманску страну“. У свему томе су учествовали, као креатори или војници: Михаљ Кертег, Драгослав Бокан, Рада Ђокић, Илија Гузина, Жељко Ражнатовић Аркан, Ратко Младић, Гојко Ђого, Радован Караџић, Рајко Петров Ного, Милић од Мачве, Радослав Брђанин, Брана Црнчевић, Драгош Калајић и, наравно, Добрица Ћосић.

¹¹⁰ Део сарајевске, „бошњачке“ псеудоелите често манифестује ничим оправдану надменост и препотентност,

строгoг раздвајања између „онога што је моје“ и „онога што је твоје“, између људи из група и људи изван групе. У описаним случајевима ради се о нагонима. Они се у психоаналитичким теоријама доводе у везу са групним животом људи и у одређеним социјалним околностима могу добити регресивне и примитивне облике. Та врста нагона испољава се као нетрпељивост према појединцима изван групе и као пројекција агресије на другог“.¹¹¹ Код муслимана у БиХ, ово има вероватно корен и у погрешно протумаченој религији, чиме се развија и потврђује само живот у сопственој заједници, ван које су непријатељи. Писање „Дневног аваза“ о Србима сведочи да део муслиманске елите жели да успостави и учврсти етничку дистанцу према Србима, што је са аспекта заједничке државе потпуно ирационално.

СВРХА И РАЗЛОЗИ: ПОДРШКА НЕКИХ СРБА „БОШЊАЧКОЈ“ ПОЛИТИЦИ ПРЕМА СРБИМА

Посебна прича је подршка неких Срба, пре свега глумаца, маргиналних политичара и дела невладиног сектора из Србије „бошњачком“ миту о геноциду Срба над „Бошњацима“ и о Републици Српској као геноцидној творевини. Међу таквима је и Раде Шербеџија,

односно уверење да су они најбољи, увек у праву и свеколике жртве „злих“ Срба. Наравно, када се то постави у контекст социјално-политичке стварности БиХ, то делује чудно, јер та псеудоелита не нуди бољи живот, не нуди развој науке, уметности, стандарда, већ једну деструктивну идеологију. У том смислу, грубо би се могло рећи, језиком коришћене мржње од стране Аваза, да такви представљају рецидив „болесника са Босфора“, који се још није прилагодио стварности, већ се трансформисао у „болесника са Миљацке“.

¹¹¹ Никола Божиловић, „Култура и приказивање разноликости“, *Култура полиса*, бр. 18, Нови Сад, 2012, стр. 33.

који се укључио у пројекат подршке миту о геноциду Срба над „Бошњацима“ у Сребреници. Наиме, како пише „Дневни аваз“ 25. јула 2012. (број, иначе, посвећен „геноциду“ над „Бошњацима“): „Један од највећих глумаца на просторима региона, звијезда бројних холивудских филмова, Раде Шербечија на Брионима је протеклих дана поново угостио децу из Сребренице“.

Интересантан је и случај Владимира Вуковића, који се борио на страни босанскохерцеговачких муслимана, а против Срба. У наднаслову је представљен као Гораждинин, патриота, студент који је бранио Сарајево, а у наслову је његова изјава „Боли ме моја Босна, стид ме што нисмо побиједили зло“,¹¹² чиме се, како је видљиво из приложеног, Срби и даље третирају као зло. Вуковић живи у подножју Авале, али је „мислима окренут према Босни“. Вуковић каже: „Не боли мене Србија. Боли ме моја Босна. Боле ме сви идеали због којих смо живјели и ишли напријед у рату. Боли ме сваки мезар и гроб мојих јарана, *које су побили разни 'поцитељани' сељачки психолози* (подвукли аутори). Појавила се сада и ова технологија. Сlike дјече, синова и кћери мојих прерано отетих пријатеља, гледам путем интернета. То су већ велики момци и дјевојке. Стид ме. Стид зато што нисмо ми, другови њихових родитеља, *које они нису ни честито упознали, успјели побиједити зло и њима обезбиједити пристојан живот*“. Вуковић је оболео од карцинома, „а уз помоћ раје из Горажда и 'друге мајке' Американке Патрише, лијечио се на београдским клиникама и у САД-у“.

¹¹² *Dnevni avaz*, 29. октобар 2012. Наравно, као и у сваком немилосрдном грађанском рату, било је и обратних случајева – бораца муслимана на српској страни, па чак и преласка у православну веру. Зар тако није било и у Другом светском рату, када су се муслимани БиХ делили на партизане, балије и усташе.

КА ЗАКЉУЧКУ

Кад се „Бошњаци“ уморе или посустану да мантрају о „геноциду“ Срба над њима, ту су политичари и други „угледни“ људи да их подстакну да наставе и даље да мрзе своје комшије и сународнике. Другим речима, стара политика „завади па владај“, очигледно и данас има своју примену. Још су, чини се, бројнији такви политичари са Запада који то раде. Антисрпска реторика у „Дневном авазу“ не само да је подржана или, боље рећи, толерисана од Запада (САД и Европске уније) већ је отуд и дат образац писања о Србима, а то је „да су Срби увек зли“, па макар и када се ради о њиховом страдању и прогону. Зато ни „Аваз“ ни западни медији не пишу о положају Срба у БиХ, Македонији, Хрватској, Словенији... Антисрпска пропаганда се појачава нарочито када је агенција „Рудер и Фин“, по изјавама њеног власника – Џејмса Харфа, успела да придобије јеврејски лоби. Он истиче да је после тога у јавном мњењу Србе поистоветио са нацистима, што је био услов да би им се приписале све кривице. Зато, пред бомбардовање СР Југославије, председник САД Бил Клинтон, без имало увијања и стида, изјављује: „Не, Срби нису изазвали само Први светски рат, не, без њих не би било ни Холокауста“.¹¹³

Ова подршка западних центара моћи Бошњацима траје и данас, иако је рат завршен и потписан Дејтонски мировни споразум, што се може видети и преко анализе писања „Дневног аваза“. На пример, Ричард Голстон, први тужилац тзв. Хашког трибунала је у јулу 2012. дао изјаву да је 2010. године био у Сребреници и Поточарима и да је разочаран што процеси

¹¹³ Б. Субашић, „Србија је увек превелика“, *Вечерње новости*, Београд, 24. фебруар 2013, стр. 4.

против Младића и Карацића трају предуго.¹¹⁴ Истовремено се заборавља да чак и међу самим муслиманима има оних који сумњају у целу „истину“ око сурових збивања у Сребрници и околини.

У оквиру подршке људи из западне елите „бошњачком“ миту о геноциду у Сребрници, јесте и посета главног рабина синагоге Парк Ист у Њујорку, Артура Шнајдера, који је присуствовао „обилежавању 17. годишњице 'геноцида' у Сребрници“. Како читаоце обавештава „Дневни аваз“, главни рабин „ће се поклонити жртвама и као први вјерски великодостојник који није муслиман, одржати говор на ценизи“.¹¹⁵

У јулу 2012. године „Дневни аваз“ је представио као личност дана оскаровца (за филм „Шиндлерова листа“ 1993. и „Гладијатор“ 2001. године) Бранка Лустига, иначе Јевреја из Хрватске. Овај 80-годишњак је добитник награде „Срце Сарајева“. „Његове ријечи, да се холокауст у БиХ и Сарајеву Европи не смије поновити, имају посебну тежину када се зна да је Лустиг само зато што је Јевреј још као дјечак био заробљен у логору Аушвиц“. Лустиг сада живи у Хрватској.

Но, можда се највише истакао Дејвид Филипс, директор Института за изградњу мира и студије људских права на Колумбија универзитету у Њујорку, који је у интервјуу у „Дневном авазу“ рекао да му је „Карацић лично претио и претио да ће лично заклати њега и његову породицу“.¹¹⁶ Ово личи на писање једног египатског (солидарног) хроничара о томе како су Срби клали муслимане у овом рату и бацали их у реку Волгу! Филипс је веома критичан према Србији

¹¹⁴ *Dnevni avaz*, 6. јул 2012.

¹¹⁵ *Dnevni avaz*, 28. јул 2012.

¹¹⁶ *Dnevni avaz*, 23. јул 2012. (додатак „Седмица“)

„коју види као главног кочничара у региону, због чега, управо БиХ плаћа највећу цену“.¹¹⁷ Он наставља, у духу библијског проклињања: „Све док се Србија у целини не суочи са својом прошлошћу, препозна и прихвати кривицу и одговорност, она неће постати нормална земља која је потпуно интегрисана у Европу“. Наравно, ова констатација се односи на целокупну историју, тако да су Срби, према овом Американцу, током целе своје историје чинили само ружна дела, што се коси са елементарним познавањем њене историје. Наравно, Филипс није мимоишао ни Русе, који „осигуравају политичку и материјалну подршку криминалним режимима већ много година“.¹¹⁸

Ипак највећу подршку митовима „Бошњака“ дао је политички врх САД и Велике Британије, тачније председник Барак Обама и премијер Дејвид Камерон. Први је дао посебну изјаву за јавност поводом 17. годишњице геноцида у Сребреници. Та изјава је 11. јула 2012. године објављена из Беле куће, а „Дневни аваз“

¹¹⁷ Исто.

¹¹⁸ Исто. Уређивачка политика „Дневног аваз“а, осим што је антисрпска она је и антируска. У коментару дана аутора Ерола Авдовића, који изражава став Редакције, али и дела елите из Сарајева, поручује се: „Још један пропуштени воз за НАТО директни је згодитак у корист *клике* (подвукли аутори) свих оних, од Београда до Москве, који Босну, уз политичко судјеловање овакве Бања Луке, још држе као 'домаћи' терен за реализацију своје источне геополитике“. Више је од подсећања и када Ненад Чанак (иначе омиљени српски политичар међу екстремним муслиманима из Сарајева – З. М.), лидер социјалдемократа Војводине, каже: „Србија је 'offshore' испостава тајкунске Русије, па регион од Косова до Босне наставља трпети због тога“. „Отуда се“, каже Чанак, „и питање Војводине мора интернационализовати! Без НАТО-а ћемо, нажалост, наставити још неко вријеме чамити на том српском политичком истоку“. Види: *Dnevni avaz*, 30. avgust 2012.

ју је пренео у целини. Ми цитирамо овде њен најважнији део.

„Једанаестог јула одајемо почаст и присећамо се више од 8.000 невиних мушкараца и дечака, браће и мужева, очева и синова који су брутално убијени у Сребреници пре 17 година у бесрамном чину геноцида који је шокирао свет. Име Сребренице увек ће бити повезано с најмрачнијим догађајима из 20. столећа.

Што се тиче жртава, правда се делимично остварује у судовима у Хагу и Босни и Херцеговини, где починиоци овог злочина, укључујући Ратка Младића и Радована Караџића, коначно одговарају за своја дела.

Знамо да болна прошлост неће спутати будућност Сребренице и Босне и Херцеговине. Сједињене Државе одбацују настојања да се искривљују размере овог злочина, да се оправда мотив за овај злочин, да се окриве жртве и да се негира непобитна чињеница да је то био геноцид.¹¹⁹

Британски премијер је поводом обележавања геноцида истакао да се „он *не сме заборавити нити негирати*“ (подвукли аутори).¹²⁰

Подршку муслиманима у БиХ дале су и државна секретарка САД Хилари Клинтон и висока представница Европске уније за спољње послове Кетрин Ештон. Суштину њихових захтева политичким представницима народа БиХ „Дневни аваз“ је сажео у наслову „Јединствена БиХ мора напредовати према ЕУ“. У изјави за медије, Викторија Нуланд, један од портпарола Стејт департмента, навела је да ће Клинтонова отпутовати на Балкан како би „демонстрирала трајни амерички интерес, те опредељеност и подршку Балкану на путу ка пуноправном чланству у европску и евроа-

¹¹⁹ *Dnevni avaz*, 12. јули 2012.

¹²⁰ Исто.

тлантску заједницу“.¹²¹ У Сарајеву ће затражити од лидера да служе народу БиХ, као и истаћи ургентност потребе да страначки лидери спроведу неопходне реформе, наравно, по мери оних из иностранства. „Са своје стране, оне ће нагласити неупитност одређења међународне заједнице када је Дејтонски споразум у питању“, истакла је Нуланд.

Британски историчар Марко Атила Хоаре, на насловној страни опет тврди да „геноцид није почињен само у Сребреници“, већ у целој БиХ. Хоаре даље наводи да Србија не може у Европску унију ако њено руководство негира геноцид.¹²²

Поред Американаца и Британаца, и Немци се истичу подршком босанскохерцеговачким муслиманима. Она помало подсећа на старо савезништво из Другог светског рата. Подршка је, између осталог, у анализираном периоду стигла и од члана Бундестага – Михаела Бранда, који је истакао да „ЕУ може прихватити само стабилну БиХ“. То значи да су „ентитети блокирали БиХ“, а тиме је произведено и блокирање њеног европског пута.¹²³ Јасно је да Бранд овде мисли на Републику Српску.

Колико је, пак, „бошњачка“ елита зависна од САД сведочи и чланак од 2. фебруара 2013. године, Ерола Авдовића „Америчка визија демократске БиХ“, у коме се констатује да је амерички амбасадор у Сарајеву, Патрик Мун, обзнанио да Американци остају живо заинтересовани за реконструкцију уставног устројства Федерације БиХ. „У бх. пријестоници, наравно, још звоне и ријечи сад већ бивше шефице америчке дипломатије, изречене 30. октобра у Предсједни-

¹²¹ *Dnevni avaz*, 27. oktobar 2012.

¹²² *Dnevni avaz*, 11. juli 2012.

¹²³ *Dnevni avaz*, 3. novembar 2012.

штву БиХ, да се дејтонски договор мора поштовати и сачувати. Но, академици, представници странака, међународни експерти и домаћи невладин сектор ангажирани у изналагању оптималних приједлога прихватљивог модела реформи за Федерацију ипак као да почињу радити у клими у којој Дејтон више није посве свето слово!“ Оно што забрињава, јесте спремност, како Американца тако и „бошњачко“ – сарајевске елите, да се недостатак консензуса реши и мимо политичара. „Дон Кери подсећа да су храбра дипломатија у Дејтону и зрачни удари НАТО-а окончали геноцид, али визија Босне у миру са самом собом остаје недорвршена“. ¹²⁴ Другим речима, „Бошњаци“ из Сарајева се надају да ће америчком силом бити поништена Република Српска, а они добити колонију, како би се спасли из економског, политичког и идентитетског колапса у који воде своје следбенике.

Део политичких представника Срба из БиХ, посебно председник Републике Српске – Милорад Додик, има тачну представу о улози међународног фактора у подршци муслиманима и онемогућавању Срба да реализују своје интересе. Поводом 17 година од потписивања Дејтонског споразума, председник РС, Милорад Додик, је за „Глас Српске“ изјавио: „Нажалост, оспораваоци и кршиоци Дејтонског споразума и данас праве нестабилност и неповјерење у могућност изградње заједничких институција БиХ, онако како је то регулисано споразумом. Највећи кривци за нестабилност и неспособност БиХ у изградњи заједничке будућности су високи представници и ОХР“. ¹²⁵ Даље: „Високи представници и ОХР у бројним случајевима, супротно јасно и врло ограниченом мандату по Анексу

¹²⁴ *Dnevni avaz*, 2. februar 2013.

¹²⁵ *Глас Српске*, 22. новембар 2012.

10 Дејтонског споразума, чинили су штету мењајући правила из споразума“.¹²⁶

ДА ЛИ СЕ У СЛУЧАЈУ ОДНОСА МУСЛИМАНА ИЗ БиХ ПРЕМА СРБИМА РАДИ О КОМПЕНЗАЦИЈСКОМ НАСИЉУ?

Појам агресивности претходи појму насиља. У писању „Аваза“, као и у понашању дела сарајевске, муслиманске елите према Србима, препознаје се агресивност. Ерих Фром агресивност дефинише као чињења којима човек другом човеку, животињи или неживим предметима чини штету или покушава да је нанесе.¹²⁷ Заједнице које су биле жртве агесије, а добар део муслимана на Балкану преведени на ислам управо применом агресивних образаца, у одређеним околностима или рату развијају сличне обрасце агресивности и примењују их на своје старе или нове непријатеље.¹²⁸ Агресивност која произлази из фрустрације сродна је мржњи, која је проузрокована љубомором.¹²⁹ Завист и љубомора су посебни облици фрустрације. Разочарани људи лако почињу да мрзе, јер се мржња, како пише Ерих Фром, претвара у *компензацијско насиље*, какво је, између осталог, и медијско. Овој врсти насиља прибегавају особе и заједнице неспособне за продуктивну делатност, одсликавајући њихову немоћ да нешто позитивно ураде, што их уводи у стање безизлазне психозе (ми је схватамо као стање нарцизма у којем се

¹²⁶ Исто.

¹²⁷ Janko Bohak, „Religija in nasilje – psihoanalitski pristop“, zbornik: *Religija in nasilje*, Jan Assmann in drugi, uredila: Iztok Simoniti in Peter Kovačič Peršin, Fakultet za društvene vede/Revija 2000, Ljubljana, 2008, стр. 55-56.

¹²⁸ Исто, стр. 59-60.

¹²⁹ Erich From, *Človekovo srce*, Državna založba Slovenije, Ljubljana, 1987, стр. 17, затим 21.

кидају везе са реалношћу, када заједница или појединац постају сами себи довољни и критеријум добра и зла).

Историја филозофије је историја заборављања, приметио је Теодор Адорно. „Експрес-историја потпомаже ово величање садашњости. Данашње баналности очигледно добијају на дубини тврдњом да мудрост прошлости, поред свих својих врлина, ипак припада прошлости. Ароганција оних који су дошли касније кити се уверењем да је прошлост мртва и нестала.“¹³⁰

У српско-православном културном простору, муслимани на Балкану, односно њихов већи део, а посебно они у БиХ, виђени су као одступање од исконског српског идентитета. Управо ову чињеницу свесно „превиђа“ или негира Запад, али и „Бошњаци“ (под наводницима, јер нису природна етничка заједница, већ прозелитизмом и различитим насиљем и отимањем људи – током турске, аустро-угарске и америчке окупације БиХ – створени народ од углавном српског етничког „материјала“).¹³¹ Код неких муслимана у БиХ се створила „идентификација са агресором“, јер иденти-фикација са Турцима¹³² је евидентна и данас, а

¹³⁰ Расел Цекоби, *Друштвени заброав*, Нолит, Београд, 1981, стр. 25.

¹³¹ Види: Ивер Б. Нојман, *Употребе другог: „Исток“ у формирању европског идентитета*, Службени гласник, Београдски центар за безбедносну политику, Београд, 2011. Треба се увек сетити сличних закључака и описа у Ребеке Вест (*Црно јагње и сиви соко*), старих стотинак година. Историја се, изгледа, неумитно понавља.

¹³² Познати руски геополитичар Александар Дугин исправно наводи да је истина јужнословенских муслимана у томе да су они исламски, «отомански» геополитички фактор у Европи. Турска представља израз атлантистичких тежњи, те је „псеудоисламска Турска постала поуздано оруђе у рукама атлантистичких политичара“. Види: Александар

такође и са Американцима који су, нема сумње, извршили отворену агресију на Југославију, разбили је, бомбардовали и потом „уредили“ по свом нахођењу. Амбасадор САД у Сарајеву иступа као формални шеф босанско-херцеговачке државе, а не амбасадор једне државе. САД преуређују БиХ и праве планове како треба да изгледа уређење државе, идентитет становника и слично, док бошњачки политичари то беспоговорно прихватају.

Конфликтни односи између носилаца различитих образаца живота (какав је амерички и српски), или различитих цивилизацијских светова, увек се исказују као културни рат.¹³³ Поставља се питање да ли, можда, Американци за културни рат са Србима користе „Бошњаке“, чиме се онда отвара и питање истинитог идентитета муслимана у БиХ, јер овако конструисан биће само извор агресивности и невоља.

Дугин, *Основи геополитике*, књ. 1: *Геополитичка будућност Русије*, Екопрес, Зрењанин, 2004, стр. 395.

¹³³ С. Л. Кропотов, „Сцена террора в культурных войнах: проблемы воображаемой общности и политики идентичности“, у зборнику: *Гражданские, этнические и религиозные идентичности в современной России*, Ин-т социологии РАН, Москва, 2006, стр. 215.

II
АТЛАНТИСТИЧКА ЕВРОПСКА
УНИЈА...

«АРИСТОКРАТСКИ» ПЛАН УЈЕДИЊЕЊА ЕВРОПЕ

Револуције XVIII, XIX и XX века, као и појава «масовног друштва» некако су скрајнуле аристократију са јавне сцене. Но, како се криза у Европској унији све више осећа у свакодневном животу, људи «увиђају» неспособност «масовног, демократског друштва» да реши кризу, те све чешће постављају питање, где је аристократија и може ли она помоћи?

Ова питања као да су наручена да дају легитимитет повећаном утицају аристократије у Европској унији и свету. Јер, према аргументованом мишљењу

руске аналитичарке из Института високог комуни-таризма, Олге Четверикове «улога аристократије по крви и аристократије по духу расте». Наиме, садашња реконструкција Европске уније и предаја власти над-националним и регионалним структурама, те ликвида-ција националних држава последица је плана грофа Рихарда Николауса Куденхова-Калергија – немачки: Richard Nikolaus Eijiro Graf Coudenhove-Kalergi (1894-1972), «духовног оца» јединствене Европе. Наиме, овај аристократа је аутор плана савременог поретка у Евро-пи, односно стварања Сједињених држава Европе, која се ствара на наше очи и актуелном кризом. Калгери је ово објаснио у књизи «Пан Европа» (1923), где је на-писао да **Сједињене државе Европе треба да постану шести (демократски) пројекат уједињења Европе**, после Македонске, тј. Грчке империје Александра Македонског, Римске (Јулије Цезар), Немачке (Карла Ве-ликог), Римокатоличке (Инокентија II) и Француске (Наполеона I). У Европу је овај аристократа убројао и Русију, али са циљем да се временом одвоји и буде културна граница између Азије и Европе, која ће пролазити Уралом и Алтајским брдима. „Шеста Ев-ропа простираће се толико далеко на Исток, колико се раширити демократски систем“, писао је гроф Рихард Николаус Куденхов-Калергиј. Уједињење је могуће, само ако се створи заједничка «европска култура», која ће дати право говора о једној «европској нацији». Да би се то урадило, **потребно је одвојити нације од др-жаве, као што су црква и религија одвојене од др-жаве**, при чему би се национална припадност сврстала у приватну сферу, попут религије у комунизму, тј. то би било лично питање, а не државно и национално. То ће довести до решавања питања државних граница, које морају бити ликвидиране. «Еврољанин... мора да усмери своју енергију на ликвидацију граница, наци-оналних и економских... Државне границе треба свести на регионалне и обесмислити их», наводи Четверикова за портал arhivy2.ucoz.ru.

У другој књизи под насловом «Практични идеализам» (1925), малог тиража, припремљеној за ограничен број људи, «аристократа по духу», гроф истиче важност духовног лидерства. Наиме, **гроф је сматрао да је друштво хијерахијски уређено и да у њему постоје две расе: раса «људи броја» и «људи квалитета», који верују у своју вишу мисију и преимућство засновано на крви.** То су аристократе-племичи и Јевреји и они треба да чине будућу аристократију уједињене Европе. Ови треба да преузму водећу улогу у борби за управљање човечанством.

После Другог светског рата Паневропски покрет преузимају Американци, сачувавши много шта из нацистичког наслеђа и потрудивши се да све то добије атлантистички смисао и дух. Зато су почели да у духу плана грофа Кундехова стварају «духовну аристократију» која ће мислити атлантистички, а најзначајнију улогу, у том смислу је преузео Билдерберг клуб, чији је главни стратег актуелни «председник» Европске уније Херман Ван Рампеј.

Тренутно се идеје горфа Кундехова успешно спроводе у план: смањује се број становника у Европи, досељавају се припадници других народа и раса, ради мешања народа и стварања нове расе Европљана, консолидује «духовна нација лидера», брзо се спроводи десуверенизација националних држава и укидају се политичке границе. При томе, «духовна аристократија» ослања се на локалне етносе, регионе, различите мањине (од геј припадника до националних мањина и створених вештачких нација). Другим речима, **различите мањине постају савезници наднационалној елити**, ако не и ударна песница (случај Србије, Украјине, Блиског истока) у потчињавању националног суверенитета од стране транснационалних структура са циљем слабљења централних државних власти. Основни циљ је, дакле, концентрација власти и финанси-

јског капитала у рукама светске финансијске елите и власника транснационалних корпорација.

ЦРНА АРИСТОКРАТИЈА

Срамна догађања у Европској унији у сферу анализе увела су и ново име за део европске аристократије - «**Црна аристократија**». Тачније ради се о реду «Венецијанска црна аристократија» са седиштем у Лондону (према бројним изворима укључује све западноевропске краљевске породице), али им се име пренело и на све оне аристократе које сарађују на десуверенизацији европских нација и држава и подржавају стварање Новог светског поретка. **Ова аристократија свет дели на два дела: господаре и робове, плебејце и патриције. При томе, «црна аристократија» сматра да на Земљи треба да остане само две милијарде људи, док остатак треба уништити.** Црне мисли и дарвинистички егоизам ове «аристократије», дефинитивно заслужује придев «црна». «**Црна аристократија**», такође, сматра да њени припадници морају да воде светску владу, која ће се формирати после стварања Новог светског поретка. Руски научник, астрофизичар Јуриј Јуревич Воробевски је објаснио зашто овој европској «аристократији» одговара придев «црна», поредећи њену политичку делатност са «црним звездама» у свемиру, које имају велику масу и гравитацију која не дозвољава да друге звезде напусте систем. Ове звезде испољавају утицај на веома удаљене објекте у свемиру. Тако је и у светској политици. Постоје црно Сунце, које утиче на поступке људи. Ка «црном Сунцу» теже специфичне личности попут Херцена или Енгелса. За Линдона Ларуша из Шилеровог института, «црна аристократија» се појавила у Енглеској јер је и иначе овде центар светских финансија, а «Венецијанска» је постала јер је овој «аристократији» узор град-држава Венеција, која је била финансијски центар и имала моћну флоту.

Деградација и духовна декаденција европске аристократије, која се формира у епохи феудализма, почела је током XVIII века у Француској, а настављена је у XIX веку и у другим деловима Европе, али и у Јапану. Посвуда се догађао феномен „утапања“ аристократије у „масовно друштво“, понајвише у нове функционалне друштвене групе: официре, чиновнике и интелигенцију. Већ у другој половини XIX века у многим европским државама аристократија и племство је „нестало“ са јавне сцене, осим у Енглеској – истиче Сергеј Владимирович Волков за портал salegy.livejournal.com. Француска је своју аристократију «склопила» са јавне сцене крајем XVIII века, Шпанија је такође учинила уступке „масовном друштву“, тако да после тога није играла никакву важнију улогу у држави. Велики критичар демократије, као власти масе био је и Шпанац Хосе Ортега и Гасет, аутор познате књиге «Побуна маса», први пут објављене 1927. године. Ортега и Гасет је био заговорник аристократске власти и стварања Сједињених држава Европе. «По читавом континенту тријумфује данас један облик хомогености који прети да сасвим прогута то благо. Посвуда се ишчилио човек – маса». «Тај човек-маса је човек из кога је исцеђена његова властита историја, нема он утробу од прошлости, већ је кротак и покоран свим такозваним интернационалним дисциплинама. Није то прави човек, већ само његова љуштура, саздана од од пуких идола фори». Пошто је обичан народ овако представљен, онда је јасно зашто нема сажаљења над његовом судбином и страдањима – било у Србији, Сирији или, сада у кризом погођеној Европској унији.

Прусија је своју аристократију развластала током реформи 1807 – 1814. године, Португалија после либералне револуције 1831 – 1834, Шведска 1885, а Русија са војном реформом 1874 је започела „уклањање“ аристократије из власти. Јапан је то урадио

1872. уводећи општу правну једнакост људи. Ипак, до Првог светског рата аристократија је још имала одређене позиције, посебно у армијама европских држава, док је титуларна аристократија (неколико стотина породица) имала у неким државама привилегован положај, посебно у Енглеској, Шпанији и Аустро-Угарској.

Племство, посебно аристократија, традиционално је заузимала доминирајућу позицију у политици и државној управи, али су чинили и већину у националним парламентима. У Енглеској 1886-1916. године министри из реда аристократије су чили 54 посто кадрова, а у Дому општина 1885-1900. 18 посто посланика је било из реда аристократије, док је преко половине кадрова у партијама било из реда племства. Нешто више аристократија је била заступљена у владама, парламентима и управи у Шпанији, Немачкој и Мађарској. Од овога је одступала Француска, која је практично у потпуности онемогућила аристократији да ради у сфери политике и државној администрацији.

Аристократија је била присутна и у европским армијама. У Енглеској је официрски корпус био више аристократски у односу на Немачку и Русију, јер је чинио 41 одсто официрског састава и 65 посто генерала. У Немачкој 1913. године 30 посто официра су били племићи, као и 52 посто генерала и пуковника. У Русији 1897. године 51,5 официра је потицало из племићких породица, а почетком XX века 37 посто, док је само 2,3 посто пуковника и 5,1 генерала припадало аристократији.

Први светски рат је допринео да се европска аристократија умањи, јер је изгинула (четвртина официра из реда руске и немачке аристократије је погинула). Такође, велике губитке је имала и енглеска аристократија. У сваком случају, процес смањења аристократије је незаустављиво настављен и после Првог све-

тског рата, са различитим интензитетом и на различите начине, што је зависило од конкретних услова. У Русији, на пример, Октобарска, комунистичка револуција је у потпуности уништила аристократију. Слично је прошла и аристократија у Пољској, Румунији, Мађарској, Србији итд., посебно после Другог светског рата. У Аустрији аристократија је преживела, али је направила компромис са социјал-демократама, одрекавши се титула, земље и пристајући да плаћа порез на раскош, односно луксуз.

У Немачкој је аристократија, иако је претрпела велике губитке током Првог светског рата, сачувала позиције у друштву, а тако је остало и 1933. године, када су на власт дошли национал-социјалисти на челу са Хитлером. Ипак, у политичкој сфери и државној администрацији су изгубили позиције, јер 1880. у немачком парламенту било 33 аристократе и 26 великих земљопоседника, 1912. 14 и 17, а 1930. године само по четири припадника овог слоја. У немачкој влади (1918 – 1933) учествовало је само 11,5 припадника аристократије.

Други светски рат је представљао праву катастрофу за аристократију на Истоку и у Немачкој. Поред губитака у рату, многи аристократи су ухапшени и убијени. У Немачкој је, на пример, после слома нацизма ухапшено око седам хиљада аристократа и великих поседника, а пет хиљада је стрељано, углавном, од стране западних савезника, иако је била у опозицији Хитлеру. Уништена је, на пример, скоро цела лоза Шуленбурга, која је Немачкој дала три фелдмаршала и 35 генерала. САД су настојале да униште стару европску аристократију, укључујући и Немачку и створе нову, себи лојалну. Колико је Вашингтон далеко ишао говори и податак да су натерали наследног пруског принца да дозволи својој ћерки да се уда за обичног декоратера из Тексаса. Године 1959. само осам посто немачке елите и 0,5 посто становништва имало

је аристократско порекло. Нова, америчка Немачка створена је, као и претпоставке за стварање нове, црне аристократије која данас уништава Европу, ради личне користи.

Део западне аристократије се сачувао, али данас је у службу атлантизма и далеко од идеала и вредности средњег века. Нова, обновљена аристократија има мало везе са старом, иако се кадровски освежила. Данашња европска аристократија је у своје редове примила многе кадрове чије ликове гледамо у институцијама Европске уније. Ова аристократија сада жели власт, али не стечену на политичким изборима, већ до ње долази различитим преварама.

Појам аристократија и аристократски потиче од грчких речи речи *аристос* (најбољи) и *кратија* (власт). Оправдање посебног положаја аристократије започео је још у антици Аристотел, наводећи да изабрани, тј. аристократе, имају богатство, које сведочи о божијој изабраности или необичном квалитету неког човека. Данашња европска аристократија следи пуританско-протестантску доктрину, која је изложена у делу „Слово о богатству“ Ендрија Карнегија, у ком се уз помоћ социјал-дарвинизма разматра стицање новца и власти у друштву као сведочанство и вишим способностима током „борбе за опстанак“. То је, како истиче већ спомињана Олга Четверикова «тамна страна пројекта уједињавања Европе».

КО ЈЕ ГРОФ КАЛЕГРИ – ОТАЦ ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ?

Гроф Рихард Николаус Куденхов-Калерги родио се у Јапану и био је син аустро-угарског поданика Хенриха Кудехова-Калергија и мајке Јапанке, аристократског порекла. Отац му је био у аустро-угарској дипломатској служби, а потицао је из породице која је буквално садржавала у генима наслеђе скоро

свих европских народа и француске аристократије. Интересантно је да његови корени, по грчкој линији, потичу од старе императорске византијске породице Фокија, наводи француски портал www.-multilingualarchive.com.

Оженио се Јеврејком, Идом Роланд Клаузнер, старијом од њега 13 година, познатом аустријском уметницом, која је недуго после венчања умрла. Поново се оженио, 1952. године грофицом Александром фон Тиле – Бели, од које се развео и поново оженио 1969. Јеврејком Мелани Бенацки Хофман. После Првог светског рата био је држављанин Чехословачке. Године 1922. постао је члан масонске ложе «Humanitas», коју је касније, наводно, напустио. Веома га је занимао јудаизам, за који га је заинтересовао његов отац, који се бавио проблем антисемитизма. Калерги је докторирао на универзитету у Прагу, на тему *Суштина антисемитизма*.

У данашњој европској елити сматра се оцем Европске уније. Он је предложио химну Уније, започео израду грба, са 12 звезда које симболизују 12 покољења израелових, а посао је довршио Јеврејин М. Леви. Први предлог грба Уније Калергија садржавао је црвени крст у средину, али су се успротивили представници из Турске, па је избачен. После смрти Калергија, његов наследник (као председник Општеевропског покрета) постао је Ото фон Хабсбург, који даје немачки тон идеји Европске уније, односно Сједињених држава Европе.

ВРЕМЕ ЕВРОПСКИХ АНТИХЕРОЈА

Крајем године, како је то постало уобичајено, од 1927. године у западном свету, а потом и другде диљем ове наше планете, објављују се одлуке Редакција медија и важних институција о награђивању одређених личности, изума или догађаја. Испочетка се говорило о човеку године, а данас о личности године или, како неки медији знају да преувеличају о херојима међу нама. Ипак, како се упозоравају разумнији, добити награду за личност године не значи да је то лице постало херој, али јавност, бар краткотрајно, има илузију да у данашњем

свету постоје хероји и да имају узоре. Међутим, ако се погледају листе награђених, онда човек просто почне да се смеје и у чуду одмахује главом, уз обавезно (само)питање: да ли је могуће? Личност године је Обама и Ђукановић, Драшковић постаје «евроатлантска личност године», Европска унија добија Нобелову награду за мир. Панкерке «Пуси рајот» су озбиљни кандидати за ову титулу, као и многи други антихероји и деликвенти. Невероватно али истинито, и Адолф Хитлер је 1938. године проглашен за личност године. Да ли је за то неко одговарао? Није нам познато! Да нешто са европским херојством и херојима није у реду показује и случај Стјепана Бандере, Хитлеровог следбеника у данашњој Украјини (некада Малорусији), кога је бивши председник Украјине Виктор Јушченко прогласио националним херојем. Тако је антихерој, нациста и убица постао, бар привремено, херој, пошто му ја актуелни председник ове државе Јанукович одузео неправдано стечено звање хероја Украјине, додуше тек после притисака из Москве. Но, интересантно је да је у Украјини, док је Европска унија то подржавала, поступак херојизације Бандере повезиван са европским вредностима. Зато је део критички усмерених аналитичара у свету отворио питање: има ли данас истинских хероја и кога ми данас проглашавамо важним људима?

КО ЈЕ ДАНАС ХЕРОЈ?

Први су се одазвали новинари-еврофанатици, који су одмах истакли «да су наши хероји коначно устали», како је то лаконски констатовао Арно Лепармантје (Arnaud Leparmentier) за француски "Le Monde". Они (хероји) желе да окрену нови лист, иако су прилично потрошени и стари. На пример, Марио Монти попушта под притисцима Силвија Белусконија, да би се склонио у Брисел. Жан Мари Коломбани (Jean-Marie Colombani) за атлантистички усмерен пор-

тал "Slate.fr" унапред оптужује «популисту Берлуско-нија», да ако Италија буде гласала за њега, Европска унија може потонути у још дубљу кризу. Монти одлази, јер су Берлускони и његова партија «Народ слободe» одбили да даље подржавају штетну политику премијера и убрза обнову парламента.

Ипак, евро-фанатици хвале Монтија. Председник владе Италије потомак је класе патриција, један од људи коме је добротинство и брига за друге једна од главних особина. Сви су они велики политичари, али знају меру. Додуше, имају проблем; њих нико није на политичким изборима бирао на власт, већ је на власт у Италији дошао као експерт, доживотни сенатор и бивши европски комесар. И Париз има своје од народа неизабране премијере: Доминика де Вилпена (Dominique de Villepin) и Рајмона Бара (Raymond Barre). Но, њима се качи ореол мудрости – да се ради о политичарима који мисле о будућим покољењима док њихови противници мисле о следећим изборима.

ИЗДАЈНИЦИ – ХЕРОЈИ У ЕВРОПСКОЈ УНИЈИ?

Данас се Европска унија дели услед све присутнијег страха од будућности. За политичаре који су национално опредељени Унија је нелегитимна, за еврофанатике она је једино исправна визија будућности, а све друго је маргинално и неважно. Ако је за утеху, Монти неће отићи из политике. Одлази само из италијанске политике. Нуди му се високи политички положај у Бриселу. Тако се потврђује правило: **неуспешан политичар код куће – одличан кадар за Унију**. «Домаћи задаци» су, заиста, чудо. Сви они који су изгубили код својих бирача и народа (обично медијима говоре «да не могу да трпе национализам свог народа», да «они не могу да бирају нацију у којој су рођени, али могу...»). Листи поражених придружује се и Даниел Кон-Бендит (Daniel Cohn-Bendit), као и многи

други денационализовани кадрови. Ова еврофанатична елита је прилично стара, па се очекује кадровска обнова, зато се међу лицима која ће заузети дужносту у институцијама Уније налази и «наш» Борис Тадић, као проверено денационализовани, млађи политичар. Све њих Арно Лепармантје глорификује указујући да «имају европску машту», да су то људи који говоре «Устај, Европо!», али је истина и да они имају све мање следбеника. За Лепармантја «то су хероји који се боре против назадности времена у коме живе». Међутим, пред све те «хероје» поставља се велики проблем – избори 2014. године, на којима се, како предвиђају истраживања јавног мњења, може догодити пораз централиста – еврофанатика. Зато их Брисел повлачи у «централу» да покушају да изборе победу – на све начине, како би у Европском парламенту обезбедили већину. На крају свог чланка Лепармантје читаоцима поручује – «Не губите наду, врло брзо ћемо имати нове европске хероје!»

У помоћ евроатлантистима је похитао и Комитет за доделу Нобелове награде, јер свакако да је ова награда, наравно до доделе исте америчком председнику Обами и сада Европској унији, могла да носиоцима наметне ореол хероја. Но, више не, јер је овим доделама и она компромитована. За шта је Унија добила Нобелову награду за мир? «Нема објашњења зашто је Европска унија добила Нобелову награду. Она је само доказ да и научници могу да погреше», сматра израелски новинар Бен-Дрор Јамини. Европска унија се показала као неспособна творевина, која је узела учешће у нечасним ратовима на простору бивше Југославије Блиског истока, данас посебно у Сирији, затим у Авганистану и Африци, тако да не може бити речи ни о каквом миротворству. У Европској унији се, како истичу експерти за ову област из Француске, стварају цихадисти, који потом одлазе диљем света да извршавају терористичка дела. Но, горе од тога је што

Унија финасира сваку организацију на Блиском истоку која се труди да онемогући било какве шансе за праведно решавање блискоистичне кризе. Зато Унија нема хероје – већ политичке проститутке, које мисле само о свом личном интересу и интересу отуђених центара моћи.

КАКО ОСЛОБОДИТИ ЕВРОПУ?

Тако мисли и млада «Европска акција – покрет новог европског самосазнања», који жели да уједини оне Европљане којима је доста «америчког начина живота» и „рах амерісане“. Они не желе унијске хероје, јер су носиоци лажи и лицемерја, а што све ствара систем «политичке коректности». Циљ је и изменити Европску унију, послушну САД-у, Европском конфедерацијом, која ће постати важан субјект у међународној политици. Парола: «Напред – до слободне Европе!» Следбеници ове пароле су за Европску акцију хероји нашег доба.

Шта је, дакле, херој? Према грчкој митологији, одакле и потиче овај појам и метафора, то је галантан човек, вођа, тј. посебна класа људи, дете богова и њихових потомака, такође и потомак богова и људи. Хероји се од Богова разликују само по томе што су смрти, али су њихова дела бесмртна. Но, у грчкој митологији има хероја коју су постали бесмртни: Херакл, Асклепије, Полидевк и Локи. Већина хероја су војници, који су уништавали чудовишта и ратовали између себе. Са развојем античке културе хероји су добијали и особине мудрости, музичком надареношћу или брзином. Постојали су и хероји који су то постали на основу способности предвиђања будућности, хероји законодавци итд.

Код филозофа схватање херојства је нешто другачије. Херој је човек који се жртвовао у корист општег благостања. У филозофији о херојству је највише

размишљао Хегел, за кога је херојство последица операционализације националног духа. Данас се хероизација догађа у оквиру процеса проглашења човека путем медија и рекламне кампање, да би се створили национални или интернационални хероји, како би обични људи имали пример или узор. Херојство је и ствар доминирајућих принципа у друштвеном животу – зато је могуће време и без хероја. Поступци хероја су благородни и добротинитељски. Еписки хероји су извор идентитета, јер представљају етнос који се бори против освајача и експлоататора. Приликом стварања еписког херојства, дошло је до стварања лика витеза, часног човека и заштитника. Хероји су оличења лепоте и снаге, узор за низ генерација конкретног народа, јер представљају идеал и моралну норму. Такође су и симболи одређеног народа. Хероји имају ауторитет вође, спасиоца, заштитника и добротинитеља.

Но, када погледамо који се људи нама намећу као хероји, онда се морамо сложити са онима који тврде да «наше време, једноставно, није погодно за хероје». Међутим, чињеница је да могу постојати истински, неусумњиви хероји. Данас, ако је судити по «људима одабраним од стране медија и евроатлантских институција да им доделе награде или звања «личност године» у Европској унији и њеним сателитима, јасно је да доминирају ови други – сумњиви хероји или анти-хероји!

ШТА СЕ ДОГАЂА СА НОБЕЛОВОМ НАГРАДОМ?

Када се погледа ко је све добио, а ко није Нобелову награду после Другог светског рата, не може се мимо закључка да ту нешто није у реду. На пример, Винстон Черчил је добио Нобелову награду за књижевност због својих мемоара, а Ганди је није добио, јер је био противник интереса Велике Британије, која је била главни савезник Норвешке. Године 2009. Нобелову награду добио је Барак Обама, према многим само зато што је председник САД, а не због неких заиста вредних резултата за човечанство. Неки истичу – и као „аванс“, да би водио

мирољубиву политику. Ове, 2013. године кренула је снажна кампања да се додели Нобелова награда Билу Клинтону са образложењем „што је 1999. зауставио српску агресију на Косово и спасао Европу од геноцида“. Но, другачије мишљење имају они који су упућени у проблем и не наседају пропаганди, «Ако је Нобелова награда за мир намењена убицама, онда ће ове године отићи у праве руке», написала је на Твиттеру особа под именом „Лела“. Овде треба подсетити да је познати књижевник Жан-Пол Сартр је у своје време одбио да прими Нобелову награду, јер се додељивала искључиво људима из западном лагера, као и неким дисидентима са Истока за политичке услуге.

ДА ЛИ ЈЕ НОБЕЛОВА НАГРАДА ИЗГУБИЛА ЗНАЧАЈ?

Данас чак и присталице атлантизма, француског проамеричког и атлантистички усмереног портала „Atlantico“, (октобра 2012. године) постављају (оправдано) питање: да ли је Нобелова награда изгубила значај?

Антуан Жакоб за споменути портал „Atlantico“ на ово питање одговара дипломатски, али суштина је у следећем: у области науке, и поред неких промашаја, награда још увек има значај и вредност. У осталим областима за коју се додељује осећа се утицај политике и ту награда губи значај. Проблем са Нобеловом Наградом је у томе што се не може избећи лобирање. Данас су посебно спорне, поред награда за политичку делатност, награде из области медицине, јер је било очигледно да је комисија 2005. и 2008. године „награђена“ од једне фармацеутске компаније да би доделили Нобела њиховим истраживачима.

Ипак, расправа о најзначајнијој награди у свету не престаје. Бројни су заговорници идеје да неким награђенима просто треба одузети награду. Амерички

портал „The Ivanov Report“ окупља заговорнике такве идеје. Међу првима на списку за одузимање Нобела је Обама. Образложење за доделу Нобела Обама посебно вређа ове људе („због племенитог рада на успостављању братства између народа, отказивање од коришћења армије и њено умањење, те за организацију конгреса посвећених миру у свету“). Обама је председник који је повео неколико крајње агресивних и неоправданих ратова, а посебно је све било фарсично с обзиром на учешће САД у нападу на Либију. „Аргументи“ за додели Нобела Обама су и Гвантанамо, пријатељевање са диктатором у Бахреину, због омогућавања производње генетски модификоване хране... **Зато овај портал Норвешки Нобеловски комитет за доделу ове награде назива „кловновима“, јер становништво ове планете увеселавају својим избором кандидата.**

КОМИТЕТ ЗА ДОДЕЛУ НОБЕЛОВЕ НАГРАДЕ ПРЕТВОРИО СЕ У КЛОВНОВЕ?

Жена нобеловца Сахарова, Јелена Бонер, је задивила свет када је 2010. године за „BBCRussian.com“ изјавила да је „Нобелова награда за мир изгубила значај“. Њеном мужу, истиче Бонерова, је додељена да помогне рушењу Совјетског савеза, а Горбачову за само рушење СССР-а, што је у Русији оцењено као највећи геополитички промашај. Ето шта се награђује. Сада је на реду „награђивања“ Кина, тачније противници режима у Пекингу. Можемо мислити шта то значи. Но, Нобелова награда за мир није дискредитована доделом Горбачову, већ („дискредитована је заувек“ 1973. доделом Кисинџеру и Ле Дук Тоу (Le Duc Tho) за „мир у Вијетнаму“), истиче Јелена Бонер.

Зато је 2010. године доделу Нобелове награде Кина бојкотовала, због доделе ове награде њеном грађанину Лиу Ксиаобоу, политичком активисти, који

се бори против режима у Пекингу. Бојкот је уродио подом јер ју је подржало 18 држава: Русија, Саудијска Арабија, Колумбија, Пакистан, Казахстан, Тунис, Ирак, Иран, Вијетнам, Венецуела, Украјина, Куба... И Србија се двоумила, али је у последњи час ипак присуствовала на нивоу државног секретара. Од 44 позване државе које имају дипломатска представништва у Норвешкој, 19 је бојкотовало доделу награде, што је ипак успешан бојкот. Ако томе додамо и две државе које уопште нису одговориле на позив (Алжир и Шри Ланка), онда је углед Нобела заиста пао. На пример, када је 2008. године додељивана Нобелова награда, а међу лауреатима био и веома проблематични Марти Ахтисари, доделу је бојкотовало само 10 држава.

Међу добитницима Нобелове награде за мир 2012. године је и Европска унија. Израелски новинар Бен-Дрор Јамин за лист „Maariv“ се тада запитао како је то могуће. Јер награда мора имати рационални карактер и добро образложење. Но, у случају Уније то одсуствује. Брисел финансира, истиче Бен-Дрор Јамин, све организације на Блиском истоку које онемогућавају мир на овом простору, а и већина негира Израел. Но, најважније је да већина политичких организација и невладиног сектора које финансира Европска унија не прихватају формулу за решавање проблема Палестинаца два народа – две државе, већ само формулу „без Израела“. Зато се Бен-Дрор Јамин пита где је ту борба за решавање конфликта и мир у региону.

Наравно, ни област економије није поштеђена манипулација. Немачки лист „Der Spiegel“ је октобра 2012. године објавио чланак двојице аутора Дејвида Бекинга и Александра Демлинга, који изражавају сумњу у Нобелове награде за област економских наука. Наиме, 1974. године Комитет за доделу Нобелове награде ово високо признање истовремено је доделио двојици економиста са сасвим супротним учењима. Први је био Фридрих Август фон Хајек, ултра-либерал (познат

по раду „Пут у ропство“) и Швеђанину Гунару Мирдалу, убеђеном социјалисти, који се бавио истраживањем сиромаштва. Оба ова лауреата била су незадовољна оваквим поистовећивањем и јавно су тражили укидање Нобелове награде за област економије. Дејвид Бекинг и Алексадра Демлинг на крају истичу да, без обзира не то ко ће добијати ову награду, неће се моћи избећи дискусија о њеном смислу. Аргумент је да ову награду (за економију) није установио Алфред Нобел, већ 1969. године шведска банка Reichsbank, а носи његово име. Главни смисао Нобела данас је у нечем другом. Наиме свету је постало јасно да је избор награђених постао ствар укуса и политичког опредељења, а не научног доприноса – што потврђује и додела ове награде Европској унији.

Наравно, политички представници најмоћнијих и најбогатијих држава су свесни значаја награда за озбиљан научни, политички и други рад. Реакција Русије, на пример, потпуно је оправдана – обновила је награду Лудвиг Нобел. О чему се ради?

Мало је познато да је прва награда са именом Нобелова додељена 1888. у Санкт Петербургу, а друга у Скандинавији 1901. године. Емануил Нобел, отац знаменитог проналазача Алфреда досељава се у Русију 1837. године, пошто је у Штохолму банкротирао. Нобел отвара у Санкт Петербургу фабрику за механику, па, пошто је посао кренуо узлазном путањом, доводи и породицу 1841. године. Алфред, будући проналазач динамита, 1859. одлази из Русије са породицом и враћа се у Шведску. Тада је имао 17 година. Његова браћа Лудвиг и Роберт остају на директорским позицијама у фабрици. У то време Лудвиг постиже у Русији значајне резултате, а најстарији Нобел изводи експерименте са нитроглицерином и машта да заради велики новац. Син Лудвиг, у међувремену, постаје богат јер се занимао производњом уља које се користи код нафтних бушотина. Он је произвео први у свету танкер за

превоз нафте, али и друге специјалне бродове. У то време је био у то време и једини власник таквих бродова. Затим гради први нафтовод и прву у свету фабрику за прераду нафте. Међутим, он 1888. године умире. У то време Нобеле називају „руски Рокфелери“, наводи „Sueddeutsche Zeitung“ 7. марта 2013.

„РУСКИ РОКФЕЛЕРИ“

После смрти Лудвига, породица Нобел у Санкт Петербургу оснива награду са његовим именом. Предвиђено је да се награда Лудвига Нобела додељује научницима и инжењерима који унапређују руску металургију и нафтну индустрију. У то време породица Нобел у Русији постаје мит. Поред послова везаних са нафтом, они су имали и фабрике оружја на северу Русије и производњу дизел мотора за царску флоту. Запошљавали су више од 50.000 људи. Иако су били први руски олигарси, били су омиљени. Градили су удобне и здраве куће за своје раднике, са првим у свету централним грејањем. О свом трошку су школовали кадрове потребне за рад у њиховим фабрикама. У фабрикама су формирали фондове солидарности, а бринули су се и за школовање деце радника. Но, успон породице Нобел у Русији прекинула је социјалистичка револуција и бољшевици 1918. године, те су они напустили Русију преобучени у сељаке. Двоје из породице Нобел који нису напустили Русију, тајна полиција је убила, а њихову имовину конфисковала. Такође, нове бољшевичке власти укинуле су награду Лудвига Нобела и учиниле све да млади забораве на ову породицу.

Током Првог светског рата руска грана породице Нобел била је власник највеће флоте на свету, а Русија произвођач половине светских потреба за нафтом (трећину од тога је производила породица Нобел). И поред тога, царску Русију совјети су представљали као неразвијену, аграрну државу, а о породици Нобел није се смело ништа писати ни говорити. Од „руских Рок-

фелера“ остала је само лоза у Шведској, која је живела у сенци Алфреда Нобела – написао је 1976. године амерички историчар Роберт Толф и књизи посвећеној овој породици. Руси су 2005. године обновили у Санкт Петербургу награду Лудвига Нобела, што је било разумно, али у свету је дочекано непријатељски. У Санкт Петербургу је сачуван гроб Лудвига Нобела, а још увек постоји и кућа у којој су живели. Посебно се бори против ове награде рођак Лудвига – Густав, који је читав случај предао и суду, јер сматра да „недостојни људи желе да се окористе славом његовог претка“. Суд у Санкт Петербургу је, у међувр-емену донео одлуку у корист Фонда Лудвига Нобела, јер презимена у Русији нису заштићена као бренд, али Густав се не предаје. Поднео ја захтев суду за власништвом над патентом и брендом „Лудвиг Нобел“, трговачкој марки у Русији која је заштићена. Деликатност ситуације је у томе што је Густав Нобел желео да оснује награду за „обновљиве изворе енергије“, али су се тој идеји супротставили представници Фонда Нобеле из Штохолма, „Фонд Нобела увек се негативно односи и наставиће тако да се односи према свим покушајима да се уведу друге награде или стипендије са именом Нобела“. Да ли то значи да награђени морају бити по „укусу“ Вашингтона или Брисела остаје да се види.

Обновитељ награде Лудвига Нобела је Јарослав Голко, менаџер Гаспрома, а који води и одељење инвестиција и градње, затим Јевгеније Лукошков, глумац и Ана Јаковљева, председник Фонда Лудвига Нобела. Густав Нобеле нема ништа против Фонда Лудвига Нобела, али истиче да додела награде мора „следити традицију породице“, а то значи да се „не награђују људи који не заслужују награду“. Но, Густав и поред тога, од 2004. године додељује своју награду за „обновљиве изворе енергије“.

Јевгениј Лукошков истиче да не разуме понашање потомка Нобела. „Очигледно, реч је о зависти,

због нашег успешног рада“, изјавио је у интервјуу једним руским новинама. Јавност којој је доста западњачких манипулација са наградама, чије додељивање се врши искључиво по политичким критеријумима, са радошћу је дочекала „руског Нобела“.

ОСОБЕНОСТИ КРИЗЕ У ШПАНИЈИ И ПОРТУГАЛИЈИ

Шпанија и Португалија су две од неколико држава Европске уније најтеже погођених финансијско-економском кризом. Владе ове две државе све су, по саветима „међународних финансијских институција“, ставиле на буџетску штедњу и радикалну приватизацију најпрофитабилнијих државних предузећа, како би се умањило буџетски и спољно-трговински дефицит. Ова политика је, уместо да реши проблеме, изазвала још веће невоље да је и сам опстанак ових држава доведен у питање.

Шпанија и Португалија су до почетка кризе имале економски и социјални образац развоја који се формирао крајем XX века, посебно после уласка у Европску економску заједницу (1986) и зону евра (1999). Овај образац обезбеђивао је Мадриду и Лисабону релативно динамичан развој и модернизацију дела индустрије и сектора услуга. Но, када су наступили криза и латентне негативне тенденције у социјално-економском развоју, појавио се и веома алармантан, чак катастрофичан сценарио будућности иберијских држава.

ОБРАЗАЦ РАЗВОЈА ШПАНИЈЕ И ПОРТУГАЛИЈЕ

Образац развоја Шпаније и Португалије у економији одликовао се традиционалном застарелашћу технологије, а индустрија се ослањала на релативно ниско акумулативне гране индустрије, али које су обезбеђивале запосленост радне снаге. То је текстилна, кожарска и металуршка индустрија, те пољопривреда, бродоградња и ремонт бродова, наравно и туризам. Компаније су имале малу иновативност и улагање у науку. Док су развијеније државе издвајале, од 1,9 до 3,8 одсто БНД за науку, Шпанија и Португалија су, према подацима „Eurostat-a“ за 2011. годину, издвајале од 0,8 до 1,2 одсто националног дохотка.

Уласком у Европску унију, Шпанија и Португалија су биле изложене процесу деиндустријализације, што је довело до пада производње, у Шпанији за 16, а у Португалији за 13 одсто. Но, туризам је цветао. Током 2007. године Шпанију је посетило преко 59 милиона туриста, а то је друго место у свету (прва је Француска), што је донело зараду око 50 милијарди евра (11 одсто БН). Слична ситуација је у Португалији. Снажење туризма довело је до бума грађевинске индустрије (посебно у Шпанији), које је постало локомотива развоја и чинило је од 15 до 17 одсто БНД, што је

три до четири пута више у односу на најразвијеније државе. Године 2006. Шпанци су продали 800.000 станова и породичних кућа, више, како наводи „Eurostat“, него Велика Британија, Немачка и Француска заједно.

И Шпанија и Португалија имале су негативан трговински салдо (више су увозили него извозили) и за протеклих 10 година то је довело до минуса од 842 милијарде евра. Такође, обе државе имају велику зависност од увоза нафте и гаса, што је после 2000. године, када су знатно повећане цене ових енергената, обесмислило напоре две владе смање трговински дефицит.

СОЦИЈАЛНА СФЕРА

У Шпанији и Португалији изграђен је тзв. „иберијски образац социјалне државе“ (комбинација различитих европских социјалних образаца), што је овим државама омогућило да стварају јединствено социјално пространство у Европској унији. Најкарактеристичнија црта овог иберијског обрасца је невезивање социјалне политике за финансијске могућности, што је довело до велике прерасподеле државног новца у корист социјалних давања. На пример, ако је у Португалији 1972. године на образовање, здравство и социјалну заштиту издвајано два одсто БНД, то је 2008. достигло 16 одсто. При томе су се значајно умањила давања на одбрану и безбедност (са 6, 1 на 2, 5 одсто БНД), истиче професорица Јаковљева у монографији „Португалија: криза на европској периферији“. Но, резултат улагања у образовање и медицинску заштиту је видљив: животни век Шпанаца и Португалаца је продужен са 78 на 81 годину.

Централно место у социјалној структури иберијских држава заузимала је бројна средња класа, којој су, 2000. године, припадале две трећине становника. То је било могуће због промена на тржишту рада, посебно због развоја сектора услуга (туризам, образовање, ме-

дицинска заштита) и максималног ангажовања женске радне снаге, што је повећало приходе становништва. Једно од највећих достигнућа у Шпанији и Португалији до кризе биле су „универзалне социјалне гаранције“ – у оквиру којих су се штитили грађани од различитих невоља, а најилустративнији је био пензиони систем који је практично обухватио све грађане. Просечна пензија у Шпанији 2008. године била је 814 евра, како истиче Национални институт за статистику (www.ine.es).

Но, велики прилив имиграната радикално је променио и социјалну и демографску ситуацију, посебно у Шпанији.

ОСОБЕНОСТИ УНУТРАШЊЕ ПОЛИТИКЕ

У обе иберијске државе у тзв. демократском периоду доминирале су две партије: Шпанска социјалистичка радничка партија и Народна партија, а у Португалији Социјалистичка партија и Социјал-демократска партија. Но, већ пред кризу 2008. године водеће партије обе државе манифестовале су кризу политичких идеја, што је узроковало појаву идеолошког вакуума. Партије су почеле да запостављају разраду програма којима би јавности излагали своју визију развоја, а сам партијски рад сводио се на врбовање нових чланова. Ово је довело до снижавања значаја партија у политичком животу и Шпаније и Португалије, а то је, опет, узрвало партијску фрагментацију – дељење на нове, мање партије. Чак се може говорити, истиче руски експерт за иберијске државе, професорица Јаковљева, о нестанку партија као главних носилаца политичке културе, па су се иберијске државе нашле у сличној ситуацији каква је била при појави диктаторско-фашистичких режима Франка и Салазара.

Шпанија и Португалија су на међународном плану кренуле ка Европској унији, као путу без алтернативе, сузивши везе са другим државама по захтевима и геополитичким мерилима Брисела, чак и са некадашњим колонијама у Јужној Америци. Ради се о Иберо-америчкој заједници нација и Друштва португалско говорећих држава. Прво је створено 1991. године и обједињавало је Шпанију и Португалију са 19 држава из Латинске Америке. Друго Друштво је основано 1996. године и ту су се нашле бивше португалске колоније из Јужне Америке, Африке и Азије. Но, потчињавањем спољној политици Европске уније Шпанија и Португалија су изузетно изгубиле, јер су умањиле сарадњу са бившим колонијама, а данас су то веома динамичне економије, које су чак створиле сопствене обрасте развоја. Тако се и на иберијском полуострву политика «Европска унија нема алтернативу» показала као штетна. Ипак, (контролисани) медији избегавају да говоре о штети, већ и даље упиру очи у Брисел. Посебно велику штету иберијске државе имају од чланства у НАТО, али и то је једна од табу тема.

Интересантно је да и Шпанија и Португалија почињу да сарађују са Русијом на пропорционалном нивоу, тј. без штете по другу страну. Русија у иберијске државе извози нафту и нафтне деривате, те пропагира туристичке дестинације ових држава на својој територији. Такође, Русија је један од већих инвеститора у економије ове две државе. Из иберијских држава увози пољопривредне производе и запошљава грађевинску индустрију на својој територији за изградњу стана, путева, водовода, гасовода, а ангажује и менаџере за развој туристичких зона. Такође, постоји врло интензивна сарадња у области науке, образовања и високих технологија. Даљи развој економске и друге сарадње Русије и иберијских држава спречава НАТО, тврдећи да се ради о капиталу «руских криминалних структура», што угрожава безбедност полуострва.

Осим што Европска унија и НАТО спречавају сарадњу Шпаније и Португалије са неким (социјалистичким) државама Јужне Америке и Русијом, појавила се и негативна пропаганда у самој Унији о становницима Иберијског полуострва као «сиромашним рођацима», «болесним људима», «јужњачким нерадницима» и слично. На самом полуострву на таласу кризе и незапослености појавили у се и сепаратистички покрети, где богатији делови Шпаније и Португалије теже да се одвоје и сиромашне суграђане препусте злој судбини. Једноставно речено, тамни облаци надвили су се над полуострвом, а Сунца нигде. Зато су на Иберијском полуострву постала популарна питања «Ко је крив? и Шта урадити да се криза превазиђе?».

На експертско-политичком нивоу у Шпанији и Португалији постигнута је сагласност шта треба урадити, али се грађани, који то треба да плате, противе таквим решењима. Штедња са циљем остварења буџетске равнотеже и дужничка криза притискају грађане, који су међу најнезапосленијима у Унији. У решавање кризе укључио се и Брисел, па је Португалији додељено 78 милијарди евра (52 од финансијских структура Уније, а 26 од Стабилизационог фонда Уније). Такође, Португалија је узела и 26 милијарди долара од међународног монетарног фонда, наводи портал «es.euroarea.eu», што је, ипак, ново задуживање. Такође, по захтеву Брисела и ММФ-а други део програма је приватизација државних предузећа и банака. Тако су се банке, мобилна и фиксна телефонија, електродистрибуција, нафтна индустрија, железница, пошта, водовод, државне телевизијске станице и водећи авио-превозник, укупно 200 највећих компанија, нашли у процесу приватизације, што је доводи до додатног масовног отпуштања радника и смањења плата, као и прилива новца у буџет. Истоветан програм је наметнут и Шпанији. Преласком највећих државних компанија и приватне руке у потпуности ће се изменити суштина

португалске економије. Нови власници су мање-више непознати. Зато се неки аналитичари и питају да ли је циљ кризе била пљачка иберијског полуострва. Друго питање је како ће приватизација довести до изласка из кризе кад је у другим деловима света, мање-више, довела допада производње, чиме се одлаже и излаз из кризе. Управо са ове позиције је наступио нобеловац Пол Кругман, али и нама по злу познати Хавијер Солана, који је рекао «приватизација по сваку цену представља погрешну стратегију». Легендарни шпански социјалиста Фелипе Гонзалес је такође описану политику окарактерисао као погрешну, јер «инсистирати по сваку цену на штедњи, значи и могућност смрти». Све ово се, наравно, одражава и на обичне грађане који су, психолошки речено, у стању вишегодишње депресије и све склонији радикалним идеологијама и лидерима.

ФРАНЦУСКА И РАТ У МАЛИЈУ

Војна операција Француске (у Малију уз помоћ армија Сенегала и Нигерије) почела је 11. јануара 2013. године, а настављена је са подршком САД, Велике Британије, Канаде, Немачке, Алжира и Мауританије. Све што је претходило француском нападу на Мали планирано је раније и медијски припремано током 2012. године да би се јавно мњење сложило са оценом „о неопходности војног мешања“. Иначе, Француска је самоиницијативно предузела акцију и тренутно овом државом уп-

равља команда састављена од неколико грађана Малија и Француске. Француска војна интервенција нема покриће у одлукама Савета безбедности УН, већ је извршена на основу „позива председника Малија“. Акција има шифровано име „Сервал“ (афричка дивља мачка). Треба напоменути да је 21. децембра 2012. године Савет безбедности Уједињених нација усвојио Резолуцију којом одобрава војну интервенцију у Малију, али мандат за то није добила француска, већ армија Малија и армија Економске заједнице западно-афричких држава. Међутим, држава је (Мали) у међу-времену подељена, а армија се распала и појавило се око 800.000 избеглица, што се претвара и у хуманитарну катастрофу.

ИНТЕРВЕНЦИЈА МИМО САВЕТА БЕЗБЕДНОСТИ УН

Што се тиче Француске агресије на Мали, иначе бившу колонију ове државе, она има једну ману – нема разумно објашњење, нити упориште у неком безумном чин Ал Каиде, јер у Малију она уопште није привлачила пажњу својом делатношћу. Француски председник Оландо је изјавио, што је посебно забрињавајуће, да ће „француска војска у Малију остати онолико колико то буде требало“. Државе Африке, посебно Чад и Централна јужноафричка република већ су оптужиле Француску и њене савезнике за распламсавање неоколонијализма. Са овим је сагласан и Александар Мезајев, аналитичар портала „fondsk.ru“, који наводи да напад Француске на Мали значи почетак специјалне операције чији је циљ реколонијација Африке. Подсетимо да су пре тога запоседнути Судан (поделом државе тако да су нафтом богати региони дошли под контролу Запада), Либија, Обала Слоноваче... Да је ово тачно сведочи и податак да **Француска трећину својих данашњих прихода стиче пљачком Афричких држава!** Поред економских интереса, напад на Мали значи и прекрајање граница, јер, како наводи Тома

Вампуј (Thomas Vampouille) за француски „Le Figaro“, један од циљева кризе у Малију је и **стварање нове државе Таурега – Азавад**. Према писању „New York Times-a“ Тауреги, као и исламисти са севера Малија, обучаваани су од стране америчких војних инструктора. Тауреги живе у Нигерији, Мауританији, Либији, Алжиру, Буркини Фасо и другим државама које се граниче са Малијем и спремни су да помогну Французима у Малију у замену за признавање њихове државе.

Французи, иначе, имају дугу традицију убијања Африканаца. Подсетимо да је средином 90-их година прошлог века ова држава извршила напад на Руанду (због убијена три француска војника), при чему је убијено неколико милiona становника ове земље – и ником ништа. Иако је то приказано и на телевизији, јавност се није узбудила.

БОГАТСТВА МАЛИЈА

За Француску и Запад уопште Мали је интересантан, јер поред нафте и гаса има велика налазишта злата, олова, боксита, фосфата, урана, гвожђа, бакра, цинка и сребра. У Малију се узгаја одличан памук, а има и одличне хидроенергетске потенцијале. Акција Запада, предвођена Француском, усмерена је, пре свега, против Кине, која у Малију добија злато и памук у замену за изградњу инфраструктуре (што већ ради у 35 афричких држава). На сличан начин, Запад је протерао током рата у Либији Кину из Обале Слоноваче, где је имала ивестиције у производњу какаоа). Француски интерес је и нафта у Малију, јер тренутно главне снабдевање овим енергентом иде из Русије, коју не може да уцењује, јер има алтернативне купце у Кини и Јапану. Према мишљењу Николаја Малишевског изнесеног на руском порталу «Фонд стратешке културе», Француска и САД су приступиле очигледном прекрајању граница у Африци, а тиме и прерасподелом ре-

сурса црног континента у своју корист. Према изјавама заменика министра спољних послова САД, «афричка нафта је постала сфера стратешких интереса САД», јер је познато да се од осам милијарди барела нових извора нафте седам налази у Африци. Залихе гаса су такође значајне и чине 14,65 трилиона кубних метара или 7,9 посто светских залиха. Према мишљењу америчких стратега, Африка је обавезна да САД испоручује 25 посто све нафте (Ирак доставља свега пет посто америчких потреба).

Држава Мали је огромно пространство величине Тексаса, које контролишу три «хибридне организације», где су исламски екстремисти помешани са транснационалим криминалом. Иначе, до недавно, Мали је сматран узорним примером афричке демократије. Влада председника Амаду Тумана Туре је марта 2012. године била збачена војним пучем, после чега је војска напустила северне регионе Гао, Тимбакту и Кидал и тај простор су преузели међународни кријумчари и исламски радикали. Тиме је овај простор постао извор нереда и безакоња. Споменути мартовски пуч је припреман од 2009. године, јер су САД о свом трошку обучиле око 900 војника и грађанских лица из 44 афричке државе по неколико програма: војном, рад у државним институцијама, медијима и са невладиним сектором. Ови кадрови су већ заузели водеће позиције у оружаним снагама својих држава. Ова обука је важна јер поред веза са америчком владом и армијом обезбеђује и везе са америчким компанијама, чиме су извесне велике зараде у будућности. Другим речима, већина ових кадрова које су обучили Американци заступају њихове интересе у њиховим државама. Управо је амерички питомац, Малијац капетан Амадо Саного, који је прошао америчку обуку по програму међународне војне и образовне припреме (International Military and Education Training), извршио војни пуч у Малију у марту 2012. године, чиме је омогућио садашњу францус-

ку агресију на Мали. Пучиста капетан Саного, после преузимања власти, почео је да око себе шири мит да је афрички Робин Худ, тј. човек који враћа украдено народу. Но, оно што је важније јесте да пучиста сада признаје да армија Малија није спремна за рат, иако на папиру има 10.000 људи, само је око 5.000 спремно за борбена дејства, док побуњеници на северу државе имају око 4.000 људи под оружјем и имају борбено искуство и добро наоружање. Европски експерти сматрају да је потребно око осам месеци да се поново формира армија у Малију, тј. да то није могуће урадити пре септембра 2013. године, наводи портал „postskriptum.me“.

РЕГИОНАЛНЕ ПРОТИВУРЕЧНОСТИ

Север Малија (држава је иначе једна од најсирмашнијих на планети) најбесперктивнији је део ове државе, јер је већи део економије и пољопривредне производње смештен на југу. На северу, осим сиромаштва, проблем је и недостатак воде и велике суше. Северни део Малија чини 70 посто територије државе, а ту живи само 10 посто становништва ове државе. Такође, поред малог дохотка по глави становника на северу Малија, у овом делу је велика и смртност деце. Све инвестиције, како државне тако и стране, сконцентрисане су на југ земље, док је северни део државе игнорисан од стране владе и за време социјализма (1960 – 1968) и војне диктатуре (1968-1991).

Положај севера Малија се мало поправио средином 90-их година XX века, јер су страни инвеститори и влада почели стварати неопходну инфраструктуру и развијати туризам. За економију севера Малија посебно је постао важан посао међународних кријумчара, који је постао основа економског живота регије. Ко год је у овом делу Малија желео да развија неки посао, морао се ослонити на недржавне субјекте – различите паравојне формације, посебно по питању без-

бедности. Држава овде није стварала монопол на силу, а паравојне формације је уништавала војним акцијама, што је изазвало серију устанака током последњих 50 година. У овом делу државе живи и део народа Таурега, а њихов први устанак је подигнут 60-их година XX века, због насилног прикључења овог дела новој држави Мали. Устанак је у крви угушен од стране армије, која је, потом, наставила да контролише север Малија. Други устанак Таурега догодио се 90-их година XX века. Таурегшка заједница се састоји из мноштва кланова, подељених и хијерархијски уређених, па су „потчињене заједнице“ почеле да се буне против владајућих заједница. Сукоб је брзо прерастао у грађански рат у који су били укључени и Арапи и припадници народа Сонгхаји. Разочарани понашањем армије, официри из реда народа Сонгхаји су дезертирали и створили сопствену милицију Ганда Кои, а њен основни задатак је био заштита становништва овог народа. Дошло је до великог сукоба између милиције Ганда Кои и Арапског исламског фронта Азавада (FIAA), те на-родним покретом Таурега за ослобођење Азавада (FPLA).

Влада Малија је ово користила да рашири сукобе између зараћених страна, као и мржњу између етничких група. Армија и влада су подржавале милицију Ганда Кои у овом рату против Арапа и Таурега. Године 1996. уз помоћ локалних религиозних ауторитета и међународних посредника успоставио се некакав мир. У оквиру мировног споразума договорено је да се око 1.600 устаника из реда Таурега интегрише у армију Малија и њима је била поверено чување мира на се-веру државе, што је љутило друге две групације.

Ипак, није се посегло за оружјем, али се овај део Малија претворио у простор у коме владају међународни кријумчари. Импулс за стварање кријумчарских удружења стигао је из суседних држава (Алжира и Либије), које су дале различите државне олакшице за

робу широке потрошње, која је тако постала јефтина. Кријумчари су тамо робу куповали, а потом преносили у Мали. Потом се 80-их година прошлог века развио шверц цигарета, а од 90-их година трговина наркотицима. Самим тим растао је пламен сукоба између различитих конкурентских групација. Шефови кријумчарских организација били су приморани, да би остали у овом уносном послу и заштитили своје интересе, да стварају властите безбедносне структуре, тј. паравојне и милицијске формације. Године 2006. у заједници Таурега дошло је до сукоба јер су лидери устаника сматрали да владајући слој ове заједнице заузима све веће положаје у армији, што они нису одобравали. Да би помогао лидерима Тарега који су га подржавали, председник Туре је опет посегаво за помоћи армије тако што је мобилисао оне који су подржавали устанике, а у помоћ је позвао и Арапе, тачније њихове паравојне формације које су постојале због трговине наркотицима, па је у неколико акција угушио побуну дела Таурега.

НОВИ ИГРАЧ – АЛ КАИДА

Но, ускоро се овде појавио „нови играч“ – Ал Каида исламског Магриба (AQIM), која се до 2007. године звала «Селефијска група молитве и рата» (GSPC). Ова група је у свом почетку била мала, но председник Малија је говорио да његова армија није у стању да је уништи, те да му треба међународна помоћ. Док је међународна заједница «размишљала», «Селефијска група молитве и рата» је утврдила савез са арапском заједницом у Тимбакту. Ова заједница је зависила од помоћи владе и армије Малија, јер су били у сталном сукобу са Таурезима. Међутим, убрзо се показало да председник државе Мали сарађује са «Селефијском групом молитве и рата». Аналитичари из овг дела света су упозоравали да председник Туре штитећи се «демократијом», ствара «дистанциону власт посредством сумњивих криминалних и мафијашких

посредника». Државни службеници су били увучени у индустрију «отмица и тргову наркотицима», коју је водила «Селефијска група молитве и рата». Последица ове сарадње је било неповерење становништва у државне власти на северу Малија. Но, успостављену «равнотежу» између различитих народа и кланова на северу Малија разбила је агресија Запада на Либију, после које је у Мали дошао већи број добро обучених и наоружаних припадника народа Таурега, који су се поделили: један део је ступио у армију Малија, други се пасивизирао, а трећи приступио Националном покрету за ослобођење Азавада (MNLA). Управо су борци овог покрета, у сарадњи са исламистичком групацијом Ансар ед Дин, почели нови талас борбе у јануару 2012. године. Армија Малија, показало се, није била у стању да се избори са овом новом војном снагом. Војни пуч у марту 2012. у потпуности је одстранио Таурега из власти, што је значило и крај постојања државних институција на северу државе. Север Малија тренутно контролише сумњиви и нејасни савез Покрета јединства, Цихада у Западној Африци (МУЈАО) и организације Ансар ед Дин. Ова алијанса становништву намеће шеријат, док су кријумчари у односу на нову власт заузели или неутралан став или ступили у овај савез. Провладине паравојне формације Таурега и Арапа са севера Малија су се евакуисале у суседну Мауританију и Нигерију. На југу Малија неколико паравојних формација са нестрпљењем чека наређење да крену на север, а Ганда Кои се преименовала у нову милицију – Ганда Изо («Деца нација»), јер су у њу, поред младића из народа Согај ушли и припадници народа Фулан. Такође, појавила се и нова организација Бунда Ба Хави («Смрт је боља од нечасности»). Лидер милиције Ганда Изо је новинарима изјавио: «Ми нећемо дозволити Таурезима и Арапима да нас поново поробе. Спремни смо да их уништимо».

Ипак, Французима у Малију не иде баш све као по лоју. Наиме, Француска је извршила агресију на Мали позивајући се на Резолуцију Савета безбедности Уједињених нација бр. 2085 11. јануара, а већ 17. јануара министар иностраних послова Лоран Фабиус, како наводи Франоса Жере (иначе историчар, стручњак за геополитику и основач Француског института стратешких анализа) за француски портал „Atlantico“, започео је акцију тражења помоћи од осталих чланица Европске уније. Захтев за помоћ правдао је „бригом за Европљане у Малију, као и локално становништво у граду Томбукту, које тероришу исламисти“. Тренутно, акцију Француза логистички подржавају САД, Велика Британија, Немачка и Данска, али Французи траже ширу подршку држава Уније. Тренутно помоћ нуде Турска и Пољска, док остале државе још „размишљају“.

РАТ У МАЛИЈУ И ИНТЕРЕСИ САД

Рат у Малију не може мимо питања који су интереси САД у овом делу света. Наиме, Американци су последњих година повећавали своје присуство у овом региону, а 2007. године су у потпуности реформисали руковођење својом војском задуженом за црни континент. Пре тога, Африка је улазила у зону одговорности различитих армија, односно команди. Већина држава Африке је припадала Европској команди (USEUCOM), са изузетком неколико држава, које су припадале зони одговорности Централној (USCENTCOM) и Тихоокеанској команди (USPACOM). До 90-их година XX века Африка је у плановима САД имала другостепени значај, али од Била Клинтона све се мења и Африка добија на значају. Америчка регионална команда за Африку се доста разликује од других, јер нема на располагању војне базе (осим Leronnir у Цибути), а и налази се у Немачкој (Штутгарт), јер су Нигерија и Кенија одбиле да приме Американце на своју територију, а

на ово доста утицаја има и у Африци утицајна Јужноафричка република, која не жели Американце у Африци. Још 2007. године јужноафрички министар одбране Мосиуоа Лекота је изјавио „да већина држава Африке сматра да страним војскама, посебно од стране Пентагона недавно образованом АФРИКОМ-у нема места на црном континенту“. Активност француских оружаних снага у Африци објашњава се недостатком капацитета америчке армије, која је имала друге приоритете. Ипак, Американци раде на стварању својих база у Африци, користећи два изговора: помоћ и обуку армија држава Африке и борбу против (ширења) тероризма (иако су део терористичких организација и сами створили). Ове, 2013. године, САД су планирале да пошаљу 3.500 војних стручњака у 35 афричких држава (од 50 до 800 у сваку државу), као испомоћ тамошњим инструкторима, саветницима и техничком особљу. Американци имају различите интересе у Африци, а највећи су да ресурси овог континента, посебно сировине, служе развоју САД и Европске уније, а не Кине, Индије, Ирана и Русије. Овим се објашњава и учешће европских војника у акцији у Малију, која уопште не противуречи америчким интересима. Другим речима, низ преврата у Африци догодио се током агресије НАТО-а и Запада на Либију, које је извршила Француска. Наиме док је јавност била концентрисана на Либију, уз помоћ Легије странаца и домаћих издајника Француска је извршила преврате у неколико афричких држава. Циљ ових акција је био пресецање дотока сировина из Африке Кине и Индији, како би се успорио, а потом и онемогућио њихов развој. Познато је да су Кина и Индија значајније допринеле развоју Африке, јер нису освајали армијом и сировине плаћали стакленим перлама, већ развијали локалну инфраструктуру, а сировине плаћали здравом валутом. То је довело до истискивања западних компанија из Африке, самим тим и до умањења зараде. Пример Кине следили су Индија, Иран, Бразил и Русија. Са овом експанзијом

развијајућих држава Запад се не може борити економским средствима и тржиштем, јер ту очигледно губи битку. Зато је у оквиру западне политике примат добила војна сила и политика „завади па владај“. Јер, ако се не може поткупити владајућа елита могу се пронаћи поглавице неког племена, клана или шверцерске групе, наравно и исламисти, који су вољни да сарађују са САД. Стварањем хаоса, Запад планира да елиминише непослушне елите и постави своје кадрове, које у међувремену обучава, како за дужности у армији тако и у државним институцијама, медијима, политичким партијама и невладином сектору, истичу аналитичари руског портала „odnako.org“.

СПОЉНА ПОЛИТИКА ПОЉСКЕ: ИЛУЗИЈЕ И ТАЈНИ ЗАТВОРИ

Почетком априла Пољска је обелоданила да је донела „нову“ спољну политику земље. Документ је припремила група стручњака на челу са Радославом Сикорским, министром спољних послова, а његова суштина је следећа: Пољска ће тежити још интезивнијој интеграцији у структуре Европске уније, јачању улоге Пољске у војној политици Уније и даљој, појачаној операционализацији антируског пројекта „Источно партнерство“, те залагању за привилеговани однос са Немачком.

Што се тиче интеграција у Унију, Пољска ће се залагати за јачање институција ове глобалистичке творевине на основу федералистичких принципа. Сикорски сматра да је Европска унија од највећег интереса за Пољску, те да ће Варшава следити интеграције у области пореза, економије и политичке сфере, јер само такав став чланица може гарантовати Унији да ће превазићи актуелну политичко-економску кризу. Према мишљењу пољског министра, Савет Европске уније мора своје надлежности предати свом председнику и председнику Европске комисије, те ове функције учинити изборним, затим увести општеевропски бирачки списак, чиме би се укинули национални бирачки спискови. Европски интереси су, како је истакао пољски министар, унети у приоритете пољске спољно-политичке делатности.

НЕМАЧКА КАО УЗОР

За Пољску најважнији партнер у оквиру Уније је Немачка, а што је важно: две земље деле заједнички став о даљој судбини и развоју Европске уније, а посебно је од значаја то што да између новог немачког председника, Јоахима Гаука и пољског председника Бронислава Коморовског постоје пријатељске везе.

Од других приоритета Варшава је издвојила очување своје стечене позиције унутар Уније, где Пољска учествује у доношењу одлука и решења, а ово је важно, јер постоје индиције да после потписивања договора о порезима, Француска и Немачка желе да прекину праксу договора и примене сценарио диктирања (својих) услова осталим чланицама. Такође, Француска и Немачка у области војне политике и ширења „европских стандарда“ у економској и политичкој области на Украјину, Белорусију и Грузију немају своје интересе и неће да се довољно залажу за интересе осталих чланица у овом региону, па и Пољске, јер се

тима сукобљавају са Русијом, са којом имају добре економске односе.

„Нова“ спољна политика има и подршку већине посланика у националном парламенту (власт чини коалиција Хришћанско-демократске партије, „Грађанске платформе“ и Селјачке партије (PSL). „Нову“ спољну политику Варшаве подржава и опозиција са левеце – Покрет Паликот и Социјал-демократска партија „Пољска левица“).

МИЛИТАРИЗАЦИЈА СПОЉЊЕ ПОЛИТИКЕ

Део посланика је, међутим, истакао да нема плана уласка у евро-зону, па све планирано може остати мртво слово на папиру. Такође, пољски посланици су приврженији ставовима САД него Уније, па жале што нема веће интеграција (због вета Британије) у области одбране и што пољска армија није учествовала у нападу на Либију. Но, „критика“ „нове“ спољне политике је дошла и од десне опозиционе партије „Право и правда“. Њен представник, Кшиштоф Шчерски (Krzysztof Szczerski) истакао је проблем неактивности у области спољне политике актуелне владе и тражио „да се коначно преузме активна улога и изван Уније, у Источној Европи и на Кавказу“, где треба подржати амбиције Грузије, коју спутавају Немци и Французи. Јасно је, дакле, да се овде мисли на антируску-делатност и сузбијање руских интереса у овом региону, што траже САД. Представници ове партије мисле да у Унији треба створити заједничку спољну политику, створивши пет зона: западну, северну, јужну, балкански у источну. У „Источној политици“ Варшава се мора изборити за лидерску позицију по питању Украјине, Молдавије и Белорусије, јер је то зона интереса Пољске и из њих се мора протерати Русија, што је, мора се признати, прилично милитантна позиција.

Иначе, како пише пољска „Gazeta Wyborcza“ из пера Марчина Војчековског, управо Пољска и Немачка формулиши политику Европске уније према Русији. Од Русије ове две земље очекују да се „демократизује и прихвати евро-атлантске интеграције, а не да спроводи своју геополитику евроазијства“. То ће од Русије учинити „предвидивог партнера на међународној ацени, али и у области енергетике“. Такође, документ садржи и позив Русији да уђе у евро-атлантске интеграције („Уз помоћ Европске уније Москва би нашла своје место у демократској Европи коју одликује слобода и напредак“(!?). Но, опозиција овој позицији су Французи, Холанђани, Италијани и што је интересно и сами Немци (што сведочи о отуђености неких политичких центара Немачке), које интересује само бизнис, а не политичка демагогија и атлантистички авантуризам.

КАКО У ВАРШАВИ ЗАМИШЉАЈУ РУСИЈУ?

Пољска од Русије очекује да „поштује људска права“ и да се коначно реше конфликти у руском окружењу (Приднестровље, Јужна Осетија и Абхазија, наравно на штету Москве). Од Москве се очекује да учествује и „у решавању конфликта на Блиском истоку“ на страни демократије, а против тамошњих „диктатура“. Другим речима, стало се на страни САД, Европске уније и НАТО-а, што је, јасно је, рачун без крчмара и неосновани списак жеља. Када се сагледава „нова“ спољна политика Пољске, добија се утисак да у Варшави замишљају да је Русија златна рибица које испуњава жеље сваког намерника, па и Пољака. Другим речима, спољна политика Пољске је више авантуристичка, нереална и прожета списком жеља, а не реалним могућностима Варшаве.

Но, Варшаву је (не)очекивано стигла казна и потврда да води авантуристичку спољну политику. На-

име, као су пољски медији објавили, не без утицаја страних медија и центара моћи, на територији Пољске су се налазили тајни затвори ЦИА, док жучне расправе ко је одговоран и како ови затвори утичу на позицију Пољске у Унији, Европи и свету још трају.

Пољско тужилаштво је сакупило доказе о постојању у Пољској тајног центра у којем је ЦИА држала своје грађане, али и грађане других држава оптужене за тероризам, а који су киднаповани и доведени у Пољску. Приликом испитивања затвореника у тајним затворима у Пољској коришћене су „неконвенционалне технике испитивања“, као што су лишавање сна, смештање у веома уску собу испуњену црвима (да се затвореник не може бранити), премлаћивање и излагање чувеном „дављењу“. Како је утврђено од пољског тужилаштва, један затвореник је био подвргнут „дављењу“ 84 пута у року од само месец дана. Пољско тужилаштво је оптужило за организацију и рад тајних затвора ЦИА познатог неокомунисту и сада већ бившег шефа Обавештајне службе, Збигњева Семјентковског, (бившег) премијера Пољске Лешека Милера и (бившег) председника државе, Александра Квасневског. Каква ће утицај овај догађај на међународну политику имати и саму Пољску остаје да се још анализира. Представници власти се бране да нису знали шта раде Американци, јер нису, наводно, имали приступ тајном затвору, пошто су објекте издали страној обавештајној служби, без права контроле.

„ДЕМОКРАТСКА“ МУЧЕЊА У ПОЉСКИМ ЗАТВОРИМА

Друго питање које се у пољски медијима поставља, јесте треба ли веровати савезницима, пре свега Американцима. Јасно је да Американци нису смели да држе тајне затворе на својој територији, па су то урадили у државама у којима су имале на власти своје људе – такозване петоколонаше. Истрага је показала

да Пољска није била усамљена, те су слични затвори постојали (и постоје?) и у Литванији и у Румунији. Међутим, комисија Европске уније је за питање тајних затвора дошла још уља на ватру, јер је утврдила и то јавно и саопштила, да је постојала светска мрежа која је служила ЦИА за тајни рад и организацију нелегалних затвора, те да су њу, поред осталих држава из света, добровољно чиниле и 14 држава које улазе у Савет Европе.

Што се тиче Пољске, Комисија Уније је утврдила, да су у тајном затвору у Пољској били грађани САД и Саудијске Арабије, (који су још увек у затвору у Гуантанаму). Даљом истрагом утврђено је да је у стварању тајних затвора у Европи посебно значајну и ружну улогу имао НАТО. Но, Комисија Уније није успела да прикупи и саопшти детаље, јер је НАТО одбио сарадњу (толико о цивилној контроли војске у западним демократијама).

Све ово, јасно је, руши репутацију Пољске. Јер, ако Пољска жели да буде демократска и цивилизована држава, узор Белорусији, Украјини и Молдавији, онда власти морају поштовати како свој Устав и законе, тако и међународне правне норме, а они не дозвољавају тајне затворе страних држава на сопственој територији. Следеће питање је питање метода испитивања затвореника, а они су такви да су далеко хиљаде светлосних година од правила цивилног друштва и реалне демократије. На суду ће бити да одлучи ко је крив, но већ сада је, како истичи пољски аналитичари, питање да ли Пољска има снаге да са овим проблемом изађе на крај, јер оптужени су важни проамерички политичари, које прекоокеански савезник већ жестоко брани.

Најважније питање које, после свега, постављају пољски аналитичари гласи: које и какве су политичке последице за Пољску после објављивања докумената

да су на њеној територији постојали тајни затвори ЦИА?

ПОЉСКА – ПОЛИТИЧКА ПРОСТИТУТКА

Према до сада обрађеним информација, последице су велике. Губитак поверења партнера из Уније и света у Пољску је очигледан, јер почињу да је разматрају као америчку колонију, без икакве самосталности и идентитета. Такође, Пољска ће постати мета освете терористичких исламистичких група, чиме је безбедност државе и становништва угрожена. На унутрашњем плану тајни затвори су већ изазвали штету и у самосазнању самих Пољака. Пољска је, да пренесемо општи став њених грађана, суверена држава која треба да има своје достојанство и пред Вашингтоном и пред Москвом, а тајни затвори показују да је тај суверенитет нарушен од стране САД, због тренутне политичке користи отуђених од народа политичких елита. Другим речима, **Пољска се у светској јавности представила као политичка проститутка**, где је све могуће урадити ако неко од важних политичара у земљи има од тога личне користи. То обичне грађане Пољске, који очигледно воле своју земљу, боли, јер неодговорни евроатлантистички политичари све продају – од државе до националног поноса.

III
ГЛОБАЛИЗАЦИЈА НА
АТЛАНТИСТИЧКИ НАЧИН И...

ГЕОПОЛИТИКА, ПРАВО И ИДЕОЛОГИЈА

Право је веома сложена појава, па се при одређивању његовог појма наилази на најразличитије ставове. Поједине дефиниције права се међусобно разликују најчешће по томе што обухватају различите елементе права, који сви стварно и постоје у праву. Тако ће једни дефинисати право као норме које санкционише држава својом принудом; други – као скуп норми и друштвених односа који су њима регулисани; трећи ће истицати циљ пра-

ва, па ће га одредити као средство за остварење реда и мира у друштву итд.; четврти ће обратити па-жњу на објективно дате елементе права које људи који право формулишу морају узети у обзир, па ће право дефинисати као поредак одређен „природом ствари“, људском природом, природом друштва или Богом, насупрот онима који говоре о друштвеној, односно класној условљености права итд.¹³⁴ Ни у марксизму нема пуне сагласности у одређивању појма права. Право, према марксистима, одумире управо у мери у којој престаје бити израз и оруђе власти једног дела друштва над другим, уколико више постаје општедруштвена наместо класне норме.¹³⁵ Но, данас се по овом питању иде у супротном правцу: право све више постаје инструмент и оруђе транснационалних корпорација и денационализованих елита.

Данас, осим идеолошких, знамо да постоје и геополитичке основе у коренима различитих правних система. Наиме, геополитика разликује два правна система: романо-германски („филозофија копна“) и „опште право“ англо-саксонског света („филозофија мора“), који непосредно утичу на принципе организације друштвеног живота.¹³⁶ Најважнија разлика код ове две гране права је у формалним изворима права. Правна филозофија код припадника копна носи религиозни карактер и ту, скоро, правни принципи нису подложни променама, а у правној „филозофији мора“ промена права и његово непоштовање сматра се нечим природним. Ове чињенице нас доводе до другог појма

¹³⁴ *Politička enciklopedija*, Savremena administracija, Beograd, 1975, str. 810.

¹³⁵ Исто, стр. 811.

¹³⁶ Мямлин Кирилл, Столкновение цивилизаций на «поле права», http://communitarian.ru/publikacii/pravo/stolknovenie_tsivilizatsiy_na_pole_prava/

– појма идеологије, јер сва ова напред наглашена сазнања нас упућују на снажно присуство идеологије, ма како да се приступа праву са аспекта политичких идеологија или геополитике.

Термин „идеологија“ први пут се појавио 1796. године у научном раду француског филозофа Дестјута де Трасија у раду „Пројект идеологије“. Почетком XIX века исти аутор је објавио четворотомно истраживање „Елементи идеологије“ у којем је покушао да разради методологију уз чију би помоћ систематизовао идеје новог времена и створио *општу теорију идеја* или науку о идеологији која би имала задатак да истражује природно произилажење идеја и „илузорних мисли“.¹³⁷ Данас се идеологија, углавном, дефинише као систем идеја, погледа, представа, осећања и веровања о циљевима развоја друштва и човека, а такође и као средство и пут постигнућа ових циљева оваплоћених у вредносним оријентацијама, убеђењима, актима воље и подстицајима (човека или људи) у својим истинским стремљењима и циљевима које су он или они поставили пред себе.¹³⁸ Идеологија може имати позитивне, али и негативне импликације на друштвену збиљу, па тако и право. Идеологија може да човека мотивише на добра дела, али и злочине.

Да је тако, потврђују и актуелни проблеми код следбеника филозофије права мора, односно англо-саксонског права, као што је: појава модерног робовласништва (иако све државе имају правну регулативу која ово забрањује), корупција, правни вакуум у коришћењу одређених ресурса, посебно интернета, све чешће „укидање права на рад, образовање и лечење“, неле-

¹³⁷ Е. М. Бабасов, *Основы идеологии современного государства*, 2-3 издание, дополненное, Амалфея, Минск, 2004, стр. 8.

¹³⁸ А. С. Майхрович, *Идеология: сущность, значение, возможность*, „Право и экономика“, Минск, 2001, стр. 13.

гална трговина људским органима, приватизација водних и других ресурса који имају општедруштвени значај, све гори правни положај жене у неким деловима света (на пример у Саудијској Арабији мушкарац не одговара ако убије своју жену и ћерку, посебно ако је то мотивисано „заштитом части“).¹³⁹ „Најновија искуства из рата у Заливу указују и на спремност да се прибегне сваком расположивом средству, тако да само по себи питање права човека, појединца и старање о њему постаје беспредметно. Та права су у таквим околностима предмет системских кршења, а не доследне заштите“.¹⁴⁰

Такође, нека правна документа Европске уније изазивају не само културолошки већ и правни шок. То се односи, на пример, на Европску конвенцију о борби против насиља, која, као што је то случај у Пољској (потписан децембра 2013. године), изазвала жестоки отпор, посебно Римокатоличке цркве. Бискуп Јозеф Михалик је изјавио да је „Конвенција удар на породицу, а слични правни документи су чудовишне лажи, које намеће Европска унија.“ Конвенција изазива спор око дефиниције пола, штетних права деце, заштите хомосексуалаца и трансвестита.¹⁴¹ Опет се, дакле, ради о имплементацији идеологије уз помоћ права у друштвени живот, док је сам узрок сукоба геополитички.

¹³⁹ Види: Zoran Milošević, *Geopolitika*, Evropski univerzitet, Brčko, 2013, str. 281–285.

¹⁴⁰ Vladan A. Vasiljević, *Prava čoveka između politike i prava*, u zborniku dokumenata: *Prava čoveka*, Prometej, Beograd, 1991, str. 6.

¹⁴¹ Martyna Bunda, Joanna Drosio-Czaplińska, Pyskówka nad przemocą, *Polityka*, 01/01/2013

ПРАВНА ИДЕОЛОГИЈА И ДИСКРЕДИТАЦИЈА МИТА „О ПРАВНОЈ ДРЖАВИ“ ПРИПАДНИКА МОРА

Као у основи политичка творевина **право** увек има неке идеолошке црте које су израз посебних интереса и вредносних садржаја које у правне институте уграђују субјекти права. У том смислу свако право је интересно и вредносно обојено што значи да идеолошки неутрално и у том смислу „чисто право“, не постоји. Из тога не следи да право нема своју релативну аутономију. При чему се овде рађа нови мит, да у демократским друштвима постоји већа аутономија, а у ауторитарним много мања.¹⁴²

Међутим, последње деценије XX века и првих 13 година XXI века дискредитују овај мит „о релативној аутономији права“ у демократском друштву (у којем подразумевамо Запад, односно заговорнике политичке филозофије мора). Друштвене последице таквог идеолошког и правног волунтаризма су веома негативне. Међу њима је најштетнија свеопшта **правна несигурност** која не само што омета него често и потпуно онемогућава рационално функционисање друштвених институција и одговарајући квалитет живота у таквим друштвима који би био могућ кад би се право поштовало. Правну несигурност шире пре свега САД, јер се на основу своје економске, војне и политичке моћи увек поставе изнад права. У оваквим околностима, питање које је поставио Ноам Чомски – Зашто је, што год САД да раде, то законито, а код других не?¹⁴³ - предс-

¹⁴² Милован М. Митровић, *Увод у социологију и социологију права*, друго издање, Правни факултет/Службени гласник, Београд, 2007, стр. 279.

¹⁴³ Noam Chomsky, Why It's Legal When the US Does It, *The Nation*, 05/02/2013. Пitanje je zapravo iz knjige Čomskog «Power Systems: Conversations on Global Democratic Uprisings and the New Challenges to U.S. Empire» (Систем

тавља увод у данашњу немоћ (међународног) права. Но, то је у складу са правном и политичком филозофијом мора, према којој је, како смо нагласили, право ту да се мења и крши.

Цивилизацијски плурализам и различитост друштвених система су способни да формулишу различите обрасце права. Но, у сваком систему основна карактеристика правног живота је развијеност правне свести, те способност да се живот људи у заједници регулише правним и обичајним нормама. Наравно, све те норме и обичаји морају бити прихваћени и примењиви у свакодневној животној пракси.

У централизованим политичким системима и доминирајућој улози државе плуралност правног живота „маскира се“ и искључује из сазнања људи, при чему доминира етатизовани образац права. У сложеним и децентрализованим друштвима, где постоји дубока стратификација¹⁴⁴ (поделе на класе) и различите аутономне културне институције постоје могућности за живот различитих правних школа и праксе. У овим друштвима се признаје постојање права и ван државе. Највећа разлика у праву, проистекла из социјално-културних услова, је правна свест и пракса Истока (муслимана) и Запада (хришћана).¹⁴⁵

Правни плурализам и сукоб правних школа и мишљења у живот уноси многа нејасна схватања и теорије, које отворено или прикривено наступају као

власти: беседа о глобалним демократским устанцима и о новим изазовима америчкој империји).

¹⁴⁴ Види: Zoran Milošević, *Sociologija*, Evropski univerzitet, Brčko, 2012.

¹⁴⁵ Право и идеологија, Коммуникативна концепција права (проблеми генезиса и теоретико-правовог обосновања), <http://www.law-students.net/modules.php?name=Content&pa=showpage&pid=197>

идеолошке концепције.¹⁴⁶ Овде морамо рећи да не постоји јединствено схватање идеологије. Једни сматрају да идеологија има вредносно-практични карактер и усмереност на практичну делатност, јер просуђује шта је „добро“, а шта „зло“. Зато право које наступа са позиција идеологије има у себи скривене вредности и оријентације. Но, редукција права на било које вредности изводи правну науку из области науке дајући му искључиво идеолошки карактер. **Зато је веома важно, колико је то могуће, разграничити право од идеологије.**

Правне идеје, односно правна идеологија садржи:

- Представе људи о жељеним правним нормама и о потребним законима;
- Однос према постојећим законима: прихватање или неприхватање;
- Правна идеологија увек је дефинисана класним интересима, а они су, према мишљењу марксиста, скоро увек, економски;
- Најважнији фактор који формулише правну идеологију јесу интереси људи, јер ту се манифестује однос према актуелној стварности, што се имплементира у економску сферу, а потом и у идеолошку.¹⁴⁷

¹⁴⁶ Исто.

¹⁴⁷ Правовая идеология: содержание, формирование,
http://www.studylaw.narod.ru/livshic/livshic_2_5_1.htm

Ниво правне културе је друштвени показатељ, који открива место и улогу права у животу друштва. Правна култура одликава однос према праву, познавање права и закона и спремност да се поступа у складу са законима, затим уважавање правосуђа, обраћање суду за заштиту својих права, одрицање од коришћења незаконитих средстава за остварење својих циљева и решавање конфликта. Пра-

- Људски интереси су бројни и обухватају не само економску, већ и друге сфере: национално питање, религију, културу и политику, а један од интереса је и формулисање правне идеологије.
- Специфичност правне идеологије у односу на друге идеологије произлази из специфичности самог права и његове улоге у формирању друштвеног поретка и, на крају,
- Правна идеологија формулише правну културу друштва.¹⁴⁸

Познати словеначки социолог, Сергеј Флере, у једној анализи посвећеној управо теми права и идеологије истиче да право садржи у себи и политички дискурс (идеологију), што даје овој области гipкост и могућност да се користи у различитим ситуацијама.¹⁴⁹ На пример, права човека, могу да се искористе за бомбардовање и уништавање цивилних циљева и мирног становништва (мостови, путнички возови, болнице итд. током агресија НАТО-а на СР Југославију или напада САД и њених савезника на Ирак и Колумбију. Некадашњим или актуелним санкцијама Србији, Ираку, Ирану и другима Запад не дозвољава да се тамошњој деци достављају важни прехранбени производи и лекови, а све је „у оквиру међународног права“. У

вна култура и правна свест одражава и ниво развоја једне државе и народа. Скоро свака држава има свој ниво развоја и у њему се одсликава и правна култура, развој права и правна свест.

¹⁴⁸ Владимир Борисович Исаков, Право и идеология в демократическом обществе, <http://www.lawinrussia.ru/node/178027>

¹⁴⁹ Сергей Флере, Права человека и идеология капиталистической глобализации: взгляд из словении, <http://left.ru/2004/16/flere115.html>

„оквиру права“ је и финансирање различитих војних формација у Латинској Америци, које се боре против свог народа. У савременој правној идеологији, права човека се схватају као класична политичка права (слобода речи и штампе, окупљања, опште право гласа, итд), а занемарују социјална права, као што је право на рад, приступ храни и лековима. Покрети у „Трећем свету“ за уклањање стране доминације (борба против неоколонијализма) и експлоатације, као и сиромаштва се спречава, чак и отвореном војном силом.¹⁵⁰ Тако је у капитализму. Право се користи у контексту политичких права, одвојено од социјалног, економског и културног контекста. Зато Флере изводи закључак да су друштвене науке уопште, па самим тим и право, посебно теорија права и државе, тесно повезане са идеологијом конкретне друштвене групе. Но, све ово говори о пристрасности, а то како би рекао познати руски правник и филозоф, Иван Иљин, „деформише одговор“.¹⁵¹ Овде треба рећи да актуелна правна идеологија Запада деформише и улогу судова, посебно за извршене ратне злочине, јер „феномен су 20. века, повезан са процесом израстања САД у велику силу. Они су често судови ратног победника, који бира суд и одређује судије, дефинише истину, моралне и правне норме. Из америчког историјског искуства развила се и пракса да суд не само што суди за злочин него и сам постепено постаје инструмент ратовања, политички“.¹⁵² Нека суђења за тешке злочине, превасходно из политичких

¹⁵⁰ Види: Зоран Милошевић, *Повратак белих господара*, ЗМ и Клуб српских родољуба, Београд, 2012.

¹⁵¹ Иван Иљин, *О супротстављању злу силом*, Zepher book world, НИЦ Војска, Београд, 2001, стр. 7.

¹⁵² Жељко Вујадиновић, Међународни кривични суд за бившу Југославију као израз свог времена, *Политеа*, бр. 1, Бања Лука, 2011, стр. 225.

разлога, нису ни покренута, а нека су покренута, иако нема кривице или није злочин.¹⁵³

ДА ЛИ ЈЕ СЕКУЛАРИЗАЦИЈА ДОВЕЛА ДО КРИЗЕ ПРАВНЕ СВЕСТИ?

Криза правне свести и претварање права у голу идеологију, која треба да оправда доминацију Запада, односно САД и њоме прокламовану глобализацију, делује крајње штетно по људску заједницу. Док је савремени „просвећени“ човек склон под утицајем идеологије глобализма да посумња у значај отаџбине, патриотизма и национализма, или да једноставно одбаци ове драгоцене основе живота, што код денационализованих елита представља беспоговорну норму, дотле деструкција *правне свести* није у жижи јавности, иако се она убрзано одвија. Оно што највише о чему савремени човек размишља, јесу његова лична права и привилегије, заправо, како да их се домогне прошири на све стране, не излажући се по могућности судским непријатностима. Међутим, о томе да актуелно право у земљи – закон, указ, овлашћење, обавеза, забрана – не може да постоји и примењује се изван живе правне свести, не може да сачува ни породицу, ни поредак, ни државу, ни привреду, ни имовину, о томе савремени човек скоро и не помишља. То води двома последицама: с једне стране актуелно државно право, такозвано *позитивно право*, не може да се *усавршава* по свом *садржају*, и почиње да се осуђује и одбацује у целини као безвредно „буржоаско право“; с друге стране, долази до лаганог подривања и постепеног слабљења његове организаторске, регулативне и заштитне *животне снаге*.¹⁵⁴

¹⁵³ Исто, стр. 226.

¹⁵⁴ Иван Иљин, *Пут духовне обнове*, Логос, Ант, Београд, 1998, стр. 145 – 146.

Поред бројних друштвених група и обесправљених класа, који истичу и обојеност права идеологијом, ту су и марксисти и феминисткиње. Ако су марксисти указивали на злоупотребу права од стране буржоазије, феминисткиње су указивале на мушку злоупотребу права, односно да уз помоћ права и због тог (мушког) права није могуће остварити равноправност полова. Наиме, феминисткиње истичу да постоји неравноправност у сфери професија, материјалног благостања и приступа политичкој власти, насиља у породици, према власништву над имовином и наследном праву, итд. Према мишљењу М. Фокулта (M. Foucault), реч је о феномену злоупотребе права, које се састоји у срастању права са мушком културом. Ова култура користи право за такво формирање социјалних категорија и норми понашања које лишавају жену правног лека. Ово налази свој израз у свеукупној правној процедури:

1. Право се декларисало да однос мушкараца и жена није могуће регулисати правом. Самим тим јавља се илузија о неутралности права у питањима каква су проституција и експлоатација жена.
2. Право тврди да у материјалне доказе може бити укључена сексуална историја жртве, а не оптуженог. Самим тим маса правних решења у области насиља усмјерава се против жена.
3. Правна аргументација се формира у категоријама случајева – изузетака. Апелација на изузетке производи типично мушка преубеђења у односу на жену. При том се то образлаже заштитом интереса жена које представљају објекат суда. Резултат тога је да се правник оградају од алтернативе бити професионалац или стати на феминистичку по-

зицију. То, наравно, доводи до тога да жене са крајњим подозрењем гледају на право.¹⁵⁵

Искуство различитих друштвених група, па у том смислу и жена, са правом демаскира његову идеолошку улогу коју, у суштини, транслатира и пропагира либерални индивидуализам. Но, све ово доводи до кризе правне свести, јер ако се друге области људског живота злоупотребљавају то може да се и поднесе, али ако се право злоупотреби и уништи правна свест код људи онда се стварају услови за свеколику примитивизацију и стварање околности у којима ће се појавити голи дарвинизам и борба за преживљавање.

Данас преживљавамо период када је правни поредак посвуда несигуран и уздрман у својим темељима, када се велике и мале државе налазе пред могућношћу пропасти и распада, а светом се шире сверазарајући ковитлаци или чак удари револуционарног ветра, који угрожавају целокупну људску културу.¹⁵⁶

Савремено човечанство проживљава *кризу правне свести*. Светска историја не доживљава овакву кризу први пут, довољно је да се сетимо пропасти античког света. Тада је та криза започела са лаганим али неминовним распадом религиозности, који је постепено захватио и породични живот и правну свест. „Правна свест која је изгубила своје религиозне корене, показала се неспособном да одржи и одбрани монументалну државност и културу Рима, и неумољива историја је таквој правној свести изрекла своју пресуду“.¹⁵⁷ Спас и обнова светске правне свести и правног поретка дошли су тада од *хришћанства*. Овај

¹⁵⁵ С. Smart, *Feminism and the Power of Law*, London, 1989, p. 2.

¹⁵⁶ Исто, стр. 146.

¹⁵⁷ Исто.

закључак је логичан, јер долази из перспективе копна, где право има религиозне корене, који се тешко мењају. Закључак, наравно, има у потпуности геополитички контекст.

Хришћанско учење, заправо, није дало људима никакво ново учење о праву, о правној свести, о држави и политици, о законима и суду, о правима и стаљима; оно је такорећи све ове ствари померило у други план као неважне, а према интерпретацији из првих векова оно их је чак на неки начин одбацивало и осуђивало. Оно се радије окретало последњим, најдубљим источницима људског духа. Хришћанска религија је учила човека новом односу према Богу и људима. Она га је позивала на *живо јединство с Божанством* у целовитој, пожртвованој *љубави* и на живо јединство с ближњима у искреном *богољубивом човекољубљу*. Али у том позиву провејавао је некакав божанствени, религиозно-морални дух чије је обитавање у човеку сугерисало нов приступ према свету у целини, а потом и према *праву* и *државном животу*. Но, последњих неколико векова у Европи је слабио утицај религије, а култура се „ослобађала“ – секуларизовала се, што је човечанство увело у *ирационалну кризу*, која је захватила све, па и право и правну свест. „Целокупно унутарње *правно искуство* човека почело је постепено да се крњи и дегенерише“.¹⁵⁸ Правна свест је постајала неутемељена, њени мотиви и побуде су постајали све површнији, она је почела да губи свој племенити правац. Правна свест је заборавила да разликује добро и зло, право и неправде; све је постало условно и релативно, угњездиле се буржоаска беспринципијелност и социјална равнодушност, приближила се епоха духовног нихилизма и отворене подмитљивости. Ово је погодовало процвату различитих идеологија, које су објашњавале, али и правдале овакво стање.

¹⁵⁸ Исто, стр. 149.

Према Иљину, идеологија марксизма је разрадила „формулу дегенерисане и расточене правне свести“.¹⁵⁹ Она гласи: „Држава је релативна, условна равнотежа једнаких људских индивидуа које нису ништа друго до материјална бића која подлежу квантитативном мерењу и пребројавању“. Овакво стање правне свести карактеришу следећа обележја: негирање духа, духовне личности, духовне културе, вере, породице и права као самосталних вредности; свођење људског живота на материјалне процесе, материјална мерила и материјално благостање; неверовање у снагу личне слободе, иницијативе и органске, стваралачке равнотеже личног и друштвеног живота; вера у снагу механичке покорности, диктаторске наредбе и забране, у снагу мржње, класне борбе, револуције, свеопштег сиromаштва и свеопште једнакости.¹⁶⁰

Оваква „правна свест“ само је наизглед правна. У суштини, она једноставно негира право као манифестацију духа и слободе, а афирмише диктаторску, механичку самовољу.¹⁶¹

Следеће питање које се отвара јесте обнова правне свести уз помоћ религије. Но, овде се наилази

¹⁵⁹ Исто.

¹⁶⁰ Зато је потребно анализирати право из више научних опција, па и са позиције социологије права. Ова наука је социолошка дисциплина настала половином XIX века с циљем да проучава место и улогу *права* у друштву. На развој социологије права снажно је утицала социолошко-правна теорија Макса Вебера. У том смислу социолошка анализа стоји у служби сагледавања друштвено-историјских токова који су довели, прво, до формалне логике као такве, а затим и до њене примене у праву. Види: Aljoša Mimica/Marija Bogdanović, *Sociološki rečnik*, Zavod za udžbenike, Beograd, 2007, str. 558.

¹⁶¹ Види: Иван Иљин, *У потрази за праведношћу*, Свети-гора, Цетиње, 2001, стр. 113–118.

на тренутно нерешив проблем: ни једна религија не манифестује снагу да учествује у обнови правне свести. Другим речима, то значи да ће стање кризе правне свести трајати. Очигледно је да још нису сазрели импулси за обнову религиозности код људи, а тиме и обнову правне свести. Криза правне свести, очигледно има геополитички контекст и изазвана је политичком и правном „филозофијом мора“ према којој правне норме требају да се, према потреби, мењају, односно крше. Тиме је за англосаксонски свет то уобичајена појава, док за припаднике копна то представља насиље и увод у свеколику кризу правне свести са несагледивим последицама.

Наравно, спомињање потребе поштовања оба правна система, односно давање аутономности у правној „филозофији мора“ и правној „филозофији копна“ је још један мит. Стварност је таква да ће сукоб трајати док се системи не помире, или док један не надвлада, при чему ће се у овом случају нанети велика штета, посебно оним људима који не могу да се прилагоде „неприродном“ правном систему.

КО КОНТРОЛИШЕ ГЛОБАЛНЕ ТОКОВЕ ТЕРОРИЗМА?

Нема медија у свету да није пренео бар изводе из недавно објављеног америчког истраживања „Глобални индекс тероризма 2012.“ (The Global Terrorism Index 2012). Истраживање је урађено од стране Националног конзорцијума за изучавање тероризма са седиштем на Универзитету Мериленд, док је само истраживање објавио Институт за економију и мир (The Institute for Economics and Peace), некомерцијална организација са седиштем у Аустралији и Њујорку. Истраживање је обухватило 158 држава света и 100.000 већ извршених

терористичких дела у свету у последњих 10 година , а основни критеријум је био терористичка активност унутар конкретне државе, али и број терористичких аката (са убиствима и без). Истраживање је важно, јер током последњих 10 година само 31 држава се није суочила са тероризмом. Од 11. септембра 2001. године (терористички напад на куле близнакиње у Њујорку) број терористичких дела се увећао за четири пута и достигао је врхунац 2007. године са распламсавањем рата у Ираку. Од тада се активност терориста умањује. „Глобални иднекс тероризма“ је показао да је број терористичких дела незнатно порастао током последње две године. После 11. септембра 2001. године број погинулих од тероризма увећан је за 195 одсто, а број самих терористичких напада увећан за 460 одсто. Број погинулих се повећао за 224 одсто. Током 2011. године од тероризма је највише страдала Индија, Пакистан и Русија. Ипак, постоји тенденција смањења броја жртава терористичких дела. Тако је 2007. године од терористичких дела погинуло 10.000 људи, а 2011. 7.500 људи.

КО СУ ЖРТВЕ ТЕРОРИЗМА?

Према овом истраживању, државе најугроженије тероризмом су Ирак, Пакистан и Авганистан, затим Индија, Јемен, Сомалија, Нигерија, Тајланд, Русија (девето место) и Филипини, а такође и Сирија, која заузима 14 место. **Србија је заузела 76 место.** Савезници САД у Европи су доста безбедни. Највернији савезник Вашингтона, Британија заузима 28 место, Шпанија 45, Италија 57, а Француска 63. У последње четири године тероризма није било у Северној и Јужној Кореји, Вијетнаму, Савадору, Куби, Либерiji и Тајвану. Шта је још показало истраживање?

Показатељи потврђују да се у оквиру извршења терористичких дела жртве, пре свега, обични грађани (у 29 одсто случајева), затим државни објекти (17

одсто), полицијски објекти (14 одсто), док су војни објекти мета тек у четири одсто случајева. Мета напада терориста су и транспортна средства (возови, камиони и слично), али и религиозни објекти (само у два одсто случајева).

Истраживачи су, такође, дошли до закључка да основу тероризма не чини сиромаштво људи, штавише, људи са малим приходима нису склони тероризму у односу на државе где су зараде велике. На појаву тероризма имају утицај политичка нестабилност, непријатељство различитих група и нарушавање људских права, наводи портал „segodnya.ua“. Такође, амерички истраживачи тврде да и политички системи утичу на појаву тероризма. Овим Американци чак делом објашњавају и појаву тероризма, што дефинитивно указује и на идеолошку страну истраживања. Ипак, интересантна је класификација политичких система, јер је нова. За Американце постоје „хибридни режими“, затим „демократије са дефектом“ и „ауторитарни режими“.

САД ВИШЕ НИСУ УГРОЖЕНЕ ТЕРОРИЗМОМ

Интересантно је да САД више нису мета терориста, јер преима истраживању заузимају 41. место у свету, у новом рејтингу угрожености држава од тероризма. Џенифер Харпер за „The Washington Times“ наводи да подаци говоре да су САД свету демонстрирале да су у стању да поправе стање безбедности у држави после 11. септембра, јер је рејтинг од 2002. године до 2011, када је завршено истраживање, значајно пао.

САД су продемонстрирале да су у стању да после шока изазваног терористичким чином од 11. септембра 2011. године, јер се за то време догодило 127 терористичких аката, али половину од наведеног броја

начинили су борци за заштиту животне средине (еколози) и права животиња и нису повезана са каквом организацијом нити планираним убиствима. Што се тиче друге половине напада, уд њима је погинуло 23, а рањено 76 људи. „У односу са показатељима у другим државама то је низак ниво терористичке делатности“, тврде истраживачи.

„Северна Америка је регион са најмањом вероватноћом да буде нападнут од стране терориста, иако становништво тако не мисли“. Када се у САД догоди нови смртосни терористички напад, он бива 19 пута слабији него у Западној Европи, каже председник Института за економију и мир, Стив Килели (Steve Killelea). Аутори Индекса глобалног тероризма не крију да им је циљ био да укажу на опасност од тероризма у другим деловима света, те да ће ово истраживање помоћи да се развије практична дискусија о будућности тероризма и адекватног одговора на ова дела.

Но, аналитичари истичу другу страну медаље, многим не много познату, да се њихове констатације могу свести на закључак да САД нису угрожене, јер контролишу и усмеравају терористичку активност у свету, посебно код исламиста. На другој страни, аустријски филозоф, Конрад Паул Лисман, изражава сумњу у ранг листе називајући то „буљењем у ранг листе“, јер следи: „мора се поправити место на ранг листи“, а то значи „ићи у школу код оне државе која нема проблема са тероризмом“. А школа, наравно, кошта. На овом месту, морамо упозорити на мишљење француског професора Оливијеа Руа (Oliver Roy), које је изнео за немачки «Die Welt», а то је «да је тероризам последица погрешно осмишљене глобализације од стране САД». Руа истиче да на Западу исламске терористе-самоубице често погрешно представљају у драматичном светлу. (Иначе, Професор Оливије Руа је политиколог. Написао је више књига о исламу, али му је најпознатија «Лажни рат» - *Der falsche Krieg*). Опа-

сност не долази са једног места, тако да није могуће увести војску и окупирати простор у коме живе терористи. Зато је борба за тероризмом тешка и са неизвесним резултатима. Исламски терористи су усамљеници и лишени корена. Медијска представа о исламском тероризму, наводи Руа је погрешна. Обично се повезује са Блиским истоком, као «колевком исламског радикализма». Но, то нема много везе са реалношћу. На пример, већина исламских терориста је рођена на другом континенту, врло често школована у Европи или САД. На пример, Умар Фарук Абдулмуталаба (Umar Farouk Abdulmutallab) је парадигма: рођен у Нигерији (Африка), школовао се у Великој Британији и извршио терористички акт у Јемену. Анвар ал Авлаки (Anwar al-Awlaki) радикални исламски проповедник је дипломирани инжењер Универзитета Колорадо. Нидал Малик Хасан (Nidal Malik Hasan) је амерички војни психијатар-лекар, палестинског порекла, а извршио је напад у војној бази у Тексасу. Данијел Патрик Бојд (Daniel Patrik Boyd), белац, грађанин САД кој је прешао на ислам, а у Северној Каролини је организовао групу за цихад, а тако је и са Брајантом Нилом Винасом (Bryant Neal Vinas), грађанином САД, који је дошао у ову државу из Шпаније, а који је, према властитом признању, помагао терористичку организацију Ал Каиду. Уопште, у терористичким групацијама је много људи који су тек прешли на ислам, а који су кивни на Запад и његов систем. Сви терористи имају неколико заједничких црта. Ради се о младима који су глобализовани, који себе идентификују са глобалном, виртуелном исламском уммом (заједницом). Њихов живот се често одвија у троуглу: породица је из једне државе, а потом су прешли да живе на Запад или су ту рођени. На крају, они се усмеравају на трећу страну да би тамо ратовали. Чињенички, ни Пакистан, ни Јемен, нити Авганистан не представљају кључне државе радикализације. Будући терористи радикализацију доживе на Западу, а потом пређу у ове државе да ратују

против САД и Европске уније. Радикалне ставове често и не добију од конкретних људи из заједнице, већ из виртуелне – у комуникацији са уммом (заједницом муслимана) на Интернету, при чему је не арапски, већ енглески језик комуникацијско средство врбовања и активности терориста. Може се рећи да терориста нема никаквих дубљих веза ни са једном државом, они се пресељавају са једног на друго место да би водили свети рат – цихад. Такође, терористи учествују учешће ни у једној политичкој странци, нити политици уопште неке државе, посебно не у држави где су се образовали. Њихов гнев није конкретан, него виртуелни. Другим речима, основни проблем у формирању терористе је тај што он нема идентитет, корене и нити је повезан са неком конкретном територијом или државом. Терористи кидају везе са породицом, њихо схватање ислама је реконструисано и није традиционално. Дакле, терористи се не ослањају на традиционални ислам, а доказ је и то што никада не поштују, односно не памте фетве званичника исламских заједница. Професор Оливије Руа тероризам заснован на самоубиству назива «тероризмом без тактике». То значи да Ал Каида нема никаву политичку стратегију усмерену на стварање исламске државе, њен непријатељ је виртуелан, а не влада неке државе. Зато је то тероризам који личи на рат без тактике.

ДРЖАВНИ ТЕРОРИЗАМ

Тероризам се у науци, иначе, дефинише као системска примена терора (латински *terror* — «страх», ужас) ради «насиља» и «заstraшивања». Крајем 60-их година XX века јавља се специфична форма тероризма — „међународни тероризам“. Но, оно што је интересантно, аутори „Индекса глобалног тероризма“ се не баве **државним тероризмом**, тј. подршком од стране државе (па ни САД и њених савезника) терористима у другим државама, посебно Русији, Кини, Индији, Ср-

пској покрајини Космету и другим, затим нелегалним хапшењима свуда по свету од стране ЦИА, убиствима од стране обавештајних служби коришћењем беспилотних летелица, убиствима и хапшењима опозиције, што отвара питање шта је крајњи циљ истраживања? На пример, у периоду 1994-2004. године, САД су биле водећа, прва држава у свету по броју изведених терористичких аката на својој територији. Другим речима, методолошки је некоректно, благо речено, започети истраживање од 2001. године, јер се елиминише значај период богат тероризмом, што омогућава поправак позиције на листи држава угађених тероризмом. Такође, шта рећи о томе да на порталу «newsland.com» имамо податке о тероризму на Кавказу, где се јасно наводи да исти финасирају САД (Министарство спољних послова) и Финска, (такође Министарство спољних послова). Такође, сајт «Кавказ Центар» отворен је у САД, а служи терористима са Кавказа. Међу спонзорима кавкаских терориста је и «Амерички комитет за мир на Кавказу», који је основала 1999. године позната институција «Freedom House». Изгледа да опет имамо двојне стандарде. Тероризам је добар када служи САД, и лош када угрожава ову државу, а да је тако показују и подаци да Запад жели да уклони Путина са политичке сцене.

ЗАПАД ПОКУШАВА ДА ИЗВРШИ АТЕНТАТ НА ПУТИНА

Запад, почевши од 2006. године, саопштава руска Федерална службе безбедности (ФСБ), покушава да убије Путина. У ту сврху је ангажовао «Ловце на Путина» из редова Ал Каиде, стоји на сајту «flb.ru», у тексту од последњег дана октобра 2012. године. Међу «Ловцима на Путина» био је и Казахстанац Иља Пијанзин, који је руским истражитељима рекао да минимум од 2006. године припадници Ал Каиде имају задатак да убију Путина. Да подсетимо, Пијанзин је уха-

пшен у Украјини, где је дошао да убије Путина током његове посете овој земљи.

Године 2011. представници «Емирата Кавказ» повезали су се са Адамом Осмајевим и наручили атентат на Путина, који је затражио помоћ Московљанина Руслана Мадајева и Иље Пијанзина. Сви они заједно су дошли у Украјину да изврше припреме за атентат на Путина. У хотелу у Одеси, јануара 2012. године, припремили су бомбу за атентат. Делове бомбе донео им је човек из «Емирата Кавказ» и предао инструкције од Дока Умарова.

Да све буде трагичније, сарадника Пијанзина, Адама Осмајева, штити суд у Стразбуру од изручења Русији, као и познатог терористу са Кавказа Дока Умарова, који руководи операцијом ликвидације Путина. Умаров је слао неколико обучених људи у Русију са задатком да убију Путина и председника Чеченије Рамиза Кадирова: Лорса Хамијева са Адамом Осмајевим и Чингисканом Гишајевим, у пролеће 2007. године. Група је ухапшена и признала истражитељима своје намере. Затим 2009. године по истом задатку у Русију долази човек са крајње интересантном биографијом, Руслан Ознијев (тачније Чечен Руслан Коровин, чија је мајка Русиња). Ознијев је већ учествовао у терористичким делима против руске војске, а такође и у тровању извора кавкаских минералних вода. У Русију је дошао из Француске, где је ступио у везу са Ал Каидом од које је добио задатак да изврши атентат на Путина.

Белоруски аналитичар Константин Бондарук за «Радыё рация» истиче да је у политици терористички акт често користан за остварење циљева. На пример, може се њиме показати непослушној влади да не контролише ситуацију на територији своје државе, односно да је слаба. Истраживања тероризма у Русији, на пример, показала су да су повезана са Западом, најче-

шће са САД, Великом Британијом и њиховим сателитима на Блиском истоку: Саудијском Арабијом, Турском и Катаром. Запад је подржавао и обучавао борце за «слободу Чеченије», а потом и друге терористе, док је неке од њих прогласио херојима и чак су по њима неке улице добиле имена. Део преживелих ради у америчким и британским и институцијама, као «експерти». САД и Европска унија су подржале, како је познато, и терорите на српском Кесмету. Другим речима, Константин Бондарук је у праву.

ГЛОБАЛНИ ИНДЕКС ТЕРОРИЗМА 2012.

University of Maryland, Institute for Economics and Peace, 2012.
The Global Terrorism Index 2012.

Рејтинг	Држава	Индекс	Инциденти	Погинули	Настрадали	Материјална штета
1	Ирак	9.56	1228	1798	4905	660
2	Пакистан	9.05	910	1468	2459	458
3	Авганистан	8.67	364	1293	1882	131
4	Индија	8.15	529	402	667	184
5	Јемен	7.30	113	454	415	44
6	Сомалија	7.24	175	294	493	35
7	Нигерија	7.24	168	437	614	33
8	Тајланд	7.09	173	142	427	59
9	Русија	7.07	182	159	431	66
10	Филипини	6.80	125	120	213	53
11	Судан	6.30	34	183	117	5
12	Демократска република Конго	6.18	14	47	8	4
13	Колумбија	6.06	80	32	68	30
14	Сирија	5.86	45	149	195	9
15	Алжир	5.83	15	25	34	4
16	Шри-Ланка	5.68	0	0	0	0

17	Иран	5.63	14	18	13	4
18	Кенија	5.27	40	40	111	8
19	Турска	5.24	50	25	110	23
20	Израел	5.15	48	21	77	33
21	Норвешка	5.03	2	75	75	2
22	Непал	5.02	29	5	73	14
23	Кина	4.99	4	19	32	2
24	Бурунди	4.90	8	47	30	3
25	Централно-Афричка Република	4.84	3	35	3	1
26	Грчка	4.60	10	0	5	4
27	Египат	4.58	16	26	107	9
28	Велика Британија	4.51	46	1	3	19
29	Индонезија	4.51	21	20	70	5
30	Уганда	4.49	0	0	0	0
31	Либан	4.48	10	1	23	5
32	Белорусија	4.26	1	13	161	1
33	Мијанмар	4.09	2	0	0	0
34	Обала Слоноваче	3.99	3	23	3	0
35	Еритреја	3.92	1	17	5	0
36	Сенегал	3.86	4	21	6	0
37	Етиопија	3.73	3	2	3	0
38	Руанда	3.73	2	2	49	0
39	Бангладеш	3.67	6	3	4	2
40	Мароко	3.60	1	17	24	0
41	САД	3.57	8	0	2	2
42	Грузија	3.43	3	1	1	1
43	Мали	3.39	4	4	2	0
44	Нигерија	3.27	2	4	6	0
45	Шпанија	3.09	0	0	0	0

46	ЧАД	3.01	0	0	0	0
47	Казахстан	2.80	3	9	0	0
48	Саудијска Аравија	2.71	2	3	15	1
49	Катар	2.68	1	8	1	1
50	Чиле	2.64	5	0	1	4
51	Камерун	2.63	3	4	0	0
52	Перу	2.49	0	0	0	0
53	Тунис	2.36	3	4	0	1
54	Мауританија	2.18	3	1	4	1
55	Парагвај	2.17	4	0	4	2
56	Украјина	2.16	3	0	0	2
57	Италија	2.07	3	0	2	0
58	Холандија	2.04	2	0	0	2
59	Таџикистан	2.02	0	0	0	0
60	Мексико	2.01	1	0	0	1
61	Шведска	1.76	1	0	0	1
62	Немачка	1.74	6	0	0	1
63	Француска	1.73	4	0	1	0
64	Аустралија	1.72	0	0	0	0
65	Ангола	1.70	0	0	0	0
66	Венецуела	1.62	0	0	0	0
67	Аргентина	1.47	0	0	0	0
68	Ирска	1.46	3	0	0	1
69	Аустрија	1.41	1	0	0	1
70	Босна и Херцеговина	1.37	1	0	1	0
71	Зимбабве	1.36	1	0	0	0
72	Бутан	1.23	1	0	2	1
73	Хондурас	1.23	0	0	0	0
74	Канада	1.18	0	0	0	0
75	Швајцарска	1.17	3	0	2	1

76	<u>Србија</u>	<u>1.17</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>
77	Данска	1.13	1	1	2	0
77	Португалија	1.13	2	0	0	2
79	Молдовија	0.99	0	0	0	0
80	Гвајана	0.98	0	0	0	0
81	Азербајџан	0.87	0	0	0	0
82	Бугарска	0.74	2	0	0	1
83	Еквадор	0.68	1	0	0	1
84	Македонија	0.62	0	0	0	0
85	Бахреин	0.62	1	0	0	0
86	Узбекистан	0.58	0	0	0	0
86	Јордан	0.58	0	0	0	0
88	Чешка	0.52	1	0	0	0
89	Мадагаскар	0.43	1	0	0	0
90	Малезија	0.42	0	0	0	0
90	Боливија	0.42	0	0	0	0
92	Киргизија	0.40	1	0	0	0
93	Либија	0.35	2	0	0	0
94	Мађарска	0.28	0	0	0	0
95	Екваторијална Гвинеја	0.22	0	0	0	0
96	Мозамбик	0.20	0	0	0	0
97	Јерменија	0.19	0	0	0	0
98	Гвинеја-Бисао	0.16	0	0	0	0
98	Кувајт	0.16	1	0	0	0
98	Естонија	0.16	1	0	0	0
101	Албанија	0.12	0	0	0	0
101	Танзанија	0.12	0	0	0	0
101	Камбоџа	0.12	0	0	0	0
104	Нови Зеланд	0.08	0	0	0	0
104	Уједињени Арапски	0.08	0	0	0	0

Емирати

106	Хаити	0.07	0	0	0	0
107	Белгија	0.07	0	0	0	0
107	Финска	0.07	0	0	0	0
109	Свазиленд	0.06	0	0	0	0
109	Јапан	0.06	0	0	0	0
111	Јужна Африка	0.05	0	0	0	0
112	Кипар	0.05	0	0	0	0
113	Лесото	0.04	0	0	0	0
114	Бенин	0.03	0	0	0	0
115	Папуа — Нова Гвинеја	0.01	0	0	0	0
116	Костарика	0.00	0	0	0	0
116	Северна Кореја	0.00	0	0	0	0
116	Панама	0.00	0	0	0	0
116	Гамбија	0.00	0	0	0	0
116	Гвинеја	0.00	0	0	0	0
116	Румунија	0.00	0	0	0	0
116	Летонија	0.00	0	0	0	0
116	Габон	0.00	0	0	0	0
116	Хрватска	0.00	0	0	0	0
116	Оман	0.00	0	0	0	0
116	Доминикана	0.00	0	0	0	0
116	Сијера Леоне	0.00	0	0	0	0
116	Салвадор	0.00	0	0	0	0
116	Џибути	0.00	0	0	0	0
116	Исланд	0.00	0	0	0	0
116	Словачка	0.00	0	0	0	0
116	Словенија	0.00	0	0	0	0
116	Никарагва	0.00	0	0	0	0
116	Јамајка	0.00	0	0	0	0

116	Куба	0.00	0	0	0	0
116	Гватемала	0.00	0	0	0	0
116	Конго	0.00	0	0	0	0
116	Ботсвана	0.00	0	0	0	0
116	Туркменистан	0.00	0	0	0	0
116	Тринидад и Тобаго	0.00	0	0	0	0
116	Бразил	0.00	0	0	0	0
116	Намибија	0.00	0	0	0	0
116	Тајван	0.00	0	0	0	0
116	Малави	0.00	0	0	0	0
116	Буркина Фасо	0.00	0	0	0	0
116	Пољска	0.00	0	0	0	0
116	Уругвај	0.00	0	0	0	0
116	Монголија	0.00	0	0	0	0
116	Црна Гора	0.00	0	0	0	0
116	Јужна Кореја	0.00	0	0	0	0
116	Вијетнам	0.00	0	0	0	0
116	Лаос	0.00	0	0	0	0
116	Либериа	0.00	0	0	0	0
116	Замбија	0.00	0	0	0	0
116	Литванија	0.00	0	0	0	0
116	Сингапур	0.00	0	0	0	0
116	Маурицијус	0.00	0	0	0	0
116	Гана	0.00	0	0	0	0

МИТОВИ О АМЕРИЧКОЈ АРМИЈИ

Почетком марта 2012. године новинске агенције почеле су да шире вести о новим оружјима које имају само САД. На пример, некакве бомбе од 13 тона које су способне да пробију бетон дебљине 65 метара, колико управо имају нуклеарни објекти Ирана. Овоме су додата и друга разна супероружја, која да постоје, заиста би САД учиниле непобедивима. Међутим, из психолошког рата знамо да је уплашити непријатеља много важније од ступања у неизвесну борбу. Другим речима, важно је застрашити противника да он одустане од борбе.

Американци заиста често користе ову стратегију застрашивања, а већ је запажено да су у тој функцији следеће тврдње: да је војни буџет САД већи од свих војних буџета у свету. Друга је стално објављивање вести о томе да Американци имају нова оружја које други немају. Треће, посебни програми обуке војника америчке армије, које, наводно, други немају, а што треба да убеди остатак света да су то професионалци без мане.

ИМИГРАНТИ – НЕВОЉНИ РЕГРУТИ

Ипак, ако хладне главе погледамо следеће чињенице, добијамо другачију реалност. На пример, зашто „најбоља армија на свету“ трпи пораз од муџахедина у Авганистану, федаина у Ираку и сомалијских банди? Зашто америчке специјалне јединице приликом одбрамбених битака стално губе (да ли то значи да не би могле заштити ни територију САД у таквим борбама)? После сваке информације о постојању нових супероружја, а које би проверили стручњаци других држава, показивало се да су такве вести нетачне. Чињеница је да америчка војна индустрија под видом новог оружја представља само модификовану технику која је већ у наоружању армије САД. Америчка армија своје борбене редове у 90 одсто случајева попуњава из реда имиграната (јер им обећавају држављанство и спајање са породицом, као и новац), најамника из других држава, као и грађана САД којима је неопходна новчана подршка, ради школовања, изградње куће и слично.

Због тога у америчкој армији у потпуности одсуствује свест о важности борбеног духа, мотивације и самопожртвованости. Говори се само о томе ко ће, уколико амерички војник погине, користити војникове „зарађене“ привилегије, односно новац. Зато сви ратови у којима учествују Американци више личе на пропагандно-политички шоу, који крије бизарну ис-

тину да њихови војници могу бити само (плаћене) убице, али не и да гину за идеје своје државе. Због тога, како се то показало на Блиском истоку, чим америчка армија доживи минималне губитке, то доводи до масовног дезертирања бораца најхваљеније армије на свету. (Иначе, о војним неуспесима америчке армије од оснивања до данас читаоци се могу информисати на сајту „weandworld.ru“ у текстовима Константина Колонтаева).

МЕДИЈСКИ МИТОВИ О НЕПОБЕДИВОСТИ АМЕРИЧКЕ АРМИЈЕ

Но, зато су ту медијски митови о непобедивој америчкој армији, који се непрестано емитују, да би се прикрили губици. На пример, према подацима западних војних аналитичара, САД су у Корејском рату изгубиле више од 50 000 војника, док Министарство одбране признаје тек осам хиљада. Приликом напада армије САД на Гренаду (1983), тек сада знамо да је „најмоћнија армија света“ изгубила више од 100 транспортних авиона, што је довело до погибије преко две хиљаде војника, укључујући и целокупни састав чувене специјалне јединице „Делта“. И иначе историја ове специјалне јединице врло је трагична, јер за све време свог постојања ниједном није успела да ступи у борбу, јер је у акцији ослобађања талаци у Ирану изгубила до ослобађања талаци 40 одсто свог састава и повучена је, а потом је цео састав ове јединице, како смо напоменули, изгинуо над Гренадом. Додајмо да је амерички десант на Гренаду уништен совјетским оружјем из времена Другог светског рата. У овом рату са Гренадом, САД су увеле у борбу 30 000 својих војника, којима су се супротставило три хиљаде гренадских војника и хиљада кубанских војника (међу њима је само 200 било професионалних војника, остали су били резервисти). Тек када је Кубанцима нестало муниције, Американци су успели да овладају Гренадом. Управо ово

америчко искуство са Гренадом их је одвратило да нападну Кубу, што су планирали већ више деценија да ураде, а то нису смели да ураде ни када је Русија оставила Кубу на цедилу. Све ово говори да је прича о непобедивој америчкој армији чист мит и гола медијска конструкција. Тек шест година уназад, америчка јавност је информисана о борбеним дејствима своје армије у Панами, јер су медији открили страшну чињеницу „да су америчке јединице отварале ватру по другим америчким јединицама у зони борбених дејстава десет пута више него по непријатељу“. У америчком жаргону то се назвало „пријатељска ватра“ и заиста је постала традиција у америчкој армији. То говори да је обука у америчкој армији заиста траљава, да немају елементарно знање из топографије, тактике и стратегије вођења оружане борбе.

АМЕРИЧКИ ГУБИТЦИ У ИРАКУ

И резултати војне акције у Ираку (1991) су заплакали њихове политичаре. Наиме, било је потребно мноштво притисака на савезнике да њихови медији не објављују податке о губицима америчке армије који су само за првих шест дана агресије донели Американцима 15 000 мртвих војника, 600 тенкова и 18 најновијих борбених авиона – наводи Валериј Бовал, аналитичар руског сајта «Военное обозрение». Ирачка армија је ово постигла захваљујући доброј обучености и оружју руског, српског, украјинског и кинеског порекла. Средства противваздушне одбране су уништила и мит о америчким „невидљивим авионима“, јер су их совјетски радарии успешно откривали, што је довело тога да за седам месеци рата у Ираку САД и Енглеска изгубе више од 300 најновијих авиона. Само захваљујући контроли „демократских“ медија, ови подаци су прекасно стигли до (америчке) јавности. Такође, многорекламирани амерички тенкови „Абрамс“ били су уништени совјетским противтенковским ра-

кетама, што потврђује сазнање да је америчка армија окружена медијским митом непобедивости. Американци су, што је интересно, велике губитке у оклопним средствима, приписивали – не успеху ирачких бораца, већ „пријатељској ватри“. Другим речима, тврдили су да су Американци грешком уништавали своје тенкове.

Американци у Ираку, ипак, нису извели адекватне поуке, јер док су се борили, губи ли су. Тек када су принели стратегију „куповине противника“, успели су да умире Ирачане, а онда су кренули да преко медија шире „мит о непобедивости америчке армије“. У Ираку су Американци изгубили више од 50 000 војника, а резултат њихове војне авантуре јесте хаос у земљи. Колико је војника рањено и накнадно умрло од последица рањавања тек ће се утврдити, али постоје уверљива сведочења да су болнице САД и оне које контролише НАТО биле пуне. Истовремено, показало се да „непобедиви амерички војници“ веома воле антиквитете и пљачку свих вредности. На пример, амерички војници су однели антиквитета у вредности од преко две милијарде долара.

АМЕРИЧКИ ВОЈНИЦИ - ЛОПОВИ

Војни аналитичари велике губитке америчке армије у Ираку тумаче „ниским коефицијентом интелигенције америчких војника и официра“, одсуством професионалне етике и патриотизма. Наиме, показало се да амерички војници у пракси показују низак степен обучености, непознавање војне технике која им стоји на располагању, одсуство навика и знања да израђују наједноставније фортификацијске објекте (заклоне, ровове, бункере, да се маскирају...). На тај начин, амерички напад на Ирак је постао лакмус папир који је цео свет обавестио о стварном стању америчке армије. Другим речима, дуго стварани амерички мит о влас-

титој војној надмоћи у Ираку се распршио као јутарња магла.

Шта је узрок слабости америчке армије?

Према већ цитираном Валерију Бовалу то је «слаб систем обуке официрског и војничког састава, што је основни разлог неспособности управљања компликованом војном техником и што доводи до великих губитака у борби». Више од две трећине америчких официра нису професионални официри, него дипломци грађанских универзитета, који војно знање стичу на краткотрајним курсевима од шест месеци, а њихов ниво је ниво завршног разреда основне школе.

Чињеница је да се официрски кор Америке формира из најсиромашнијих слојева друштва, који немају добре радне навике и који не могу да заврше најбоље америчке универзитете. Официре копнене војске припрема Војна академија Вест Поинт и Официрска школа у Џорџији (школује 500 официра годишње преко курсева који трају само три месеца). Вест Поинт даје 1000 официра годишње, а у њега је могуће доћи тек на основу препоруке виших официра. Будући официр се школује четири године, а програм је веома једноставан (према српским војним критеријумима то би била средња школа и састоји се углавном од опште-образовних предмета: страни језици, математика, физика, историја, књижевност, право, војно руковођење итд.) и не односи се на службу у неком конкретном роду војске. Војно знање полазници Вест Поинта стичу тек на пракси у војним јединицама. Американци немају ни квалитетну додатну обуку официра за генерале (генералштабна академија која обично траје две године), већ се то ради на «војном колеџу», на курсу који траје само 10 месеци.

Иначе, војни аналитичари борбену готовост оцењују тек у реалном рату, а у миру на основу њеног броја и борбене готовости (која се утврђује на војним

маневрима или вежбама), количине оружја и технике, као и квалитета обуке официра и војника. Тек када се има тачна информација, могуће је разобличити од медија и Холивуда дуго и упорно грађени мит о «непобедивости најобученије армије на свету – армије САД».

САД – ЗЕМЉА КОНЦЕНТРАЦИОНИХ ЛОГОРА

На територији Сједињених Америчких Држава постоји читав низ концлогора, а још их се гради. Ови логори користили би се у случају масовних нереда или грађанског рата у САД-у, а при војном удару то би били логори смрти.

Последњих неколико година, а посебно од 2011. године, Интернетом су почеле да круже сателитске и друге фотографије нових, за сада празних концлогора у САД-у, њих укупно 800. Интересантно је да за грађане САД-а, али и света, постојање припремљених концлогора није тајна, јер су на Интернету објављени,

између осталог, и сателитски снимци и распоред лого-ра смрти. Амерички корисници Интернета поставили су бројна питања о овим логорима, како новинарима, научницима, тако и представницима служби безбедности. Одговор последњих је за заинтересоване неу-бе-дљив, да се „логори припремају као део припреме рата против трговаца дрогом“. Питање је, прво, да ли у САД-у има толико трговаца дрогом да је потребно 800 концлогора? Друго, ФЕМА (Federal Emergency Management Agency), федерална институција САД-а задуже-на за деловање у случају ванредних ситуација, јесте служба за спасавање, и није овлашћена да се бори про-тив трговаца дрогом. Додуше, требало би рећи и да је, после ових сумњи, амерички Конгрес у септембру 2011. године донео Закон о новим надлежностима ФЕМА, као додатној (резервној) служби безбедности са неограниченим овлашћењима у случају примене Директиве 51.

ГРОБЉА ПЛАСТИЧНИХ КОВЧЕГА

Све је почело да бива интересантно америчкој и светској јавности када је случајни пролазник у Атла-нти, држава Џорџија, набасао на „гробље“ под отворе-ним небом, тачније на припремљене пластичне мртва-чке сандуке, чији се број процењује од 500.000 до 1.000.000. Поред ових пластичних, постоји и 40.000 мртвачких сандука изливених од бетона. Фотографије које је објавио на Интернету подигле су на ноге интер-нет кориснике у САД-у. Потом су бројни истраживачи почели да истражују проблем. Дошло се до података, уз помоћ авио-снимака, а потом су и неке државе обја-виле сателитске снимке наведеног места, а касније и свих 800 концлогора, што је потврдило веродостој-ност првобитних података. Тајанствено „гробље“ (кас-није је пронађено још оваквих „гробаља“ на терито-рији САД-а) припада Центру за контролу болести, док је контејнере гробове произвела компанија „Polyguard and Co.“, која је по наруџбини федералних власти

САД-а произвела пластичне контејнере у које се истовремено може сместити четворо умрлих. На „Ју тјубу“ има мноштво коментара: „Хоће ли се догодити холокауст у Америци?“, „Милиони гробова за милионе мртвих Американаца“, „Твој гроб, купљен за твој новац, те чека“, „Милиони припремљених пластичних ковчега гробова нађени по свој Америци – можда је један твој?“ Истраживање новинара Алекса Џонса показало је да је огроман број контејнера гробова наручен од федералне владе, и затим су распоређени по затвореним базама ФЕМА. Џонс пише да у многим државама САД-а граде нова гробља за масовне сахране, као и подземне базе непознате намене. Међутим, ту није крај. Према истраживању Џонса, на територији САД-а је последњих година изграђено више од 800 затворених логора, који су тренутно празни, али су у потпуности спремни да приме „становнике“. И ови логори су у власништву ФЕМА. Њихова изградња коштала је 385 милиона долара, наводи компанија „Халибуртон“. Припремљене логоре имају државе Тексас, Вирџинија, Мериленд, Аризона... Међутим, новинари тврде да и све друге државе САД-а припремају своје логоре, а примећено је да се и у калифорнијској пустињи Мохаве, такође, гради логор.

Сумњу бројних грађана САД-а да се нешто „ваља иза брда“ појачала је и активност америчке војске, која је, како пишу амерички медији, према плану Министарства одбране САД-а спровела мобилизацију резервиста, завршену марта 2012. године. Мобилизација је изведена „због унутрашњих потреба“, иако Устав САД-а забрањује коришћење армије као органа безбедности унутар државе. Пажњу истраживача су, поред осталог, привукли и садржаји дневника америчких војника који су се вратили из Ирака, објављени на Интернету, јер су сви тврдили да су тамо вежбали „унутрашње чистке у САД-у са конфискацијом оружја“. Такође, пролазили су тест способности да у слу-

чају потребе пуцају на америчке грађане, укључујући и пријатеље и чланове породице. Из свега доступног стиче се, дакле, утисак да се влада САД-а припрема за нека „фаталистичка збивања“, ако не и за какву катаклизму. Да ли се ради о припреми за борбу против великих протеста због економске кризе или грађанском рату, остаје тајна.

Изгледа да са овим пластичним гробљима и концлогорима има везе тајна седница Представничког дома Конгреса САД-а од 13. марта 2008. године; прва таква је одржана 1812, друга 1983. године, а ова је била тек трећа у историји САД-а. Информација о чему се говорило на овој тајној седници најпре се појавила у Аустралији, потом у Европи и тек на крају и у САД-у. Према овим подацима, на седници су разматрана следећа питања: неизбежни колапс економије САД-а; неизбежни колапс финансијског система владе САД-а 2009. године; могућност грађанског рата у САД-у, као резултат колапса система; превентивно хапшење „грађана склоних побуни“ против владе; смештање људи „склоних побуни“ у логоре „The Rex 84 Camps“, припремљених програмом „Readiness Exercise 1984“ (званично, „Rex 84“ је владин програм обуке држања у притвору великог броја људи, и вежбе овог типа се регуларно и редовно спроводе диљем целих САД-а); заштита чланова Конгреса САД-а од беса становништва и колапса економије; одређивање места смештања чланова Конгреса и њихових породица у случају побуне становништва; неопходност и неизбежност стварања од стране САД-а, заједно са Канадом и Мексиком „Северно-америчког савеза“ (The NAU – North American Union) и стварање нове валуте – Американо – за све три чланице Савеза, као решење економских проблема.

ЦРВЕНО И ПЛАВО РЕШЕЊЕ

Писац Ренд Клифорд, који живи у Вашингтону, објавио је чланак упозорење под насловом „America! Be Truly Afraid“ („Америко, имаш се чега плашити“), у којем тврди да постоје тајне припреме америчке владе да изврши масовну репресију над становништвом, за шта је припремила 800 концлогора. „Попут нацистичких логора, логори ФЕМА су подељени на црвене и плаве.“ „Црвени списак“ обухвата непријатеље Новог светског поретка, тачније вође и активисте, који би током прве две недеље војне владе били упућени у логоре и побијени. За „обичне“ непријатеље Новог светског поретка, који нису вође, припремљено је тзв. плаво решење, тј. „преваспитавање“ које укључује коришћење ових људи као робовске радне снаге, тврди Клифорд. Ипак, информације Клифорда, како се касније утврдило, потичу од бившег инспектора Министарства одбране САД-а који припада једној америчкој патриотској групи („American Patriot Friends Network“). „На територији државе постоји читав низ концлогора, а још их се гради. Ови логори користили би се у случају масовних нередa или грађанског рата у САД-у, а при војном удару то би били логори смрти.“ Ових логора нема на мапама, и обично су смештени на ненасељеним подручјима и далеко од било каквог насеља. „Припремљени логори у САД-у, иако су празни, налазе се под стражом и већина је изграђена да прими 20.000 људи. Највећи је близу Фербенкса на Аљасци и може да прими два милиона људи.“ Такође, влада САД-а планира да искористи и помоћ страних војника, који би хапсили људе са црвеног и плавог списка, а већ 30 држава има базе у САД-у под заставом Уједињених нација. Другим речима, стране војске би се користиле у функцији (домаће) полиције. То је, дакле, суштина сарадње америчке војске и разних, појединих гарди држава чланица америчке федерације, са војскама неких држава.

ФЕМА, као федерална служба САД-а, намењена је, иначе, да делује у случају ванредних ситуација, попут земљотреса, али и ради „смиревања народних маса“ у случају нереди и непокорвања, и њена права су од 2011. године практично неограничена. Ако председник САД-а уведе директиву 51 (PDD 51), тј. диктатуру председника и ФЕМА, то значи да укида Устав и сва људска права у држави. Припрема у овом смеру се врши последњих 25 година, а посебно после 11. септембра 2001. године и терористичког напада на Њујорк. Такође, постоје и ФЕМА кампови стране војске (укупно 30), који се представљају као спасилачко-рехабилитациони центри за масовни смештај у случају урагана, епидемије и терористичких напада.

САД – ТВОРЦИ КОНЦЕНТРАЦИОНИХ ЛОГОРА

Мало ко зна да су САД прве у свету измислиле концентрационе логоре током Грађанског рата. И следбеници Абрахама Линколна и Џеферсона Дејвиса имали су концлогоре, пише портал „dugward.ru“. Име и појам „концентрациони логори“ уобичајено асоцира на системе логора у нацистичкој Немачкој и Совјетском Савезу, међутим, прве логоре измислили су Американци током шездесетих година XIX века. Први логор који је створен био је јужњачки (конфедерални) „Андерсонвил“, у којем су држани заробљени Јенкији. Често се овај логор спомиње као први класични концлогор у историји, али ни то није тачно, јер су северњаци неколико месеци раније основали концлогор „Рок Ајленд“, а потом и „Форт Вилијамс“. Према подацима историчара на обе стране, кроз логоре је прошло око 400.000 људи (194.000 северњака и 216.000 јужњака), од чега је око 56.000 на различите начине уморено (око 30.000 северњака и 26.000 јужњака). Страдања заробљеника победничка страна („север“) описала је у мноштву књижевних дела, песама, филмова и споменика. Јужне државе су брзо потрошиле своје залихе и нису могле да хране ни становништво,

ни заробљенике. Између осталог, и ова чињеница је допринела ужасавајућем стању заробљеника у логору, где су многи страдали од болести и глади.

Северне државе, за разлику од јужних, имале су одличне финансије и добро снабдевање у свим сферама, посебно снабдевању храном. Ипак, руководство логора северне стране – било их је 11 – заробљене Јужњаке изложило је гладовању и болести, под образложењем да су то „конфедерални бунтовници“. О овим логорима ћутало се 130 година и тек крајем XX века почело је истраживање у вези са овим питањем. Историчари су прегледали старе архиве и објавили документе од којих се крв леди.

У федералистичком логору „Даглас“, близу Чикага на обалама језера Мичиген, на пример, залагањем „јужњака“ постављен је и један споменик, и обележено место где је сахрањено 6.000 умрлих конфедералиста. У споменутом логору услови живота били су ужасни, ако не и најгори међу свих 11 логора федералиста, каснијих победника. Историчари наводе да је сваки пети заробљеник умро. Заробљеници су излагани глади, кажњавани тако што су их пребијали, мучили и силовали. Оболеле нису лечили. Од 1862. године смртност у „Дагласу“ износила је 10 одсто, а у „Андерсенвилу“ девет. Логор „Даглас“ био је пренасељен, заробљеници су излагани глади, а није било медицинске помоћи, однос према заробљеницима је био крајње нехуман, односно бруталан и понижавајући. Мањина заробљеника је спавала у баракама, а већина под импровизованим настрешницама током целе године. Бараке су у већини случајева уништене да заробљеници не би могли да копају тунеле и беже. Као тоалети су коришћене јаме које су биле поред извора питке воде, што је тровало воду. Управа није предузимала ништа против пацова и мишева, који су несметано ширили болест. Зато су царовале колера, шуга и дизентерија. Лекари који су посетили логор писали су извештаје у

којима су их и назвали „логорима смрти“. Да би спречили бекства управа логора је одузимала затвореницима одећу и морали су да носе вреће на којима су секли отворе за руке и главу, тако да је мноштво логораша умирало од хладноће, а зима 1864. године посебно је била хладна. За покушај бекства логораше су на лицу места стрелили. Затворенике су често терали да по највећим мразевима држе металне шипке, па се месо одвајало од кости, а многи су остали без делова тела. Ако би неки затвореник споро реаговао на команду кажњаван је вишечасовним вешањем за ноге. „Иновационо мучење“ је имало различит репертоар, а чувари су се такмичили у измишљању казни. Умрле су сахрањивали у мочварном делу језера, тако да њихови остаци никада нису пронађени. Према подацима до којих су дошли историчари, у „Дагласу“ је било око 12.000 заробљеника Југа, од тога је између 1.400 и 1.700 убијено 1862. и 1863. године, али је само 615 сахрањено у заједничкој гробници недалеко од логора. Од 700 до 1.000 људи је, једноставно, „нестало“. Потом су се концлагори појавили на Куби, а организовали су их Шпанци 1895. године за време рата против Покрета ослобођења. Тада се код Шпанаца родила идеја да „сконцентришу“ локално становништво на једном месту, ради лакше контроле. Рат се завршио поразом Шпанаца и 1898. године морали су повући војску са острва. На место Шпанаца упали су Американци, који су протерани од Кастрових револуционара тек 1959. године. Од Шпанаца, идеју концлагора су преузели Енглези, који су током енглеско-бурског рата организовали „концентрацију становништва на једном месту“. Тек када је јавно мњење сазнало о овим логорима, појам концентрациони логор добио је садашње застрашујуће значење и садржај. Од Енглеза, дакле, идеју преузимају Немци током Другог светског рата, да би се почетком XXI века она вратила својим творцима...

ЗАШТО ЈЕ ПОЧЕО РАТ У СИРИЈИ?

Рат у Сирији траје ево већ другу годину, а много аналитичари су почели да постављају питање зашто је почео рат у Сирији, јер како време тече, разлози страдања Сиријица као да су постали неважни. Три су одговора на ово питање. Први је да је рат почео због међурелигиозне мржње, односно тлачења од стране мањинских, а владајућих сиријских алавита, сунитске већине. Други, да је то експеримент који треба да омогући и легализује Турској да самостално интервенише изван својих државних граница и трећи, најубедљивији, да је то рат за контролу енергената, тачније нафте и гаса од стране САД.

Влада Сирије је «идеални непријатељ дихадиста», истиче аналитичар Нибрас Казими, јер на тај начин имају могућност да ратују, да се организују и врбују, а ослонац режима на алавите муслиманима-сунитима је главно оправдање за мржњу и рат. Главни идеолози мржње према сиријском режиму, шиитима и алавитима су сиријски теолози Мухибеддин ел Хатиб, један од вођа Муслиманске браће и савремени селефијски теолог Сурур Зејналабидин. Ови теолози, али и већина сунитских теолога, сматрају да алавити нису муслимани и да их треба прогнати из Сирије – истиче портал „postskriptum.me». Међутим, председник Сирије Башар ел Асад је и сам говорио о потреби реформи, при чему је сиријска влада деловала разумно и одговорно. После консултација са опозицијом усаглашени су и усвојени закони о партијама, изборима и локалној самоуправи, медијима, измењен је Устав и ограничена су овлашћења специјални служби. У мају 2011. спроведени су парламентарни избори на алтернативној основи и били су заказани председнички избори. Тада је у Сирију убачена огромна количина оружја, пре свега из Турске и других арапских држава, појавили су се и бројни страни плаћеници који су изазвали немире и започели оружану борбу против режима. Ипак, све је пошло за плаћенике и њихове покровитеље низбрдо, јер су сиријски војници остали верни држави и током вишемесечних борби успели да скоро све веће групе плаћеника униште. Први разлог за рат у Сирији, како видимо, није реалан.

ПРАВИ РАЗЛОЗИ

Друго мишљење је да се рат у Сирији започео ради експеримента. Наиме, крајем маја 2012. године француски «Фигаро» навео је мишљење једног дихадисте који је рекао следеће: «Дихадисти мисле да су припадници 'Сиријске ослободилачке армије' безбожници, који наступају против стварања халифата. Но,

ми смо у обавези да сачувамо стрпељивост, јер је Сирија лабораторија. Са наступањем хаоса власт и 'Сиријска ослободилачка армија' ће слабити, а то значи да ће људи прићи дихадистима». Поставља се, дакле, логично питање шта се испитује, односно експериментише у Сирији?

Према мишљењу аналитичара портала «gazeta.eot.su», експеримент се састоји у томе да се први пут озваничи самостална интервенција турске армије изван националних граница и изван структура НАТО-а. Наиме, 3. октобра 2012. године пало је неколико граната на турску територију, а испалене су из Сирије, при чему је погинуло неколико људи. Иако су независни истраживачи тврдили да гранате нису испалили припадници сиријске војске, већ плаћеници, турски парламент је, потом, ово искористио и донео одлуку да се турској армији допушта да интервенише ван граница Турске. У оквиру «сиријског експеримента» је и тестирање новог начина ратвања од стране САД. Наиме, на страни сиријских «устаника», поред плаћеника и нешто локалних припадника, ратује и 6000 припадника Ал Каиде (борци су дошли из Египта, Туниса, Алжира, Саудијске Арабије, Либана, Ирака, Либије и Чеченије), затим око 200 припадника војника британских елитних јединица САС, те морнаричких специјалних јединица. Ту су и припадници ЦИА и војни саветници из САД, као и официри турске армије (сиријска војска је заробила 35 турских официра на својој територији). Интересантно је да се први пут појављује и «Бригада Умме» (бригада исламске заједнице), блиска Ал Каиди и продукт «Арапског пролећа», која је и најобученија и најнемилосрднија «опозициона сиријска јединица», која се прославила «преким судом» и кажњавањем на лицу места стрељањем свих противника или својих бораца који се поколебају у извршавању задатака. Интересантно је то да бригаду води грађанин Ирске, либанског порекла Манди ал Харати, врло ва-

жна личност у свету цихадиста). Бригада исламске заједнице се показала у Либији, а Харати је био десна рука Абдула Хакима Белхаца, руководиоца новог Војног савета у Триполију. «Бригада Умме» окупила се на југозападу Турске под маском логора за избеглице и контролише је влада Турске и Катара. Наравно, све ово не може ни мимо припадника Муслиманске браће, а њима је подршку дао и председник Египта Мухамед Мурси, изјавивши «да је неопходно међународно мешање се у сиријски конфликт». Овако различите групације у Сирији сведоче да се заиста ради о лабораторији, јер све ово финансирају Саудијска Арабија и Катар, који су створили и «Фонд за подршку сиријским цихадистима», у који се сливају новци свих «добротвора» из целог света.

УЛОГА ЕНЕРГЕНАТА

Треће и најубедљивије мишљење ја да су све «Арапско пролеће», односно напад на Ирак, Либију и потоњи догађаји закључно са Сиријом, последица жеље САД да контролишу блискоисточну нафту и гас. Садашњи светски поредак је устројен на томе што «крв цивилизације» - нафту - контролишу САД својом војном и економском моћи. Но, према аналитичарима Пентагона, прелазак на коришћење гаса у индустрији, грејању и другим сферама, доводи и до неминовности преустројства светског поретка. Свет више неће бити «свет нафте» у коме су САД имале водећу улогу, већ ће то бити «свет гаса» у коме оне имају веома слабе позиције. Гас, заправо, у XXI веку заузима место какво је у XIX веку имао угаљ, а у XX веку нафта. Зато САД покушавају да заузму државе које имају гас и тако умањи значај Русије.

Портал, специјализован за политичка питања «forum.polismi.org» консултовао је више специјалиста за Блиски исток и сви су они сагласни «да је то рат за

нафту и гас». Један од америчких архитеката рата на Блиском истоку, Џон Болтон, тим је поводом изјавио да је Блиски исток «важан регион за производњу нафте и природног гаса и ми смо за њега водили много ратова, како би смо заштитили своју економију од негативних утицаја прекида доставе или куповине по високим ценама». Други циљ Американаца је, истичу француски аналитичари, да када овладају у потпуности Блиским истоком, наставе ка Централној Азији и изграде гасовод и нафтовод преко целе Централне Азије којим би текао гас и нафта из Туркменистана, Узбекистана и Казахстана преко Авганистана и Пакистана до Индијског океана, те да та изворишта преотму од Руса». Зато је за Вашингтон важна контрола «пута свиле», јер би њиме требало да потече јефтина и сигурна нафта и гас за САД. Но, нафта, а посебно гас из овог региона (које контролишу САД, а не Русија) треба да ослободе и Европску унију од зависности од Русије по овом питању, а ту важну улогу, за Запад, има и Србија.

Пратећи мапе, ми можемо, дакле, да видимо колико је велика геополитичка борба између САД и њених савезника, са једне стране и Русије, Кине и Ирана са друге за контролу извора и гасовода, односно нафтовода на Блиском истоку и Централној Азији. Међутим „Велика игра“ која се распламсава између најјачих држава на свету све више се своди на борбу САД и Русије за контролу над евроазијским нафтним и гасним ресурсима.

ГДЕ ЈЕ ТУ СИРИЈА?

Према Америчким плановима Сирија је неодвојиви део жељеног 1200 км дугог тзв. **арапског гасовода** (видети мапе, чији је аутор Адам Карриа).

Према подацима које наводи претходно споменути портал, смена режима у Сирији је планирана (као и у Ираку. Либији, Либану, Сомалији, Судану и Ира-

ну) још пре 20 година, управо због нафте и гаса, а сада само видимо спровођење тог америчког плана. Уколико Американцима успе да овладају жељеним државама следе напади на Иран и Русију, а потом и на Кину – истиче Пепе Ескобар.

Сирија има централну улогу у планираном «арапском гасоводу» и зато се наша на удару «опозиције», тачније САД, јер сиријски председник Асад се није сагласио да овај гасовод пролази кроз Сирију под Америчким условима.

Године 2006. У пентагонском је часопису «Armed Forces Journal» објављен чланак пуковника Ралфа Петерса «Blood borders. How a better Middle East would look», са мапом, где се показују стратешки планови САД о стварању Великог блиског истока и дробљења држава из овог региона на псеудодржаве, које је лако контролисати и, корумпирати. Напоменимо, да од краја XX и почетка XXI века број држава увећао неколико пута. **Године 1913. Било је 78 држава, а почетком 2013. године имамо 195 признатих држава.** Број држава се, како показује статистика, повећава сваких 20 година.

План је својевремено промовисала у Израелу државна секретарка Кондолиза Рајс. Пуковник Петерс је потом објавио и књигу (поново са мапама «Новог Блиског истока» под насловом «Никада не завршавајте рат» («Never Quit the Fight»), која је постала званични уџбеник војних академија за припрему виших официра и курсевима за генерале у САД.

Године 2011. «креће» «Арапско пролеће» којим се пожар ширио од Марока до Сирије, са циљем, како је пуковник Петерс написао, да се успоставе границе «по крви», а у фебруару 2012. године у САД одржано је «неофицијелно» саветовање по питању стварања нове државе Белуџистан (данас у саставу Пакистана, Авганистана и Ирана) под покровитељством конгрес-

мена Д. Рорабахера, а специјални гост је био и споменути пуковник Петерс.

Можемо, дакле, са сигурношћу тврдити да иза америчког «извоза демократије» и жеље да «демократизују планету» стоји жеља да контролише изворе нафте и гаса, као и гасоводе и нафтоводе којим ће се ови енергенти транспортовати. Наравно, подразумева се и контрола цена. Други циљ је да се уз транспортне коридоре за пренос енергената у САД и Европску унију премести криминал, наркотици, имигранти, «бело робље», подржи геј популација, као и све друге деструктивне групације, као основни инструменти политике «успорене демографије» и смањења нивоа стандарда у државама са високим нивоом социјалне заштите. То је суштина «крвавих граница» Пуковника Петерса и принципа «сваком народу држава по персоналној резервацији».

САД УНИШТАВАЈУ РЕГИОНАЛНЕ ЛИДЕРЕ

Због тога САД уништавају регионалне лидере и проверене патриоте у оквиру «успостављања мира», «антитерористичких кампања» и «Арапског пролећа» (коришћењем и Међународног суда у Хагу), а намећу себи лојалне људе као регионалне вође. САД, како то истиче пуковник Петерс, не ограничавају се само на просто бомбардовање неке државе већ распламсавају поред рата и сиромаштва и међуплеменске, међурелигиозне сукобе и све друге могуће нетрпељивости које постоје, што ће пре или касније довести до жељеног циља: распада свих држава на Блиском истоку, укључујући и садашње најверније савезнике, Саудијску Арабију и Турску. Упоредо са овим, циљ САД је да у предстојећим променама најважније ресурсе купе компаније из САД и истисну Русију и Кину, како би несметано владале овим регионом. **Да би се ово постигло, Вашингтон спроводи политику «никаквих**

националних и регионалних лидера», због чега промовише људе без идентитета и политичког кредибилитета, односно подржава све оне који се залажу за даљње мрвљење (регионализацију) својих држава. Део ове стратегије је и рано откривање и онеспособљавање, односно дискредитација свих нових патриотски и антиатлантистички усмерених лидера. Зато САД подржавају лидере са очигледном криминалном прошлешћу и «дебелим» досијеима попут Хашима Тачија, Мила Ђукановића, различитих вођа Ал Каиде, Муслиманске браће, «Покрета 6. Април», «Кефаја», јер их лако контролише.

УЛОГА ТРАНСНАЦИОНАЛНИХ КОРПОРАЦИЈА

Утицај транснационалних корпорација у политици се стално повећава. Данас имамо ауторе попут Свјатослава Швецова, који за угледни и утицајни украјински портал "Хвиля" тврди да иза актуелних разарања ресурсима богатих држава, а немоћних да их заштите, стоје интереси власника транснационалних корпорација.

Корпорације су се појавиле као националне у другој половини XIX века у развијеним државама Запада. Почетком XXI корпорације су се рашириле практично у све делове света и постале су, самим тим, транснационалне. Три светска рата: два права и један хладни, као и много других догађаја из XX века, најавили су овај процес.

Да би корпорације постојале, морају постојати одређени услови, попут: светске валуте, развој јефтених средстава транспорта и његово информационо обезбеђење, отворене границе за робу, сировине и капитал, као и извори сировина и потрошачи свега тога. **У том смислу треба увидети да држава за функционисање корпорација није неопходна, чак је и ве-**

лика препрека њеном развоју. Циљ корпорације је стицање профита, а све остало је маргинално. Корпорације у том смислу нису ни државне ни социјално усмерене институције. **Корпорације прихватају социјалне обавезе само ако нека држава има моћ да их на то натера. Зато се корпорације боре против јаких држава и њен су главни непријатељ,** јер власници корпорације желе да трошкове сниже, а профит повећају. На другој страни, јаке националне државе имају могућност национализације корпорације када то захтевају социјални и политички разлози, одосно општи интереси. Зато корпорације не воле државу. Држава, ако је нормална, штити интересе својих грађана, а не корпорација које су незајажљиве у жељи да зараде – по сваку цену, и брину само о својим радницима, а не о интересима целог друштва.

Ако је држава велика и има значајне ресурсе, те организује живот на територији коју контролише без одређених корпорација, онда она, према мишљењу власника корпорација, нема право на живот, јер представља смртну опасност за корпорацију. То је и кључни разлог због чега је Запад желео да разбије СССР и социјалистички блок, а сада Кину, Русију, Иран, Венецуелу, Нигерију итд. Другим речима, државе које сматрају државне институције важнијим од интереса корпорација и имају могућност да намећу своје некопорпорацијске производе и технологију, са аспекта транснационалних корпорација морају бити ликвидирани. По правилу, те државе имају и велике резерве енергената или других природних ресурса на које су корпорације “бациле око”.

Зато се ми налазимо пред сменом поредка.

Нови корпорацијски поредак значи да ће човечанство бити подељено на два неједнака дела по непознатом критеријуму, при чему ће мањина контролисати и потчинити већину. У корпорацију се укључују

њени радници и њихови чланови породица. Корпорације ће имати своје сопствене оружане снаге (космичке, ваздушне, копнене), оружје за масовно уништавање, полицију и обавештајне службе. Такође, имаће медицинске установе, образовне институције, летовалишта итд. На тај начин, корпорације ће свет претворити у хиљаде малих заједница (или јата) – мини државица, чија ће улога бити искључиво да примењује средства присиле. Међу цивилизованим јатима – заједницама – могуће је размењивати људе, робу и капитал.

Саме корпорације биће устројене по тоталитарним начелима, јер то омогућава највећи профит (зараду). Извесно је и да ће становништво цивилизованих корпорацијских јата бити подељено по кастинско-клановском обрасцу. Основни параметар сврставања биће то којој корпорацији човек припада и његово место у хијерахији. Место у хијерахији биће додељивано на основу стручности и степену лојалности, при чему боја коже и идеологија конкретног не би требало да буду од значаја. Наиме, корпроацијама је свеједно да ли су им радници бели, црни или жути. За профит то није битно. Из доступних података следи закључак да ће цивилизована компанијска јата бити смештена у САД, Западној Европи, Јапану и Аустралији. Ипак, овим зонама или деловима света није гарантован опстанак у следећем кругу организације корпорацијске цивилизације.

Остатак света, Источна Европа, Балкан, Азија, Блиски исток и Африка биће ван цивилизације и изложен експлоатацији и (делимичном) уништењу.

Последњих деценија ми смо сведоци преваспитавања становништва на принципима трпељивости према различитим расама и нацијама, религијама, јер су корпорацијама потребни неконфликтни, трпељиви људи без жеље да своје идеје намећу окружењу. Ис-

товремено, у државама које треба разбити убацују се идеје о потреби и користи од распада државе. **На тај начин, ми постајемо сведоци, у културној сфери, два процеса: глобализације на мањем делу планете и дезинтеграције на већем њеном делу. Свет се тиме дели на територију корпорација (цивилизувани део) и на територију управљаног хаоса, којима је намењена судбина извора сировина (у том смислу и људи), као и купаца корпорацијске робе.** Овај «нецивилизован» свет биће гурнут у стање сталног хаоса и конфликта и он ће бити купац корпорацијских производа: оружја, лекова и хране. Те територије се не смеју ујединити и корпорације ће то спречавати по сваку цену. На територији “нецивилованих” биће угашена свака производња (деиндустријализација), али ће се одржавати експлоатација сировина, што ће бити поверено корпорацијама, тј. Њиховим армијама (како се то данас ради у Ираку и Либији).

ГАС – РАЗЛОГ ЗА РАТ У ГАЗИ?

У среду 14. новембра, Израел је почео у сектору Газе операцију «Стуб одбране», са циљем, како су пренели тамошњи медији, «уништења бораца ХАМАС-а, као и њихове инфраструктуре». Формални повод за војни напад Израела на сектор Газе био је напад палестинских ратника на израелски патролни цип противтенковском ракетом, при чему су четири израелска војника рањена. Израел је одговорио нападом и том приликом убио два Палестинца, док је 25 рањено. Но, треба знати да је ескалација насиља у сектору Газе започета још

почетком октобра, када је број изведених диверзија и отварања ватре од стране Палестинаца значајно порастао. Шестог дана израелске војне операције у појасу Газе број погинулих Палестинаца премашио је 90, (половина су цивили), а више од 700 људи је рањено. На израелској страни од почетка сукоба, погинуло је троје људи. «Циљ израелске операције, у којој је погођено чак 1.350 мета, јесте да се заустави ракетна ватра која управо прети скоро половини становништва Израела», подсећа агенција «АП».

СТРАХ СВЕТСКОГ ЈАВНОГ МЊЕЊА

Нови сукоб Палестинаца и Израела је само утицао на појачање зебње и страха код светског јавног мњења, које се, с обзиром на хаотично стање у региону, посебно у Сирији, плашило да ће нови рат против једне муслиманске популације бити кап у препуној чаши и можда утицати на то да отпочне рат неслућених размера. Треба додати да је Египат, да би ојачао своје (преговарачке) позиције, послао додатни контингент војника на Синајско полуострво («Курсор» 15. 11. 2012), што је давало ситуацији додатну драматику. Истовремено, у Каиру су одржане масовне антиизраелске демонстрације, уз „уобичајену“ жестоку антијеврејску реторику.

Краткотрајни, неки кажу седмодневни рат, завршен је, под притиском светске јавности и великих сила, примирјем (ступало на снагу 21. новембра у 21.00 час), али је све могла да поремети 21. новембра, подметнута бомба од стране, за сада, неидентификованог Палестинца, у један израелски градски аутобус, који је пролазио поред зграде владе Израела, при чему је страдао најмање 21 путник – цивил. Током сукоба на палестинско-израелској граници Израел је нападао уз помоћ авијације, а Палестинци ракетама. Стране у

сукобу су оптуживале ону другу за започињање сукоба, док су на обе стране жртве биле све бројније.

ШТА ЈЕ УЗРОКОВАЛО ЕСКАЛАЦИЈУ НАСИЉА?

„Иако сукоб у Гази можда делује као уобичајени израелско-палестински обрачун, има и стратешки значај - вежба за могући сукоб Израела и Ирана“, пише „Њујорк тајмс“. Турски медији истичу да се рат у Гази догодио „због избора и Израелу“ (Гектурк Тујсузоглу за утицајни портал "Uluslarası Politika Akademisi"). Дуги циљ рата је, сматра Тујсузоглу, нарушавање односа ХАМАС-а и председника Египта. Са овим су сагласни и израелски аналитичари који истичу: „Војна акција коју је повео Израел против Палестинаца, имала је шифровани назив 'Стуб од облака' и трећа је у последњих 20 година. Акцију су дефинисали као антитерористичку операцију Израела међу Палестинцима, а уочи избора за парламент (остало мање од 70 дана) – тврди Јуриј Ганких за израелски 'Изрус'. Циљ ове операције је, наводно, «ликвидација начелника Генералштаба ХАМАС-а, Ахмада Џабирија“. Други израелски портал, „Haaretz“, преко пера Шлома Занада, опет, поред избора, као повод за рат спомиње и борбу против тероризма, палестинске мржње и антисемитизма, затим борбу против утицаја Ирана, при чему Израел представља као «мирољубиву државу», која штити суверенитет и безбедност својих грађана. Француски "Le Figaro" из пера Жан-Франсоа Легрена тврди да је ова израелска акција имала за циљ «радикализацију поступака својих противника», како би стекао међународну подршку, што опет, нема смисла, јер Тел Авив ту подршку већ има. Овде је потребно додати да су француски медији дали највише «анализа» о поводу за рат, али да ни у једној нису спомињали неки материјални интерес, а познато је да се ратови, најчешће, воде за конкретне интересе, ресурсе и материјална богатства уопште.

Нема, дакле, важнијег медија у свету, а да није анализирао овај сукоб Израелаца и Палестинаца, при чему се «ударало» на емоције, употребљавајући у тој причи чак и децу (појас Газе је густо насељена територија са 1,6 милиона становника, од којих су скоро половина деца до 15 година). Пошто је политика крајње рационална делатност, онда је јасно да избегавање давања одговора о стварном поводу за сукоб мора заинтересовати свакога ко жели истину.

НАЛАЗИШТА ГАСА

ФабиоРафаел Фиал, за француски портал "Atlantico" истиче да део аналитичара сматра да је повод за овај сукоб жеља израелског премијера Метанјахуа да победи на предстојећим изборима, што нема смисла, јер је он најпопуларнији политичар у Израелу. Према томе, пише Фиал, одговорност за сукоб је на ХАМАС-у, «власнику» Газе, који је доволио ширење терористичких организација и ракетирање израелске територије, при чему је и сам учествовао у овим акцијама. Узрок оваквог понашања ХАМАС-а је «скривено геополитичко супарништво две главне сунитске државе Персијског залива: Саудијске Арабије и Катара. Ријад подржава селефијски покрет и Палестинску аутономију Махмуда Абаса, док Доха карте ставља на «Муслиманску браћу» и на њихов палестински огранак, тј. ХАМАС. Према доступним подацима, мишљењима смо да је први део тврдње Фиала тачан, а да други није. **Наиме, прави разлог за рат је, према руским аналитичарима, борба за контролу новонађених налазишта гаса у обалном појасу Газе.** И изгледа да су у праву, јер сви претходни догађаји упућују на жељу за контролом налазишта гаса. Пронађена налазишта гаса жели да контролише више страна: ХАМАС, Палестина, Израел, Египат, а недавно се као заинтересовани појавио и Катар. «Зато је Израел одлучио да

реши проблем заувек» – наводи Љубов Љуљко за руски портал «pravda.ru».

Године 2000. у Источном Средоземном мору, у том смислу и у водама сектора Газе, пронађен је веома издашан извор гаса. Истраживања су показала да гаса има да покрије сву економију Израела, али и да се извози. За Израел који тренутно увози гас и друге енергенте, ово је божији дар и питање живота и смрти. Морска граница у сектору Газе припада Израелу, Кипру и Египту и до данашњих дана није демаркирана, односно државе нису овде повукле јасне границе. Корен овог проблема лежи у давној 1967. години и тзв. Шестодневном рату против Египта, Сирије, Јордана, као и још неких арапских држава, када је Јерусалим задобио контролу над Голанском висоравни, Синајским полуострвом, сектором Газе, западном обалом реке Јордан и Источним Јерусалимом. Синај је враћен Египту, а сектор Газе је ушао у састав Палестинске националне аутономије. Западна обала реке Јордан до данас је предмет спора између Палестине и Израела. Међутим, сектор Газе контролише Палестина, а Израелци још увек нагађају зашто је Ехуд Барак «поклонио» ово право палестинској аутономији. Палестинска аутономија је право на истраживање гаса предала компанији «British Gas», иначе власништво Тонија Блера, бившег премијера Велике Британије (која има 60 процената удела у налазиштима), затим приватној либанској компанији «Consolidated Contractors» (30 процената) и Инвестиционом фонду Палестинске аутономије припало је само 10 одсто акција. Акционари су добили не само да истражују и експлоатишу гас већ и да граде гасовод. Споразум је гарантовала влада палестинске аутономије, а за узврат сви акционари треба да уплаћују 25 одсто пореза на рачун владе аутономије, као и порезе за транспорт гаса. Управо овај део Споразума је «потопио» цео пројекат.

За «British Gas» проблем је био да компанија није могла да почне бушење и изградњу гасовода без гаранције клијента. Међутим, Палестинска аутономија није могла да додели такву гаранцију, јер није имала тржиште гаса. Палестинска аутономија има само електричну централу, која је могла производити струју из гаса, али је то захтевало мале количине, тако да «British Gas» није могао да крене у експлоатацију налазишта гаса.

За Израел овај Споразум Палестинске аутономије и «British Gas-a» значајно је да ће се овим путем финансирати борба Палестинаца за ослобођење, а новац који би се слио на годишњем нивоу влади палестинске аутономије износи око једне милијарде долара, што није мали новац. «British Gas» је покушао да нађе купце за гас у Египту, а Палестинци нису били против, јер «новац не смрди», али је Израел био против оваквог договора, јер је и сам зависио од увоза гаса из Египта. Зато су све акције Израела, од тада, биле усмерене на повраћај Газе под своју контролу. Године 2000. поведена је друга интифада, а као резултат тога је долазак на власт «јастреба» Ариела Шарона. Нови премијер је права Палестинаца дао на оцену Уставном суду Израела, чиме је испровоцирао Палестинце да започну са тероризмом, а сам Јасер Арафат се нашао у «кућном притвору» у својој резиденцији у граду Рамала, где је умро под неразјашњеним околностима.

Године 2007. власт у сектору Газе преузима исламистичка организација ХАМАС, која је престала да се потчињава руководству Палестинске аутономије, саопштивши да жели да изгради исламску државу. То је Израелу дало оправдање да успостави контролу над налазиштима гаса. «British Gas» је, потом, престао да сарађује са владом Палестинске аутономије и њеним председником, Махмудом Абасом и почео да преговара са израелском владом. Међутим, преговори су поново «запели» на правним питањима, јер «Израел није

хтео да храни терористе», тј. да део прихода уступи Палестинцима, па је компанија «British Gas», 2008. године затворила канцеларију у Тел Авиву, а после два месеца израелска војска је упала у сектор Газе. На сајту ХАМАС-а тада је објављено да је главни узрок напада израелске војске на Газу «проблем гаса». ХАМАС одлично зна о којој суми новца се ради и са чиме ће располагати, ако сачува право на гас. Но, преговори са «British Gas-ом» су се наставили, али напретка није било. ХАМАС, понесен исламистичким таласом током «Арапског пролећа» - јача и организовао је своје војнопоморске снаге. Поред тога, ХАМАС има подршку председника «Муслиманског братства» и председника Египта, Мухамеда Мурсија, који није љубитељ Израела, а и држи руку на вентилу за гас који иде у ову државу, а он не жели обнову преговора са «British Gas». Истовремено, на хоризонту се појавио још један играч – Катар. Катарски емир је посетио Газу и поклатио ХАМАС-у 500 милиона долара за изградњу новог града, а следећи кроак је обнова преговора са «British Gas» са циљем експлоатације гаса. На ово је, дакле, реаговао Израел новом војном операцијом, како би решио питање једном заувек, како би утврдио своје право на налазиште гаса.

IV
СТРАНПУТИЦЕ ЗАПАДНЕ
КУЛТУРЕ...

О (НЕ)ЧИТАЊУ КЊИГА У САВРЕМЕНОМ СВЕТУ

„У издаваштву објављивање некавалитетне
литературе расте, а оне квалитетне се
умањује.

Мора да су издавачи решили да изврше
масовно самоубиство
или у том лудилу има неких правила?“

Пјотр Гочек

У савременом свету притиснутом медијима за масовну комуникацију, говоре светски статистички центри, све се мање читају књиге у поређењу са неким протеклим временима. »Људи су више заинтересовани за теленовеле, млади за интернет, неки немају новца, а неки се 'ваде' на недостатак времена. Уосталом, љубав према књизи се негује брижљиво - од породице, школе, па до окружења које би требало да се односи према књизи као истинској духовној вриједности. Шта је разлог да је књига, као и остала штампана издања, сада стављена у други план«¹⁶² - пита се Звјездан Живковић?

¹⁶² Zvezdan Živković, Knjiga se u BiH više gleda nego što se čita, <http://www.slobodnaevropa.org/content/knjiga-se-u-bih-vise-gleda-nego-sto-se-cita/24680451.html>
17.08.2012

Одговор је вишеслојан, а читање умногоне зависи и од националних особености и прилика, јер док у неким развијеним земљама читање књига опстаје, у другим оно посустаје. На удару су мале државе, које су имале неуспешну транзицију из социјализма у капитализам или су подвргнуте туторству моћних. Но, истраживачи мисле да је погрешно закључивати да сателитске и обичне телевизије, радио станице, интернет портали и други медији доводе до опадања интереса људи за читање књига. «У другој половини XX века започео је процес за који многи верују да ће довести до нестанка традиционалне књиге; рођени су озбиљни конкуренти књизи - филм, радио, телевизија, и, нарочито, електронска књига.»¹⁶³ Неки, радикалнији заговорници електронских медија радо би видели потпуну замену штампаних књига и новина електронским, ипак очигледно је да књига још није достигла свој зенит и да је и даље веома важан део наше културе, а према савременим истраживањима то треба и да остане.

ПРОБЛЕМИ

Ипак, проблема са (не)читањем има. Недостатак времена, мноштво забавних садржаја и скупа књига јесу основни разлози којима људи, па чак и озбиљни кругови, објашњавају смањивање интереса за читање књига, тврди Иранац Мансур Мохамед-Тахер.¹⁶⁴ Према истраживањима социолошких центара и агенција почетком XXI века број људи који не читају књиге се увећава, а смањује се и број чланова библиотека. Што је посебно опасно, снижава се број деце која не читају (деца од 10 до 12 година лоше и мало читају). Развој културе читања је немогућ без развоја дечије литера-

¹⁶³ Jadranka Božić, Antropologija knjige i čitanja, www.nb.rs

¹⁶⁴ Мансуре Мохаммад-Тахер, "Mellat", Иран, 13/06/2012, према:

<http://inosmi.ru/world/20120704/194489806.html>

туре, односно развоја читалачке културе управо код деце. Истовремено, није неважно напоменути став Пауле Корото (Paula Corroto) из Шпаније, која оптужује капиталистички систем, „јер убија културу читања“.¹⁶⁵ Корото сматра да је то поредак у коме се углавном читају комерцијалне књиге, пошто, мањевише, нико неће да плати писце озбиљних научних и књижевних дела. Капитализам је, према њеном мишљењу, „систем у коме се не посвећује пажња ни књигама ни ауторима, што катастрофално делује и на читање књига“. Пољски аутор Пјотр Гочек, коментаришући недавно одржани сајам књига у Кракову констатује: „Када сам се упознао са издавачким плановима у наредним месецима, обузео ме је ужас. Време када су људи улазили у књижаре да купују књиге одлази у историју: сви дају тежиште на објављивање комерцијалних књига. Успомене, аутобиографије рок-звезда, коментари закона, рецепти за кување, путописи...“¹⁶⁶ На пример, „Ја – Златан Ибрахимовић“ – биографија фудбалера на основу текстова у булеварској (жутој) штампи.

СТАТИСТИКА

У Великој Британији се годишње објави 110.000 нових књига, у Русији између 130.000 и 140.000, а у Киргистану и Узбекистану број се мери само у стотинама, а већина од тога су уџбеници. Класичних уметничких књижевних дела и научних монографија је мало. Централноазијски аутори су на недавно одржаном сајму књига (19–26. новембар) констатовали и да је западно тржиште књига веома затворено и контролише га политика, тако да објављују само она дела

¹⁶⁵ Paula Corroto, El capitalismo entierra la literatura rusa, Publico.es, 01/06/2011

¹⁶⁶ Piotr Gociek, Nieznośna lekkość pisania, *Rzeczpospolita*, 25/11/2012

страних аутора која одговарају њиховим интересима. То је била прилика да се људи подсети и другачијих навика, на пример за време постојања Совјетског савеза и Југославије све било другачије, јер су објављивани преводи дела и аутора из овог дела света. Сада је све окренуто наглавачке и препуштено самим ауторима да се сналазе.¹⁶⁷

Просечан тираж књиге у малим државама какве су Босна и Херцеговина, Србија и Хрватска је за научне књиге од 300 до 500 примерака, а за популарну белетристику 3.000 (уз, наравно, часне изузетке, попут дела Кустурице, Лаушевића и сличних аутора) и по томе су сличне Киргистану и Узбекистану. Аутори, наравно, немају хонорар, па поједини професори универзитета сами продају своје књиге студентима – што је опет дефинисано као корупција. Тако се показује да у капитализму нема система популаризације књиге, јер оне не носе политичку добит. Тако, ипак, главну одговорност за стање на тржишту књига и (не)читања носе власти, а оне не посвећују овом пољу важност, јер је сматрају маргиналном и од мале помоћи у свом политичком раду (што је погрешно размишљање). Политичари се окрећу телевизији, а књиге остављају малом броју ентузијаста. У неким државама Азије и Блиског истока се покушава задржати стара добра и корисна традиција читања књига, па председници државе и премијери популаришу читање одређених монографија тако што преко неког електронског медија, а потом то пренесу и други, штампани медији, говоре о некој књизи, или изражавају жељу да имају неку књигу у својој библиотеци, односно препоручују становништву да прочита неко дело (и због политичког интереса), али тиме учествују и у популаризацији читања. Други

¹⁶⁷ Алиса Назарова, Централная Азия: Книг мало, авторов не продвигают, пробиться нелегко, <http://www.fergananews.com/articles/7556>, 28.11.2012

начин популаризације књиге и читања је сличан првом, само што се уместо председника и премијера у улози популаризатора неке књиге налазе познате личности из света уметности (обично филма), бизниса или науке. Суштина је да познате личности на плакатима и билбордима позивају људе да прочитају конкретну књигу. Додуше ово више личи на класичну рекламу, али доноси резултат, при чему се показује да, када се хоће све се може променити на боље.

ЧИТАЊЕ И САМОПУЗДАЊЕ

Основни разлог због кога људи не читају књиге, према мишљењу иранског аутора Мансура Мохамеда-Тахера, јесте изгубљен интерес и веома мала потреба савременог човека за читањем књига, упркос томе што читање књига показује различите социјалне и личне мотиве и користи за појединца, на пример: читање шири свест о постојећим проблемима и ствара навике за размишљање и ангажовање на њиховом решавању; читање даје самопоуздање и «уклања» из свести човека осећај мање вредности и ограничености; читање јача уверења и погледе на свет, формира мисаоне обрасте и припрема човека да прихвати новине, односно да учествује у дискусијама и размени мишљења. На врху користи би свакако била могућност да се упозна са ремек-делима литературе. Према неким истраживањима спроведеним од стране библиотека, данас људи не читају просто зато што пре свега треба да преживе захтевна и тешка времена, па за лепу, односно уметничку књижевност немају времена. Ово отвара питање познавања и читања класичне књижевности, односно шта тиме људи губе, ако им из интелектуално и вредносног сазнања одсуствује ово знање¹⁶⁸.

Зашто је важно неговати културу читања књига?

¹⁶⁸ <http://www.openclass.ru/blogs/107970>

Чињеница је да, када анализирамо како људи проводе време, да у току дана мноштво људи бива изложено доколици и досади, а књига савршено може да попуни ово време. Друго, за разлику од забавних садржаја који просто отимају време и не доносе човеку обogaћивање његовог сазнања, читање књига има низ предности. На крају, учлањење у библиотеку решава питање куповине данас за просечног грађанина скупих књига, мада они који наводно „не читају због скупоће књига“ у том изговору налазе неоправдан изговор, јер јавне библиотеке нуде за мали новац и то задовољство. Реч је о оправдању без истинског аргумента.

Читање, познато је, човека ослобађа ода напетости и смирује. Љубав према књигама се преноси са родитеља на децу, и тако се гради својеврсна породична традиција читања. То даје одличне резултате код предаје знања деци, односно код формирања њихових радних и културних навика. Уколико се људи науче читати књиге, тиме науче и да своје проблеме решавају уз помоћ читања, али и поједностављују прихватање учења код властитог потомства. У најобразованијим државама света (Русија, Канада, Израел, САД...) књиге чита до 60 одсто становништва, што је значајан број¹⁶⁹ (док је истраживање компаније за консалтинг GfK међу 37.000 деце у 25 држава света показало да у Европи чита око 57 одсто деце).¹⁷⁰

ИНТЕРНЕТ И КЊИГЕ

Деца мало читају књиге, између осталог, зато што за учење користе интернет. Колико је овај процес

¹⁶⁹ Фатыхова Татјана Ивановна, Чтение в современном мире, <http://ext.spb.ru/index.php/2011-03-29-09-03-14/91-2011-12-05-14-02-36/1020-2012-02-24-16-46-54.html>

¹⁷⁰ Gisele Sousa Dias, Los adolescentes usan pocos libros y más Internet para estudiar, *Clarín*, 25/05/2012

одмакао сведочи и податак да је позната британска енциклопедија после 244 године изласка у штампаном издању прешла на електронско издање. Али ту настаје проблем са интернетом јер ђаци преписују садржаје и предају готове задатке, тако да не улажу довољно труда ни размишљања у рад.¹⁷¹ Проблем није само у плагирању и навици да се то чини, већ у штетним последицама за развој аналитичког мишљења. Интернет, другим речима, потискује књиге. Но, проблем је у нечем другом. Наиме, овде не треба бирати између књига и интернета (новинама, часописима, телевизи-јом, филмом итд), већ научити младе да имају приступ свим образовним ресурсима, како би могли да оцењују важност информација и података и развијају аналитичко мишљење.¹⁷²

¹⁷¹ Истраживачи са Харварда су објаснили зашто људи нису способни да се одупру подели мисли, жеља и осећања на социјалним мрежама. Наиме, суштина је у томе што откривање информација о себи активира центре у мозгу одговорне за стварање осећања задовољства и среће (као кад се једе чоколадна бомбона, добијамо новац или када имамо добар емотивни живот). Зато су научници почели да мере степен задовољства корисника социјалних мрежа када пишу о себи. У експерименту је коришћен ЈМР томограф за праћење активности мозга учесника експеримента. Истраживање је дефинитивно потврдило повећање задовољства када људи пишу о себи. Таквог осећања нема када говоре о другим људима. У свему томе важну улогу игра и аудиторијум (публика), јер задовољства нема ако учесник на социјалној мрежи нема осећај да има са друге стране оне који га читају или слушају. Публика човеку даје осећај важности и зато он дели информације о себи. Види: Deborah Netburn, Facebook, Twitter, other social media are brain candy, study says, *Los Angeles Times*, 08/05/2012

¹⁷² Gisele Sousa Dias, Los adolescentes usan pocos libros y más Internet para estudiar, *Clarín*, 25/05/2012

КЊИГЕ ПОСТАЈУ ПРИВИЛЕГИЈА БОГАТИХ

Но, у мање образованим земљама читање је готово привилегија богатих и образованих. Књига, између осталог, децу може спасти од погубног утицаја «улице», заштитом од духовне чамотиње и саблазни савременог живота. Такође, читање књига може пресудно да допринесе позитивној социјализацији деце, примереном формирању личности и дефинисању животних циљева.

Америчка ауторка, Клеј Дилоу за амерички часопис „Популарна наука“ истиче да је читање корисно за мозак, јер вежба и одржава способности мозга.¹⁷³ Истраживачи са познатог Универзитета Стенфорд су пратили уз помоћ апарата за магнетну резонанцу шта се догађа када су добровољцима дали да читају роман Џејн Остин. Резултати експеримента су показали да аналитичко читање литературе и читање ради забаве, изазива различите реакције у мозгу, али да и једно и друго делује позитивно на мозак. «Истраживање је показало да при преласку од читања 'ради задовољства' на 'аналитичко' читање се догађа смена нервне делатности мозга и карактера циркулације крви у мозгу».¹⁷⁴

Научници чак тврде да људи који цели живот уче (читају) живе дуже седам година, јер оним људима који читају имају бољу циркулацију крви у мозгу. Ипак, ово није оригинална идеја истраживача са споменутог Универзитета, већ та заслуга припада филолошкињи Натали Филипс (Natalie Phillips), која се прва запитала какав је за човека значај читања. Наиме, до сада се знало да читање књига има културолошко и хуманистичко значење, али се није знало (мада се пре-

¹⁷³ Clay Dillow Literature is Good for Your Brain, *Popular Science*, 10/09/2012

¹⁷⁴ Исто.

тпостављало), какве конкретне користи од читања има сам човеков интелектуални апарат.

Развој културе посредством припреме средине, као и развојем услова, и организација и одговарајућих институција представља једну од претпоставки увећања броја читалаца књига. Наравно, овде треба указати на то да политика игра кључни фактор, јер је Министарство културе то које путем различитих подстицаја издавачима, али и сугестијама и конкретним облицима подршке дистрибуцији, пропаганди у медијима и слично, може да креира повољну климу за подстицање људи да се посвете (и) читању књига.

Посебно се разуме и третира читање на матерњем језику, јер је такво читање, поред осталог, важан фактор очувања и развоја националне културе.¹⁷⁵ Према подацима УНЕСКО-а, данас у свету постоји 6000 језика, а сваки месец умиру два језика, па постоји опасност да ће у наредних неколико покољења нестати више од половине живих језика. Са њиховим нестанком нестаје и знање, лиретаура, култура и традиција повезани са тим језиком, што је немерљива штета за човечанство.

Поред тога, читање је инструмент, средство стицања образовања и ширења културе, средство васпитања и интелектуалног развоја човека, сведочанство формирања стручњака и показатељ успеха човека у животу и показатељ конкурентности државе.¹⁷⁶ Сас-

¹⁷⁵ Чтение литературы на родном языке как фактор сохранения и развития национальной культуры
<http://www.kungurlitera.ru/forum/241-2011-08-11-14-29-13.html?showall=1>

¹⁷⁶ Сметанникова Н.Н., РОЛЬ ЧТЕНИЯ И ГРАМОТНОСТИ В СОВРЕМЕННОМ МИРЕ,
http://www.rusreadorg.ru/issues/c2006/00_smetannikova.htm

вим, дакле, довољно разлога да се човек окрене читању, а државе популаризацији књига!

КАПИТАЛИЗАМ ФЕМИНИЗУЈЕ МУШКАРЦЕ

Данашње тржиште научних књига у САД све више доноси наслове које сугеришу доминацију жена: „Успон жена претворило мушкарце у децу“ («The Rise of Women Has Turned Men Into Boys»), „Крај мушараца“ («The End of Men») и слично, а општи закључак оваквих студија је да хранитељице породица све више постају жене, док ће у средњој и вишој класи у кући командовати жене, а деморализовани мушкарци ће потражити спас у „вечном детињству“. Зашто се догађа уклањање мушког начела из савременог света питање је које мучило ау-

торицу књиге „Крај мушкараца“ Хану Розин (Hanna Rosin). Розин сугерише се да је сумрак мушкости започео пре више од 500 година, приближно у време појаве мускетара, који су заменили средњовековне витезове. Технички прогрес је, дакле, витезове поспремио у „старо гвожђе“, иако је то време било врхунац мушкости. Технички прогрес је довео до појаве да се почне ценити мозак и адаптација на нове техничке проналаске, али време жена још није наступило. Ово тврди у својој новој књизи «The End of Men» (Крај мушкараца). Када су последњи витезови одложили мачеве у корице, потврђивање мужевности се почело испољавати у новим ипостасима, али мушкарци свој (мушки) идеал (физичка снага и патријархална власт) више нису могли да сачувају. Капитализам је уништио хијерахију односа између мушкараца и жене и уместо благородног мушког начела усталичио бога Мамона (новац). Фабрике су изродиле такав систем да мушкарцима више нису били потребни јаки бицепси. Морално проблематичне жене из викторијанске епохе створиле су масовну културу феминизације у време када је америчка економија постајала најагресивнији капиталистички систем у свету. Жене су стекле право гласа и омогућен им је приступ образовању на свим нивоима. Почевши од 1950. године, догодила се велика промена од економије засноване на бази добити у рударству, пољопривреди и тешкој индустрији на економију услуга и тржишта новца, што је нарушило везу између физичке снаге и резултата рада. Потом се догодио научни (и, наравно, политички) пробој контрацептивних средстава и препарата. Стекавши власт над сопственом биолошком судбином, жене су могле да се равноправно носе на тржишту рада са мушкарцима. (Ово објашњава и понашање, за време велике рецесије, када су без посла остали бројни мушкарци, конзервативне партије су из све снаге удариле са незапамћеном злобом на слободу рађања деце какве није било никада до тада).

МУШКАРЦИ СЕ ОМАЛОВАЖАВАЈУ

У свакој наредној деценији момци су обасипани, са разних страна, а највише преко медија, таквим информацијама које су сумњичиле, односно подстицали да сумњају у сопствене снаге и способности. Момци су доведени у стање очаја и само су повремено покушавали да умање пропаганду презира мушкости, неорганизовано, без неких добрих идеја, само периодичним дизањем гласа и указивањем „на добра стар времена“ када се поштовао мушкарац и његов ратнички и заштитнички дух. Управо је кампања Републиканске партије САД ове 2012. године постала јарки пример нове верзије ове тежње. Наравно, све безуспешно. Храбри витезови, авантуристи – Викинзи и бајроновски хероји су нестали са развојем телефона, а мушкарци које персонификује Арнолд Шварценегер су добили статус карикатуре.

Но, овде није крај мука и проблема за савремене мушкарце. Глобализација, политичка корупција и фундаментализми слободног тржишта изродили су велику рецесију, а она убрзала отпуштања радника са посла и наметнула потрагу за било каквим послом на илегалном тржишту, што је само увећало стрес код мушкараца. Неки од мушкараца, због економских проблема, љути на свет око себе, манифестују екстремне патријархалне реакције, што је посебно присутно у исламском свету. Овде мушкарци почињу да мрзе жене, које уместо да се радују могућностима образовања и свеколиким слободама, streпе да им неки озлојеђени мушкарац не плусне киселину у лице. У САД се слично догађа, доста притајеније, но бес мушкараца према женама кипи и питање је само дана када ће се пројавити у неком радикалном облику.

Књига Розинове је манифест новог света који се појавио на наше очи, а то је свет који је уништио мушко начело. Розин пише о свету који је економију пос-

тавио „ногама на горе“ и који је разуверио мушкарце да имају било какву мисију и снагу, и упутио их је на економску и политичку борбу са женама. У књизи „Крај мушкараца“ ауторка тврди да је уништавање мушког начела при крају, те да рецесија из 2008. године само довршава овај процес. У западној култури се, дакле, догађају бројне промене које устоличују жене и женске принципе у свим сферама, па и у улогама хранитељице (породице). Розинова осликава комичне обрасце Новог светског поретка. „Пластична жена“ (мисли се на жене које постају лепе и zgodне уз помоћ пластичне хирургије) лако побеђује мушкарца у економији где царују услуге, а не производња. Њој се супротставља тужни мушкарац од „шперплоче“, са застарелим виђењима света, који није способан да адекватно одговори на изазове XXI века. У новом «андројеном свету» добро образовани градски мушкарац се лакше прилагођава у новим несталним улогама и са уздахом олакшања закључује да је добро што више нису храниоци породице. Имају избор да уђу у «клатећи брак», у коме ће се договорити ко ће бити хранилац породице, односно ко ће доносити новац кући. Но, перспективе мушкараца, посебно из радничке класе, суморна је, јер они не могу да зараде довољно новца како би равноправно и довољно учествовали у задовољавању потреба своје породице. Само пре 50 година, како је истицао социолог Конел (R. W. Connell), сваки Американац (мушкарац) уживао је «дивиденде патријархата», а сада све више градских очева одгаја децу уз образложење да следе препоручену политику «партнерских односа» и равноправности у браку, због чега мушкарци трпе притисак и бивају приморани да се посвети одгајању деце, уместо да раде. Другим речима, мушкарац преузима женску улогу, а жена мушку.

ЛЕПОТА („ПЛАСТИЧНЕ“) ЖЕНЕ

Ради се, дакле, о систему глобалног капитализма који прождире и уништава све. Овај систем је нечовечан, јер не уважава мушко и женско начело у животу. Розина у књизи доказује да се као резултат тектонских промена формира (примитивни) матријархат, који све мери женским полом, а мушки прождире и потискује. Другим речима, овај матријархат у настајању већ исказује, уз помоћ технологије и похлепе, да се претвара у својеврсног монструма. Розин наводи као илустрацију своје тврдње речи најбогатије жене на свету Џине Рај-нхарт (Gina Rinehart) која презире хуманост и назива раднике „нитковима“ (свој капитал је стекла у области рударства) предлажући да им дневница буде само два долара. У том систему плате жена се деценијама уназад увећавају, а мушкараца се смањују. На пример, рецесија започета 2008. године оставила је у 80 посто случајева без посла мушкарце.

Крај старог мушког начела у новом поретку је неминован, што многи и поздрављају, јер води потчињавању мушкараца. Просто чекају трен када ће моћи да потчињеним мушкарцима покретом руке давати наређења. Капиталистички систем који сада постоји и који прети да у потпуности овлада планетом успоставља пирамидални социјални систем у којем доминирају жене. Но, закључује Розина, то није рецепт за срећу. Угњетавање било кога, па и мушкараца, није нешто што треба да нас радује. Напротив.

ДА ЛИ ЈЕ ХОМОСЕКСУАЛИЗАМ БЕЗОПАСАН?

У западној цивилизацији сексуална револуција је прешла у нову фазу – устоличује се царство хомосексуалаца, тврди руски аутор Александар Никитич Севастјанов. Недавно су две важније државе у Европској унији озваничиле истополне бракове – Велика Британија и Енглеска. Француски председник ово је окарактерисао као «корак испред свег друштва». Корак свакако јесте, али у коју страну?

Као основа за легализацију «истополних породица» послужила је позната Каирска међународна конференција Организације уједињених нација о стан-

овништву и развоју која је одржана 1994. године. Конференција је препоручила активности на програму развоја становништва, а у деветој тачки је препоручила да се успостави равноправност и иста вредност различитих полних веза, закључно са истополним браковима. Циљ је познат: снизити број људи на планети и умањити рађање.

ДА ЛИ ЈЕ ПОТРЕБНО СМАЊИТИ БРОЈ ЉУДИ НА ПЛАНЕТИ?

Овде треба, истиче већ цитирани Александар Никитич Севастјанов, да се нормалном схватању хомосексуализма супротстављају већ формирано социјално митови и стереотипи, први гласи хомосексуализам је за друштво безопасан. Други да је хомосексуализам – једна од варијантни норми. Трећи, да пропаганда хомосексуализма није опасна, четврти и последњи гласи да је хомосексуализам за морал безопасан. Да ли је, дакле, то заиста тако?

Мит о безопасности хомосексуализма је један од митова који шире хомосексуална популација у свету. Међутим, историја великих нација показује да су сачували своју аутентичност и снагу захваљујући томе што су чували своју националну и сексуалну монокултуру, а да су нестале оне нације које су дозављавале «сексуални плурализам». У свим «религијама књиге» (јудаизам, хришћанство и ислам) хомосексуализам и содомија су третирано као велики грех. Код Јевреја, као једне од најстаријих нација постоји строги полни морал, а они живе и развијају се три хиљаде година. Наравно, овако се не понашају само Јевреји. Сви народи живе дуго, ако контролишу сферу полног морала и брачних односа и одричу се хомосексуализма. У Кини традиционална филозофија се утемељила на хармонији мушког и женског начела, а од 1644. године у Кривичном закону постоје казне за хомосексуалност.

На другој страни, народи који су дозвољавали хомосексуалност нису опадајали дуго: пример су стари Грци и Римљани. Другим речима, хомосексуализам није безопасан, јер води ка самоуништењу народа који ову сексуалну оријентацију прихвате.

Што се тиче мита о томе да хомосексуализам није морална тема, треба рећи да морал углавном има религиозне корене и да се негативно односи према овој сексуалној пракси. Хомосексуализам, истина је, руши религиозне догме и морал. Као што признају хомосексуалци, садомазохизам је део њихове културе, што је јавно практиковање агресије. Према томе и овај мит није тачан.

Хомосексуализам (лат. *homosexualismus*) представља полну изопаченост, чија је суштина у противприродној привлачности ка лицима свог пола, као и сексуалне везе међу њима. Сусреће се код припадника оба пола. Термин је осмислио крајем XIX века аустријски писац и адвокат, мађарског порекла, **Карл М. Кертбени**, који је ову појаву посматрао као сексуалну девијацију и противприродну појаву. Међутим, данас се овај појам из западног света протерује (посебно у научној литератури и медијима). Доста сексолога, психолога и психијатара данас сматра коришћење појма хомосексуализам политички некоректним, односно морално неподобним и протерују га из јавне употребе и заговарају да се користи појам геј!

ЕПИСТЕМОЛОШКИ СКАНДАЛ

Почетни корак ка легализацији хомосексуализма, учињен је 15. децембра 1973. године, када се одржало гласање у председништву Америчке психијатријске асоцијације (АПА), где је од 15 чланова 13 гласало за искључивање из списка психичких болести хомосексуалност. Мноштво психијатара се није са овим сложило и скупило је 200 потписа најпознатијих стручњака из ове области и инцирали референдум по овом

питању, који је и одржан априла 1974. године. На референдуму је око 10.000 психијатара гласало, од тога 5854 за одлуку председништва, док је 3810 гласало против. Референдум је оквалификован, како је то међу првима учинио руски психијатар А. А. Ткаченко, «као епистемолошки скандал», јер се у науци проблеми и дилеме не решавају гласањем, па ни формира списак болести! Да ли то значи да се гласањем може са списка болести скинути и нека друга боелст, шизофренија, на пример? Међутим, последица референдума је била, између осталог, замена појма хомосексуалац и хомосексуалност новим термином «алтернативне сексуалне оријентације». Међутим, нису сва струковна удружења ово прихватила. На пример, Америчка национална асоцијација за истраживање и терапију хомосексуалности остала је традиционалним позицијама, па хомосексуализам и даље третира као нежељену, односно непожељну сексуалну оријентацију.

Поразно је да су се овом позиву понајвише одавали бели хришћани из Европе, управо они који и имају најмању стопа раста становништва, а који ће према проценама демографа чинити тек 15 одсто људи на планети. Било како било до сада је 13 држава признало истополне бракове: Холандија (2001), Белгија (2003), Шпанија (2005), Канада (2005), Јужноафричка република ((2006), Норвешка (2009), Шведска (2009), Португлаија (2010), Исланд (2010), Аргентина (2010), Данска (2012), Француска и Велика Британија (2013), дакле углавном државе европске културе. Народи Азије, Арике и Латинске Америке, чији бурни демографски раст еколози означавају као велику опасност, у овом безуљу не учествују и према тамошњим изјавама политичара и не намеравају.

У САД, која увек иступа у свету са позиција радикалног либерализма једнополне бракове легализовало је осам (такође и федерални округ Колумбија) од 50 држава, док је у 39 држава овакав брак изричито

забрањен. У држави, на пример, Род Ајленд за живот у оваквом браку изриче се казна затвора до 20 година затвора.

ТРЕБА ЛИ СТВАРАТИ НАРОД ПАТУЉАКА?

Истина, неће све цивилизоване државе да изврше самоубиство. Неке европске државе доносе законодавство којим оснажују класичан брак као заједницу мушкарца и жене и забрањују истополне бракове. Литванија, Летонија, Украјина, Пољска, Бугарска, Белорусија, а слично се понаша и Куба, Хондурас, Парагвај и Венецуела. Такође, велику подршку класичним браковима дала је и Русија, која је законом забранила пропаганду хомосексуализма. И неким државама исламске културе за ступање у хомосексуалне бракове изриче се и смртна казна (Иран, Мауританија, Саудијска Арабија, Судан, Јемен и Нигерија). И Ираку се води анти-хомосексуална кампања и тамо је без суда убијени најмање 750 припадника сексуалних мањина. Са скепсом према истополним браковима односи се и Израел, а тако је и у Кини, Вијетнаму и Новом Зеланду.

Но, стандарди европске демократије који предвиђају легализацију истополних бракова се намећу и силом, посебно мањим државама и оним које теже да уђу у Европску унију, па се поставља питање треба ли их следити и потчињавати им се?

Заговорници хомосексуализма нас уверавају да одређен проценат хомосексуалаца таквим постаје већ у стомаку мајке и то не само код људи, већ и код неких животиња. То је дело природе, а природа не греша. Према томе, хомосексуалност је варијанта првила, норми. Но, шта ћемо са онима који се роде као патуљци? Постоје и друга одступања, на пример они који су рођени са дауновим синдромом. Да ли је и то норма, па треба стварати народ патуљака?

Не подржавају сви научници из медицинских и сродних области хомосексуализам. На пример, психијатар Чарлс Сокаридес је 1970. године у америчкој научној публикацији «Часопис Америчке медицинске асоцијације» назвао «ужасним растројством, злосутним по карактеру, који добија размере епидемије». Фројд је хомосексуализма назвао «душевним растројством», а од 1948. године у Међународном кодексу болести хомосексуализам је уписан као болест, да би Светска здравствена организација 1991. године избрисала ову сексулану оријентацију из Кодекса као болест, под притиском Међународне асоцијације лезбијки и гејева. Дакле, уопште се није расправљало да ли је хомосексуализам болест или не.

Овове треба додати да неки научници истичу да је за хомосексуализам крив ген хомосексуализма који се преноси по женској линији. Ако је тако, онда се треба заштити о следећем: како почиње селекција? То отвара питање потребе уништавања носилаца гена хомосексуализма стерелизацијом (хирушком и социјалном). На крају, овде је најважније, истиче већ цитирани Севастјанов, да свака аномалија која се преноси генетски са собом носи опасност како за самог човека, тако и за човечанство у целини. Другим речима, хомосексуализам је болест не само једног човека, колико целокупног човечанства, јер се тичу свију, а не само конкретног човека. То је и демографски проблем. То је опасна мутација која се шири. Јер, ако је 18 одсто новорођенчади дебилно, то ће се у нацији догодити незаустављив процес изумирања.

Пропаганда хомосексуализма је опасна, јер је одавно познато колико млади уче опонашањем. Другим речима, живот је показао да је хомосексуализам заразан, да се пропагандом шири. Ево енциклопедијских података из «Енциклопедијског речника» Брокхауза и Евфрона: 1860. године је на 1000 мушкараца било два случаја хомосексуалности, дакле 0,2 одсто.

После сто година најути-цајнији истраживачу у овој области сексолози Кинзи, Мастерс и Џонсон говоре да се ова цифра променила навише и говоре о два до четири процента хомосексуалаца међу мушкарцима. Изгледа мало, али према подацима споменутог Кинзија 1953. године у САД је 37 одсто белих Американаца имало бар један однос са мушкарцем.

МАНИПУЛАЦИЈЕ СА БРОЈКАМА

Но, колико има хомосексуалаца на планети за сада није прецизно утврђено, а вероватни и није могуће утврдити. Сами хомосексуалци, попут Татјане Павлове за портал "temp.lgay.ru" наводе цифру **од седам до осам посто на планети**, а други хетеросексуални истраживачи да их нема више **од два до четири посто**. Подаци су засновани на проценама, а не емпиријским истраживањима. Оно што је зада најпоузданије су подаци који се односе на Холандију, где је група доктора наука (Theo G. M. Sandfort, PhD; Ron De Graaf, PhD; Rob V. Bijl, PhD; Paul Schnabel, PhD) дошла до емиријски утврђених података у истраживању „Хомосексуално понашање и психичка растројства“ до сазнања да је **да су 2,8 одсто мушкараца и 1,4 жена имала сексуални однос са партнерима истог пола**, дакле много мање од тврдњи хомосексуалаца, који би пошто-пото да увећају свој број. Хомосексуалци у пропаганди своје сексуалне оријентације често дају лажне или фалсификоване податке, ставарајући митску статистику. На пример, чак тврде да је сваки десети рођени човек хомо-сексуалац! Наука ово оповргава, али они некажњено и даље шире ову и друге лажи, јер је законодавство старог и новог света капитулирало пред захтевима сексуалних мањина. Аутори споменутог холандског истраживача су, поред броја људи који су имали хомосексуално искуство, дошли и до сазнања да је ширење хомосексуализма је повезано са регресијом, што много чешће доводи до

психолошког растројства него код хетеросексуалних људи.

ОСВЕТА ХОМОСЕКУСЛАЦА ДОНИ САМЕР

Ипак, хомосексуалци добро знају да неће победити ако не освоје простор јавног мњења. Због тога посебну пажњу посвећују идеологији, књижевности, уметности и медијима. У оквиру одређених пројеката разрађују митове «о чарима и безбедности хомосексуализма». У бројним државама под власт хомосексуалаца падају бројне области духовног живота. Тако већ имамо примере да се у основним школама уче песме о проблемима хомосексуалаца, а у Француској позориште, књижевност и филм су под власти хомосексуалаца, па организују фестивале филма у којима је обрађен живот хомосексуалаца. У Немачкој хомосексуалци владају уметничким галеријама из којих протерују све оне који то нису, док је поп култура не светском новоу одавно под контролом ове популације. И тако даље. О новинама, часописима, телевизијским станицама које шире позитивне ставове према хомосексуалности да и не говоримо. То су **хомосексуалне легије**, које се боре против нормалне сексулане оријентације, не само за своја права. То је довело до трагичне ситуације да противници хомосексуализма одмах бивају не само блокирани, односно онемогућени да иступају у медијима, већ и политички жигосани и у професионалном слислу заустављени у напредовању. На тај начин, све је мање политичара и грађана спремних да јавно иступе против хомосексуалаца и у заштити већине, која практикује неистополне сексуалне односе. Дobar пример је позната поп певачица Дона Самер, која је 1983. године на концерту јавно рекла «да је сида божја казна за хомосексуализам» и одбила да у свој нови албум укључи песму посвећену хомосексуалцима. Потом је уследио бојкот који су организовали хомосексуалци и њена каријера и судбина су

сломљени, па се 1991. «покајала» и јавно изјавила да је «погрешила» по питању хомосексуалаца. Но, хомосексуалци јој нису опростили и нису допустили да обнови каријеру, како би показали другима своју моћ. Желели су да је понизе и другима покажу «правилни пут понашања», у чему су бар привремено успели.

ВЕК ТРАНСПЛАНТАЦИОНОГ ТУРИЗМА

Од 1980. године почиње незаконита продаја људских органа и ткива, а уочене су следеће тенденције: органи путују са југа на Север, од сиромашних ка богатима, из трећег света у први, од жена ка мушкарцима, од црнаца ка белцима. Северио Морабити, бивши члан познате афричке мафије „Ндрангети“, који се покајао, недавно је у једном интервјуу за портал „epochtimes.ru“ истакао: „Бизнис будућности је незаконита трговина људским органима. Сасвим је довољна мала клиника и неколико до-

ктора и из једног човека се може извући гомила органа“. Андреја Хејли у чланку објављеном почетком фебруара 2013. године за портал „epochtimes.ru“ истиче да је трговина људским органима и ткивима главни криминал у овом, XXI веку.

НОВИ КРИМИНАЛ

Трговина људским органима и ткивима је незаконита делатност настала као последица развоја трансплатологије и сиромаштва, те представља нову форму криминалне делатности. Трговина људским органима и ткивима је категорички забрањена у већини држава света, укључујући развијене државе. Забрану трговине људским органима и ткивима захтевају и Уједињене нације, Савет Европе, ОЕБС и Заједница независних држава. Ово брани и Светска здравствена организација и кривични закони свих држава. Но, чини се, што се више брани – посао све боље цвета. Другим речима, забрана трговине људским органима и ткивима ипак је, мање или више, декларативна.

Узимање органа и ткива представља један од видова експлоатације и описује се термином „трговина људима“. Међутим, многе државе дозвољавају коришћење органа живих донатора, што се регулише законима. У легалним токовима људских органа и ткива две су врсте оних који медицини дарују органе и ткива: рођаци болесника и органи узети од умирућих људи. Но, за ово треба дозвола суда. У већини држава је законом забрањено узимати органе од психички оболелих људи, као и од затвореника, чак и ако дају сагласност. У Италији постоји изричит став у закону да се забрањује узимање органа од људи осуђених на смртне казне.

Прва регистрација трговине људским органима забележена је 1987. године у Гватемали, где је полиција ослободила тридесеторо деце која су била предви-

ђена за узимање органа. Потом се аналогни случајеви јављају у Бразилу, Аргентини, Мексику, Еквадору, Хондурасу и Парагвају. У Африци прво хапшење због трговине органима догодило се у Египту 1996. године. Распадом Совјетског савеза и Југославије и људи са ових про-стора укључују се у продају органа и ткива. Данас су центри за нелегалну трансплантацију органа у Европи Естонија, Румунија и Бугарска, на Блиском истоку Турска, а у Азији Кина. Ово је допринело да се појаве и термини „тржиште органа“ и „дрно тржиште органа“. Према подацима казахстанског портала „Vesti.kz“, цена органа у свету је следећа: бубрег од 10.000 до 100.000 долара; јетра од 20.000 до 150.000; срце 250.000 долара. Желудац кошта 45.000, а рожњача 5.000 долара.

ДЕЦА НА ТРЖИШТУ ОРГАНА

У многим држава десили су се случајеви смрти пацијената у државним болницама „под чудним околностима“, да би се испоставило да се радило о трговини људским органима и ткивима. Следећи проблем је продаја деце са циљем да се искористе као „донатори“ органа. Светски је познат случај Надјежде Фрати, Италијанке руског порекла, која је од 1993. до 2001. године из Русије „извезла“ 858 деце без родитеља, односни из домова за сирочад, наводно ради усвајања, а у суштини ради коришћења за узимање органа и ткива. Према подацима шпанског листа „El País“ (20. марта 2013.) истражитељи Уједињених нација су објавили податке у вези са трговином децом. Према прикупљеним подацима цене једног детета су следеће: дете из Нигерије купца кошта 6.400 америчких долара; из Кине 7.800; из Малезије 6.588; дете са севера Кавказа (Русија) купује се за 17.500, а у Гани дечак се купује за 14.473, а девојчица за 350 долара (50 родитељима и 300 продавцу). Деца углавном заврше као «донатори органа».

Трансплантација је осмишљена искључиво са хуманим циљем – да спашава животе, а претворила се у главни криминал, повезан са насилним узимањем и трговином људским органима, те њиховом предајом онима који су богати и спремни да плате сваку цену да спасу сопствени живот. У свему томе учествују, између осталих и лекари – хирузи, који су се заклели да ће лечити људе, без обзира на њихово материјално стање. У свим државама овај криминал цвета. Но, према подацима споменуте Андреје Хејли у Кини је све ово добило незамисливе размере. Чак се развио „трансплантациони туризам“, при чему се органи узимају од затвореника и припадника маргиналних група и пре-сађују „туристима“. Све траје кратко, а „туристи“ су презадовољни стручном и брзом услугом кинеских доктора. Но, и званичне кинеске институције нуде, односно нудиле су органе преко инернета. Тако је Кинески међународни трансплантациони центар на свој сајту 2005. године објавио цене: бубрег: 62.000, јетра од 98.000 до 130.000, а плућно крило од 150.000 до 170.000 долара. После објаве од стране власти да су се у Кини заиста догодиле бројне незаконите трансплантације, пре свега странцима, цене су скинуте са сајта 2006. године.

Овде треба подсетити и на податак који је у својој књизи 2008. године објавила бивша тужитељка тзв. Хашког трибунала да је од 1998. до 2001. године на Космету од стране Албанаца 300 Срба заробљено и пребачено у Албанију ради узимања органа. Чињенички, Срби су нестали, а случај још није решен захваљујући пре свега САД и Европској унији и НАТО-у. Зашто спречавају истрагу и каква је ихова улога у томе, то само они знају. Но, за Србију овде није крај. Наиме, један амерички новинар Ден Билефски, који ради за «The New York Times-a», појавио се половином прошле године у Србији. Он је кренуо трагом бројних огласа, које су дали грађани ове државе на интернету,

да нуде своје органе у замену за новац. Прича Билефског почиње и завршава се у Београду, где је новинар разговарао између осталих људи и са Павлом Мирковим и његовом женом Данијелом, који сваких 15 минута, каже споменути новинар, проверавају имејл у очекивању спаса од финасијског краха, јер један купац је спреман да плати 40.000 долара за бубрег. Споменути супружници, родитељи двоје деце, објавили су да продају по бубрег на специјализованом сајту за продају људских органа, јер су остали без посла. Нису могли да нађу други посао и ова продаја је гест очајника, истиче Ден Билефски. Искључили су им телефон, када је умро Павлов отац, нису имали новца ни да га достојно сахране, а камоли за надгробни споменик. Једу једном дневно. Продаја бубрега је последња жртва, истиче Мирков. „Ширење трговином људским органима постало је уносан бизнис у Европи, захваљујући пре свега интернету. У Шпанији, Португалији, Србији, Босни и Херцеговини, Молдавији, Румунији, Бугарској и још неким земљама постало је уобичајено да се продају органи, крв, коса, сперма, мајчино млеко... Пошто власти Србије спречавају трговину људским органима, онда 'донатори' одлазе на Космет или Бугарску и тамо у врло сумњивим околностима бивају подвргнути одстрањивању органа“. Нажалост, истиче споменути амерички новинар, све је више Срба, посебно са југа Србије, који нуде на продају неки орган или ткиво.

Према подацима тужилаштва из Европске уније, крајем маја 2012. године израелска полиција је ухапсила 10 људи који су припадали међународној организацији која је илегално трговала људским органима. Органе су набављали на Истоку, а продавали су их у Израелу и Европској унији. Њихове жртве су биле из Молдавије, Казахстана, Азербејџана (који управо последњих дана потреса афера за смрћу десетине војника и нестанка њихових органа), Украјине и Белорусије. „Трговина донираним органима доживљава процват“ –

истиче тужилац Европске уније Џонатан Ретел (Jonathan Ratel), који је водио процес против седам људи из Турске и неких бивших совјетских република. Они су узимали органе од сиромашних људи и продавали богатим пацијентима на Западу. Највише се, према речима овог тужиоца, тргује донираним органима из Кине, Индије, Бразила и Филипина, а све више Европљана се бави овим послом.

Но, ни САД нису ван овог посла. На пример, између 150.000 и 200.000 бубрега се незаконито прода у Калифорнији, истичу представници организације „Organs Watch“ из Берклија. Према проценама Светске здравствене организације, бубрега за трансплантацију има свега за 10 посто потреба. Директорка споменуте организације, Ненси Шепер Хјуз, истиче да људи продају своје органе пре свега због сиромаштва и хроничне незапослености. Тако је створена цела генерација људи која је спремна да „демократски“ прода неки орган тела на илегалном тржишту.

ЗАПАДНЕ „ДЕМОКРАТСКЕ“ ДРЖАВЕ ПРЕДЊАЧЕ У ИЛЕГАЛНОЈ ТРГОВИНИ

Илегална трговина свим и свачим, па тако и људским органима и ткивима, постаје уносан посао и све се више шири, попут епидемије. Према проценама Уједињених нација, а које објављује шпански „El Pais“ (20. марта 2013.) из пера аутора Хосеа Игнасиа Тореланке, постоји 50 врста робе, која се незаконито стављају у промет у 91 земљи. Укупна сума новца која је се зарађује продајом роба и незаконитом делатности је 1,8 трилиона долара. (Укупан Бруто друштвени производ Шпаније је, на пример 2011. године био 1,4 трилиона долара). Када се о незаконитој трговини и делатности говори, обично се мисли на традиционалну проституцију и трговину наркотицима. Међутим, списак са чим се све илегално тргује запањујући је. Данас

је на прво место по заради избила трговина фалсификованим лековима (200 милијарди долара), затим илегално произведена електроника (169 милијарди долара) и илегална коцка (140 милијарди долара), која је значајно потиснула продају оружја (24 место).

Државе у којима се највише продаје незаконито произведена роба, односно обавља незаконита делатност су САД, Кина, Мексико и Шпанија, дакле «узори» демократије!

ТАБЕЛА: Ранг листа држава према шпанском листу „El Pais-у“ у којима се највише тргује илегалном робом и спроводи незаконита делатност, које на тај начин остварују невиђену зараду (изражена је у америчким доларима)

САД	625,63 трилиона долара
Кина	261 трилион
Мексико	126,08 трилиона
Шпанија	124,06 трилиона
Италија	111,05 трилиона
Јапан	108,3 трилиона
Канада	77,83 трилиона
Велика Британија	61,96 трилиона
Русија	49,04 трилиона
Немачка	39,67 трилиона

ШТА ПОКАЗУЈЕ „ЛАЈК“ НА ФЕЈЗБУКУ

Фејзбук је чињенички, истиче Нурит Пелед-Кирштајн за израелски портал «Haaretz», социјални систем школараца-тинејџера, а статус у овој мрежи обезбеђују бројем пријатеља и бројем „лајкова“, тј. одобравајућих знакова. У таквом виртуелном свету „ослобођеном“ присуства одраслих и њихових правила, оцена и вредности, а који, уз то, имају и отпор према оваквом начину комуницирања, могуће је радити све што човеку, посебно младом диктирају мрачни и приземни инстинкти и страсти. Фејзбук, наравно, може бити и добар соција-

лни инструмент за ширење позитивних вредности и циљева, ширење информација о правим културним и другим информацијама, али и место бизниса и сакупљања различитих података. Како ће се користити зависи од многих околности. Међтим, оно што је чињеница, јесте да се број корисника социјалних мрежа увећава, па тако и Фејзбука.

Крајем 2012. године, како истиче Метју Шер за амерички „Christian Science Monitor“, Фејзбук је имао милијарду корисника, док у свету тренутно има 2,3 милијарде корисника интернета. Према проценама 513 милиона корисника интернета живи у Кини, где је Фејзбук забрањен. Опет према проценама америчких статистичара, на планети има седам милијарди људи, што значи да 14 одсто човечанства користи Фејзбук. Према подацима компаније Фејзбук, око 60 одсто корисника то чини преко мобилног интернета (планшете и смартфони). Иако само 20 одсто корисника Фејзбука живи у САД и Канади, они доносе компанији 48 одсто свих прихода или 992 милиона долара дохотка од рекламе на овој мрежи.

ШТА СВЕ ПОКАЗУЈЕ ЛАЈК?

Пошто је „лајковање“ део система и део придобијања статуса на мрежи, а све је једноставно, то доводи до ситуације да људи, мање или више, не размишљају када „лајкују“ (кликћу) неку ТВ емисију, песму или производ неке компаније о последицама тог чина. „Лајк“ може указати пријатељима, али и другима, много о вашим интересима и интересовањима. „Лајк“ је доступан свим корисницима Фејзбука, чак и онима који нису на списку пријатеља. У оквиру недавно спроведеног истраживања које је објавила америчка Национална академија наука, група научника је израдила компјутерски програм који анализира „лајкове“ корисника Фејзбука и дошла до њихових података о узрасту, националности, висини интелигенције (IQ),

политичких убеђења и сексуалне оријентације, наводи Џозеф Стромберг за амерички часопис „Smithsonian“. Друга група научника из Лабораторије психометрије Универзитета у Кембриџу у сарадњи са компанијом Microsoft Research Cambridge проанализирала је 58.000 америчких корисника Фејзбука, уз њихову сагласност, да им се прате профили и „лајковање“ уз помоћ компјутерског програма *myPersonality app*. Истраживачи су после тога упоредили резултате „лајковања“ са подацима корисника датим на профилу Фејзбука. Од програма се тражило да препозна, између осталог, пол, расу и политичко опредељење и то само на основу „лајковања“. Програм је показао изванредне могућности, јер је погађао, у зависности шта се тражило од њега, од 60 до 95-постотном тачношћу, што је изузетан резултат који се, да напоменемо, постиже само на основу „лајковања“. На пример, програм је са 95-постотном тачношћу опредељивао расу корисника Фејзбука, са 88-постотном тачношћу политичку оријентацију, са 82-постотном тачношћу религиозну припадност. Програм је погађао да ли је корисник Фејзбука усамљеник или има партнера (67 одсто), где су живели родитељи корисника до 21 године живота (60 одсто), да ли корисник Фејзбука пуши (73), да ли пије алкохол (70 одсто), да ли користи наркотике (65 одсто), којој раси припада (75 одсто), сексуалну оријентацију (88 одсто), пол (93 одсто).

ЛАЈК И ОДРЕЂИВАЊЕ ИНТЕЛИГЕНЦИЈЕ КОРИСНИКА ФЕЈЗБУКА

Када су истраживачи упоредили „лајкове“ са тестом личности (који је такође део програма *myPersonality app*), дошли су до сазнања да они корисници Фејзбука који лајкују одређене филмове и научне чланке имају већу коефицијент интелигенције у односу на оне који то нису учинили. Уколико мушкарац „лајкује“ «Mac Cosmetics» или неки мјузикл, вероватно су истополне сексуалне (геј) оријентације,

док се за мушкарце који «лајкују» групу Wu-Tang Clan или Шакиру то се може тврдити са много мањом вероватноћом.

Анализа свих „лајковања“ дозвољава компјутерском програму да изради доста тачан портрет, односно профил корисника Фејзбука, а да то он и не зна.

Такође, учесталост „лајковања“ пресудно утиче на израду профила корисника Фејзбука. Уколико власник профила на Фејзбуку постави од једног до 10 лајкова, програм не може да на основу тока уради портрет корисника, а ако постави од 150 до 300 „лајкова“ програм онда може са високом поузданошћу да одреди најважније особине корисника. Програм, иако корисник напише о себи доста тога, проверава написано, а посебно сексуалну оријентацију, политичке погледе и однос према наркотицима и даје доста верну слику и информацију о конкретном кориснику Фејзбука. Оно што је важно јесте да су подаци о „лајковању“ доступни свим корисницима Фејзбука, а многе компаније и службе, уз различите мотиве, наручују компјутерске програме и уз сагласност Фејзбука анализирају „лајковање“. Неки због рекламирања производа, други из политичких или безбедносних разлога.

ФЕЈЗБУК, АКБАР!

Ова сазнања отварају питање ко ће се користити овим подацима о члановима виртуелне социјалне заједнице на Фејзбуку?

Један одговор је дало тзв. арапско пролеће. Свакако да је овај експеримент и део откривања могућности по питању подизања револуције у некој држави путем мреже. Управо у том духу за часопис „Руска Немачка“ Марк Галесник је написао, поводом инернет-револуције у Египту занимљив коментар «**Фејзбук, Акбар!**», у коме се на заједљив начин коментарише ова друштвена мрежа због њене улоге у рушењу

режима у Африци и Блиском истоку. На важност Фејзбука указао је и Вил Оремус, који је за амерички портал „Slate“ написао да је Фејзбук крајем 2012. године завршио трогодишњи експеримент у вези са демократијом, а који треба да укаже на образац давања и укидања права корисника Фејзбука, као и коришћења ове мреже за бизнис.

Фејзбук, поред тога, може служити и обавештајним и другим службама. Међу најубедљивијим критичарима и сведоцима да се то ради на друштвеним мрежама, а посебно Фејзбуку, познати је опозиционар Џулиан Асанаж, оснивач WikiLeaks-a, који је рекао 2011. године за ТВ канал Russia Today, да је Фејзбук опасан и да представља «одвратни шпијунски механизам». Фејзбук, према Асанажу, представља свеобухватну светску базу података о људима, њиховим односима, интересима, именима, адресама, местима рођења и комуникације са другим људима, рођацима и све се то налази у САД и све је доступно америчким безбедносним и обавештајним службама. Фејзбук, Гугл и Јаху (Facebook, Google, Yahoo) – све три америчке компаније имају уграђене интерфејсе за америчке службе. И ништа не мора ићи преко суда. Додатну потврду Асанажовим ставовима дао је и сам власник Фејзбука, Марк Цукербер, који се бори против анонимности на интернету, што, наравно, одговара свима онима којима требају подаци које грађани остављају сами о себи, а посебно тајним службама.

ЛИТЕРАТУРА

- Бабасов, Е. М.: *Основы идеологии современного государства*, 2-3 издание, дополненное, Амалфея, Минск, 2004.
- Базих, Јован: Национани идентитет у процесу политичке социјализације, *Српска политичка мисао*, бр. 4, Београд, 2011.
- Barlas, Mehmet: *Türk siyasetinde "Büyük Proje" eksisi mi var?*, *Sabah*, 05/08/2012
- Болдырев, А. В.: Черноморские проливы в политике Турции и России в 1992 – 2008 гг., сборник статей: *Ближний восток и современность*, Институт востоковедения РАН / Институт Ближнего востока, Москва, 2009.
- Божиловић, Никола: Култура и приказивање разноликости, *Култура полиса*, бр. 18, Нови Сад, 2012.

- Бодрожић, Ђуро: Нација и глобализација – идентитет и интерес, *Политичка ревија*, бр. 2, Београд, 2011.
- Bohak, Janko: Religija in nasilje – psihoanalitski pristop, zbornik: *Religija in nasilje*, Jan Assmann in drugi, uredila: Iztok Simoniti in Peter Kovačič Peršin, Fakultet za društvene vede/Revija 2000, Ljubljana, 2008.
- Božić, Jadranka: *Antropologija knjige i čitanja*, www.nb.rs
- Bunda, Martyna / Drosio-Czaplińska, Joanna: Pyskówka nad przemocą, *Polityka*, 01/01/2013
- Vasiljević, Vladan A.: *Prava čoveka između politike i prava*, u zborniku dokumenata: *Prava čoveka*, Prometej, Beograd, 1991.
- Василенков, Сергей: Эрдоган оказался в политическом вакууме, <http://www.pravda.ru/world/asia/centralasia/31-10-2012/1132857-erdogan-1/>
- Вэкэрлеу, Мариус: Турция: политические перспективы, *Геополитика*, Выпуск IX, Москва, 2011.
- Верхотуров, Дмитрий: Россия и Турция на пороге "газовой войны", <http://www.apn.ru/opinions/article9593.htm>, 2006-03-15
- Вујадиновић, Желько: Међународни кривични суд за бившу Југославију као израз свог времена, *Политеа*, бр. 1, Бања Лука, 2011.
- Vujević, Miroslav: *Uvođenje u znanstveni rad u području društvenih znanosti*, Informator, Zagreb, 1986.
- Газпром и мировая газовая политика, http://www.stoletie.ru/rossiya_i_mir/gazovyje_vojny_xxi_ve_ka_819.htm
- Газ и атом скрепят союз России и Турции, <http://www.turtsia.ru/Content/18663%B8%D0%B8>
- Гриняев, Сергей: Газовая эра России, <http://segodnia.ru/index.php?pgid=2&partid=45&newsid=15343>

- Гриб, Наталья/ Соловьев, Владимир: Елизавета Кузнецова, Россия и Турция переведут переговоры с Газы на газ, <http://www.eprussia.ru/pressa/articles/15781.htm>
- Глас Српске* (бројеви из 2012-2013. године)
- Gociak, Piotr: Nieznośna lekkość pisania, *Rzeczpospolita*, 25/11/2012
- Dillow, Clay: Literature is Good for Your Brain, *Popular Science*, 10/09/2012
- Достер, Барыш: Турция между двух континентов, двух цивилизаций и двух сил, *Геополитика*, Выпуск IX, Москва, 2011.
- Dnevni avaz* (бројеви из 2012-2013. године)
- Дугин, Александар: *Основи геополитике*, књ. 1.: Геополитичка баудућност Русије, Екопрес, Зрењанин, 2004.
- Евгеньева, Т. В.: Селезнева, А. В.: Образ „врага“ как фактор формирования национальной идентичности современной российской молодежи, *Полития*, № 3, Москва, 2007.
- Исаков Владимир Борисович, Право и идеология в демократическом обществе, <http://www.lawinrussia.ru/node/178027>
- Иљин, Иван: *Пут духовне обнове*, Логос, Ант, Београд, 1998.
- Иљин, Иван: *У потрази за праведношћу*, Светигора, Цетиње, 2001.
- Иљин, Иван: *О супротстављању злу силом*, Zepher book world, НИЦ Војска, Београд, 2001.
- Южный поток и геополитика, <http://www.fondsk.ru/news/2012/06/11/uzhnyj-potok-v-geopoliticheskom-kontekste.html>
- Kaleağasi, Bahadır: Rusya'nın DTÖ üyeliği ve Türkiye, *Radikal*, 28/08/2012
- Kalanj, Rade: *Modernizacija i identitet*, Politička kultura, Zagreb, 2008.

- Кирилл, Мямлин: Столкновение цивилизаций на «поле права»,
http://communitarian.ru/publikacii/pravo/stolknovenie_tsivilizatsiy_na_pole_prava/
- Кецмановић, Ненад: Босна у трећој деценији овог вијека – петнаест сценарија расплета, *Српска политичка мисао*, бр, 2, Београд, 2012.
- Кропотов, С. Л.: Сцена террора в культурных войнах: проблемы воображаемой общности и политики идентичности, у зборнику: *Гражданские, этнические и религиозные идентичности в современной России*, Ин-т социологии РАН, Москва, 2006.
- Corroto, Paula: El capitalismo entierra la literatura gusa, *Publico*, 01/06/2011
- Лукина, А. В.: Технологии производства и утверждения национальной идентичности, у зборнику: *Гражданские, этнические и религиозные идентичности в современной России*, Ин-т социологии РАН, Москва, 2006.
- Мансуре, Мохаммад-Тахер: „Mellat“, Иран, 13/06/2012, према:<http://inosmi.ru/world/20120704/194489806.html>
- Майхрович, А. С. : *Идеология: сущность, значение, возможность*, „Право и экономика“, Минск, 2001.
- Manisalı, Erol: Rusya, İran ve Türkiye'nin Önemi, *Cumhuriyet*, 10/09/2012
- Милошевић, Зоран: *Друштвена доктрина Римокатоличке цркве*, Институт за политичке студије, Београд, 2001.
- Милошевић, Зоран: *Бошњачко поништавање Срба*, Завод за уџбенике и наставна средства, Српско Сарајево, 2004.
- Милошевић, Зоран: *Социологија масовних комуникација*, Завод за уџбенике и наставна средства, Источно Сарајево, 2007.
- Милошевић, Зоран: *Од Малоруса до Украјинаца*, Завод за уџбенике и наставна средства, Источно Сарајево, 2008.
- Милошевић, Зоран: *Откривање државе*, Институт за политичке студије, Београд, 2010.

- Милошевић, Зоран: *Турска и неоосманизам*, Завод за уџбенике и наставна средства, Источно Сарајево, 2010.
- Милошевић, Зоран: Ћирилица, правосуђе и српска држава, *Политичка ревија*, бр. 1, Београд, 2010.
- Милошевич, Зоран: Нужна ли нам реформа демократије?, *Учене записки*, № 1, Череповец, 2011.
- Милошевић, Зоран: Како Америка тежи изборној «победи» у Русији, *Печат*, бр. 196, Београд, 2011.
- Милошевић, Зоран: Религија и национални идентитет – од прозелитизма до модерних социјалних технологија, *Српска политичка мисао*, бр. 4, Београд, 2011.
- Милошевић, Зоран: / Гаврић, Никола: „Јужни ток“ и решавање конфликта у Босни и Херцеговини, у зборнику: *Конфликти*, Клуб интелектуалаца 123, Европски дефендологија центар за научна, политичка, економска и криминолошка истраживања, Бања Лука, 2012.
- Милошевић, Зоран: *Идентитет Европе: будућност муслимана у Европској унији*, Институт за политичке студије, Београд, 2012.
- Милошевић, Зоран: *Повратак белих господара*, Неоколонијализам или интеграције?, ЗМ и Клуб српских родољуба, 2012.
- Милошевић, Зоран: Пантуркизам и неоосманизам, *Печат*, бр. 227, Београд, 2012.
- Milošević, Zoran: *Sociologija*, Evropski univerzitet, Brčko, 2012.
- Милошевић, Зоран: *Повратак белих господара*, ЗМ и Клуб српских родољуба, Београд, 2012.
- Милошевић, Зоран/Ђурић, Живојин: *Интеријално разарње држава*, Институт за политичке студије, Београд, 2012.
- Милошевић, Зоран: *Религија и идентитет*, ЈУ Народна и универзитетска библиотека Републике Српске, Бања Лука, 2013.
- Milošević, Zoran: *Geopolitika*, Evropski univerzitet, Brčko, 2013.

- Миркадыров, Рауф: Россия раздражена активностью Турции,
<http://inosmi.ru/world/20120831/197526800.html#ixzz26PXVQsjh>
- Mimica, Aljoša / Bogdanović, Marija: *Sociološki rečnik*, Zavod za udžbenike, Beograd, 2007.
- Митровић, Милован М.: *Увод у социологију и социологију права*, друго издање, Правни факултет/Службени гласник, Београд, 2007.
- Mimica, Aljoša/ Bogdanović, Marija: *Sociološki rečnik*, Zavod za udžbenike, Beograd, 2007.
- Мировић, Александра, Интервју на тему југо-носталгије и евроинтеграција, дат за емисију „Документ: Памтим само срећне дане“ (ауторка и водитељка Ержика Пап-Релџин), ТВ Војводине, од 23. фебруара 2010. године.
- Међународна кризна група: Спој ислама и национализма опасна претња за БиХ,
<http://www.nspm.rs/hronika/medjunarodna-krizna-grupa-spoj-islama-i-nacionalizma-opasna-pretnja-za-bih.html>
- Najveće poverenje Pressu RS i „Dnevnom avazu“,
<http://www.najvesti.com/balkan/bih-balkan/706343-Najvece-poverenje-Pressu-RS-i-Dnevnom-avazu.html>
- Назарова, Алиса: Централна Азија: Книг мало, ауторов не продвигују, пробити се нелегко,
<http://www.fergananews.com/articles/7556>, 28.11.2012
- Netburn, Deborah: Facebook, Twitter, other social media are brain candy, study says, *Los Angeles Times*, 08/05/2012
- Nojman, Iver B.: *Upotrebe drugog*, „Istok“ u formiranju evropskog identiteta, Službeni glasnik, Beogradski centar za bezbednosnu politiku, Beograd, 2011.
- Nicolosi, Riccardo: Dijaloška tolerancija, konstrukcija bosanskog kulturnog identiteta i uloga islama (devedesete godine), *Sveske*, br. 27 – 28, Sarajevo, 2013.
- Obradović, Neven: *Medijska prezentacija nacionalnih stereotipa kroz analizu dnevne štampe Srbije, Bosne i Hercegovine i Hrvatske*, Master rad, Filozofski fakultet, Niš, 2012.

- Pavić, Radovan: Što je Europa, ili – pitanje identiteta, *Arhiv*, br. 1, Zagreb, 2009.
- Petrović, Duško: Anatomija identiteta, *Etnološka istraživanja*, Zagreb, 2006.
- Полевой, Андрей: Направления энергопотоков: Россия и Турция находят формулу сотрудничества?, <http://win.ru/ekonomicheskie-interesy/1325870200>, 07.01.2012
- Путин: Изградња „Јужног тока” почиње крајем 2012., <http://www.politika.rs/rubrike/Svet/PutinIzgradnja-Juznog-toka-pocinje-krajem-2012.sr.html>
- Печурина, Анна: Матрешки, икони и Пушкин: личне вещи и културна идентичност в емиграци, *Laboratorium*, № 3, Москва, 2011.
- Puhalo, Srđan: *Etnička distanca i (auto)stereotipi građana Bosne i Hercegovine*, Friedrich-Ebert-Stiftung, Sarajevo, 2009.
- Право и идеологија, Коммуникативна концепција права (проблеми генезиса и теоретико-правовог обосновања), <http://www.law-students.net/modules.php?name=Content&pa=showpage&pid=197>
- Правовая идеологија: садржање, формирање, http://www.studyaw.narod.ru/livshic/livshic_2_5_1.htm
- Politička enciklopedija*, Savremena administracija, Beograd, 1975.
- Россия и Турция: перспективы сотрудничества в газовой сфере, <http://inosmi.ru/overview/20120813/196557365.html#ixzz26PVYnDGT>
- Россию и Турцию объединил газ, <http://www.dni.ru/economy/2009/2/13/159409.html> ; Упор. РФ увеличила экспорт газа в Турцию, <http://www.dni.ru/russia/2007/1/4/96848.html>
- Resneck, Jacob: New energy between Cold War foes Turkey, Russia, *The Washington Times*, 03/09/2012

- Россия – Турция: туризм, газ, а теперь еще и атом,
<http://news.mail.ru/politics/9630667/>
- Rona, Nakan: Türkiye kimle dost olacak?, *Yeni Mesaj*,
17/08/2012
- Сагитова, Л. В.: Этнорегиональная идентичность: социальные детерминанты и конструктивистская деятельность СМИ (на примере Республики Татарстан), у сборнику: *Гражданские, этнические и религиозные идентичности в современной России*, Ин-т социологии РАН, Москва, 2006.
- Самарција, Слободан: Америка неће Путина, објављено:
12.09.2011, <http://www.politika.rs/rubrike/Svet/SAD-neces-Putina.sr.html>
- Савин, Л. В.: Современная структура энергополитики,
Геополитика, Выпуск 3, Москва, 2010.
- Саетов, к.п.н., Ильшат: Россия и Турция: дружба от газа до вуза, <http://dakazan.ru/2009-08-07/rossiya-i-turciya-druzhba-ot-gaza-do-vuza/>
- Сотниченко, А. А.: Турция: геополитическая ось Евразии,
Геополитика, Выпуск IX, Москва, 2011.
- СССР - ТУРЦИЯ - ГАЗ - 1984 г. СОГЛАШЕНИЕ МЕЖДУ
ПРАВИТЕЛЬСТВОМ ТУРЕЦКОЙ РЕСПУБЛИКИ И
ПРАВИТЕЛЬСТВОМ СОЮЗА СОВЕТСКИХ
СОЦИАЛИСТИЧЕСКИХ РЕСПУБЛИК О ПОСТАВКАХ
ПРИРОДНОГО ГАЗА ИЗ СССР В ТУРЕЦКУЮ
РЕСПУБЛИКУ,
<http://allturkey.narod.ru/rusturkgaz1984.htm>
- Sousa, Dias Gisele: Los adolescentes usan pocos libros y más
Internet para estudiar, *Clarín*, 25/05/2012
- Сметанникова Н.Н.: РОЛЬ ЧТЕНИЯ И ГРАМОТНОСТИ
В СОВРЕМЕННОМ МИРЕ,
http://www.rusreadorg.ru/issues/c2006/00_smetannikova.htm
- Суботић, Момчило: Евроатлантско расрбљавање Црне
Горе, *Политичка ревија*, бр. 4, Београд, 2011.

- Суботић, Момчило: Република Српска: двадесет година борбе за опстанак, *Српска политичка мисао*, бр, 2, Београд, 2012.
- Smart, C.: *Feminism and the Power of Law*, London, 1989.
- Турција начинае раздражати Русију, Зеркало.az, <http://www.inosmi.ru/sngbaltia/20120914/199164778.html#ixzz26SgwnZqW>
- From, Erich: *Zdravo društvo*, „Naprijed“, Zagreb, Nolit, Beograd, 1986.
- From, Erich: *Človekovo srce*, Državna založba Slovenije, Ljubljana, 1987.
- Флере, Сергей: Права человека и идеология капиталистической глобализации: взгляд из словении, <http://left.ru/2004/16/flere115.html>
- http://hr.wikipedia.org/wiki/Dnevni_avaz
- Сipeк, Тihомир: Politike identiteta Evropske unije: u „potrazi za kolačićima male Madeleine“, *Anali*, br. 1, Zagreb, 2005.
- Zvonarević, Mladen: *Socijala psihologija*, Školska knjiga, Zagreb, 1985.
- Džekobi, Rasel: *Društveni zaborav*, Nolit, Beograd, 1981.
- Фатыхова, Татьяна Ивановна: Чтение в современном мире, <http://ext.spb.ru/index.php/2011-03-29-09-03-14/91-2011-12-05-14-02-36/1020-2012-02-24-16-46-54.html>
- <http://www.openclass.ru/blogs/107970>
- Чтение литературы на родном языке как фактор сохранения и развития национальной культуры <http://www.kungurlitera.ru/forum/241-2011-08-11-14-29-13.html?showall=1>
- Chomsky, Noam: Why It's Legal When the US Does It, *The Nation*, 05/02/2013
- Živković, Zvijezdan: Knjiga se u BiH više gleda nego što se čita, <http://www.slobodnaevropa.org/content/knjiga-se-u-bih-vise-gleda-nego-sto-se-cita/24680451.html> 17.08.2012

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна и универзитетска библиотека
Републике Српске, Бања Лука

94(=163.41)(4-672 ЕУ)

МИЛОШЕВИЋ, Зоран
Нежељене интеграције : Срби између неосманске
Турске и атлантистичке Европске уније / Зоран
Милошевић. - Бања Лука : Примапром, 2013 (Бања
Лука : Маркос). - 274 стр. ; 24 цм

Тираж 300.

ISBN 978-99955-728-5-3
COBISS.BH-ID 3718680